

DAWAĆ (5185) *vb impf*

W inf daw- (484), *daw-* (135); *daw-* *OpecŻyw* (7), *RejPs* (2), *RejRozpr*, *KromRozm I* (4), *MurzHist*, *KromRozm II* (3), *KromRozm III* (2), *BielKom* (2), *GliczKsiąż* (2), *GroicPorz* (4), *KrowObr* (8), *UstPraw* (6), *OrzRozm* (4), *OrzQuin* (6), *Prot* (3), *SienLek* (13), *HistRzym* (3), *BiałKat* (2), *BielSat* (3), *BielSpr* (3), *WujJud* (12), *WujJudConf*, *CzechRozm* (5), *KochPs* (3), *NiemObr* (2), *KochFr* (2), *GórnRozm* (3), *ReszPrz*, *BielSjem* (2), *ArtKanc*, *BielRozm*, *ZawJeft* (2), *GrabowSet* (2), *LatHar* (7), *WujNT* (22), *SiebRozmyśl*, *KlonKr* (2), *SkarKaz* (7), *VolSzl* (4), *SkarKazSej* (5); *daw-* *HistAl* (2), *RejWiz* (2), *RejZwierz* (4), *SarnUzn*, *RejPosRozpr*, *KochOdpr*, *Phil* (3), *KochPij*, *PowodPr* (2), *CzahTr* (2); *daw-*: *daw-* *BierEz* (2 : 1), *MurzNT* (2 : 1), *LubPs* (3 : 2), *Leop* (11 : 2), *BibRadz* (6 : 1), *BielKron* (56 : 16), *Mącz* (26 : 4), *RejAp* (11 : 10), *GórnDworz* (5 : 2), *RejPos* (18 : 14), *KuczbKat* (1 : 1), *RejZwierc* (4 : 5), *BudBib* (9 : 2), *MycPrz* (1 : 1), *BudNT* (5 : 2), *ModrzBaz* (32 : 3), *SkarJedn* (2 : 2), *Oczko* (6 : 1), *SkarŻyw* (8 : 4), *StryjKron* (1 : 2), *CzechEp* (3 : 4), *GostGosp* (5 : 14), *SarnStat* (103 : 22); drugie a jasne. ♦ *W pozostałych formach: temat daj-* a zawsze jasne, *temat daw-* a pochylone. Drugie a w formach tematu *daw-* pochylone, z wyjątkiem *inf*, 3 *pl praes*, *part praes act*, 3 *sg f*, 3 *sg n*, *pl praet i con*. ♦ *W formach tematów praes daj-* (1828), *daw-* (1329); *daj-* *ListRzeż*, *PowUrb* (2), *RejKupSekl*, *KochZuz*, *BielKronCies*, *KochZg*, *SarnUzn* (11), *LeovPrzepSamb*, *HistLan* (5), *HistHel*, *SkarJedn* (40), *KochOdpr*, *CzechEpPORz* (2), *KlonŻal*, *KochDz*, *KochPhaen* (4), *KochMRot* (3), *WerGość* (2), *WerKaz* (2), *WisznTr* (2), *KmitaPsal*, *KochWr* (3), *ZawJeft* (11), *KochAp*, *OrzJan* (2), *OstrEpit*, *WyprPl*, *KolakCath* (3), *KolakSzczęśl* (4), *WysKaz* (5), *JanNKGórn*, *WitosłLut* (5), *KmitaSpit* (2), *SkarKaz* (87), *CiekPotr* (10), *PaxLiz* (6), *SkarKazSej* (34), *SapEpit* (3), *PudłDydo*, *RybWit* (2), *ZbylPrzyg* (2); *daw-* *OpecŻywPrzedm*, *OpecŻywSandP*, *ForCnR* (3), *HistJóz* (2), *BielŻyw* (4), *MiechGlab* (2), *KlerWes*, *SeklWyzn* (6), *ZapWar*, *HistAl* (9), *KromRozm I* (8), *MurzNTSekl*, *MurzOrt*, *LeszczRzecz*, *LeovPrzep*, *GrzepGeom*, *RejPosWiecz*² (6), *GrzegRóżn* (9), *StryjWjaz* (2), *KarnNap* (7), *MWilKHist* (3), *ReszList* (8), *PaprUp* (4), *Phil* (3), *KochPij*, *PowodPr* (10), *VotSzl*, *GosłCast* (5); *daj-*: *daw-* *LibLeg* (55 : 36), *MetrKor* (9 : 4), *March*¹ (1 : 2), *BierEz* (10 : 8), *OpecŻyw* (17 : 20), *PatKaz II* (6 : 1), *PatKaz III* (2 : 1), *FalZioł* (66 : 39), *GlabGad* (4 : 33), *BierRozm* (1 : 1), *Kłosałg* (5 : 1), *March*³ (1 : 2), *WróbŻółt* (5 : 4), *RejPs* (4 : 18), *LibMal* (3 : 3), *RejRozpr* (2 : 1), *RejJóz* (4 : 5), *SeklKat* (8 : 27), *RejKup* (11 : 6), *MurzHist* (1 : 5), *MurzNT* (2 : 9), *KromRozm II* (2 : 21), *KromRozm III* (2 : 18), *Diar* (5 : 1), *DiarDop* (1 : 1), *BielKom* (8 : 11), *GliczKsiąż* (17 : 7), *LubPs* (14 : 18), *GroicPorz* (17 : 2), *KrowObr* (65 : 19), *RejWiz* (13 : 15), *Leop* (22 : 25), *OrzList* (1 : 1), *UstPr* (1 : 1), *RejFig* (4 : 1), *RejZwierz* (11 : 8), *BibRadz* (11 : 85), *OrzRozm* (19 : 10), *BielKron* (60 : 64), *KwiatKsiąż* (3 : 1), *Mącz* (85 : 45), *OrzQuin* (20 : 1), *Prot* (3 : 4), *SienLek* (13 : 5), *RejAp* (7 : 51), *GórnDworz* (39 : 3), *HistRzym* (9 : 15), *RejPos* (13 : 100), *RejPosWiecz*³ (2 : 3), *BiałKat* (12 : 7), *BielSat* (4 : 3), *GrzegŚm* (10 : 1), *KuczbKat* (6 : 20), *RejZwierc* (8 : 31), *BielSpr* (13 : 7), *WujJud* (40 : 14), *WujJudConf* (4 : 6), *RejPosRozpr* (3 : 1), *RejPosWstaw* (7 : 5), *BudBib* (27 : 12), *MycPrz* (2 : 1), *WierKróc* (3 : 1), *BiałKaz* (5 : 5), *BudNT* (9 : 6), *CzechRozm* (37 : 2), *PaprPan* (8 : 8), *ModrzBaz* (7 : 75), *Oczko* (3 : 16), *KochPs* (20 : 11), *SkarŻyw* (137 : 1), *ZapKościer* (12 : 2), *StryjKron* (2 : 7), *CzechEp* (48 : 16), *NiemObr* (5 : 17), *KochFr* (3 : 3), *ReszHoz* (1 : 13), *ReszPrz* (1 : 2), *BielSenJoach* (1 : 1), *BielSjem* (3 : 3), *KochPam* (1 : 1), *KochPieś* (6 : 6), *PudłFr* (14 : 5), *ArtKanc* (9 : 20), *GórnRozm* (7 : 2), *ActReg* (5 :

3), *Calep* (49 : 2), *GostGosp* (5 : 5), *GórnTroas* (11 : 3), *GrabowSet* (13 : 42), *KochFrag* (4 : 3), *LatHar* (39 : 1), *RybGęśli* (2 : 2), *WujNT* (145 : 45), *SarnStat* (88 : 16), *SiebRozmyśl* (4 : 2), *GrabPospR* (3 : 1), *CiekPotrSzym* (2 : 1), *CzahTr* (11 : 4), *KlonFlis* (2 : 2), *KlonWor* (12 : 1), *SzarcRyt* (3 : 1).

inf dawać (749). ◇ *praes* 1 sg daję (170) [w tym: -e (15)], dąwam (150); -am (133) [w tym 2 r. błędne znakowanie], -am (1), (a)m (16); -am : -am *BielKron* (6 : 1; 169v). ◇ 2 sg dąwasz (55), dajesz (54) [w tym: -ż (1) *Leop Ps* 144/15 przed spółgłoską bezdźwięczną]. ◇ 3 sg daje (739), dąwā (597). ◇ 1 pl dajemy (65), dajem (36), dąwamy (53); -emy *BierEz*, *GroicPorz* (3), *KrowObr* (4), *RejZwierz*, *BibRadz*, *OrzQuin*, *SarnUzn*, *RejZwierc*, *CzechEp*, *GórnRozm*, *GrabowSet*, *WujNT* (3), *SarnStat* (32), *SiebRozmyśl*; -em *DiarDop*, *BielKron*, *Oczko*, *SkarŻyw* (5), *Calep*, *LatHar*, *SkarKaz* (4), *SkarKazSej*; -emy : -em *LibLeg* (12 : 7), *Skarjedn* (1 : 4); ~ -em(y) (35), -emy (1) *BierEz B*; -(e)m(y) (65); -amy (37), -(a)my (16). ◇ 2 pl dajecie (25), dąwacie (20). ◇ 3 pl dają (370), dąwają (240). ◇ *praet* 1 sg m dąwiał(e)m, -em -m dąwiał, (21). *f* -m dąwała (2). ◇ 2 sg m dąwiałeś, -eś -ś dąwiał (14). *f* -ś dąwała (2). ◇ 3 sg m dąwiał (340). *f* dąwała (42). *n* dąwało (12). ◇ 1 pl m pers -smy dawali (3) *LibLeg*, *OrzRozm*, *SarnStat*, -śmy dawali (1) *Diar* 37. ◇ 2 pl m pers -ście dawali (1). ◇ 3 pl m pers dawali (207). *subst* dawały (18). *m an* dawali (1). ◇ *fut* 1 sg m będę dąwiał (7) *LubPs*, *KrowObr*, *Leop*, *BibRadz*, *RejPos*, *KołakSzczeńśl*, *SarnStat*, dawać będę (3) *BielKron*, *CzechEp*, *NiemObr*. *f* dawać będę (1). ◇ 2 sg m będziesz dąwiał (4). ◇ 3 sg m będzie dąwiał (9), dawać będzie (7), będzie dawać (1); będzie dąwiał *LibLeg*, *RejPs*, *LubPs*, *GroicPorz*, *Leop*, *ModrzBaz*, *KochPs*, *KochTr*, *KołakSzczeńśl*; dawać będzie *Diar*, *OrzRozm*, *BudNT*, *SkarKaz*; dawać będzie : będzie dawać *BudBib* (3 : 1). *f* będzie dawać (5), będzie dąwała (3); będzie dawać *BielSat*, *BielSjem*, *SarnStat* (2); będzie dąwała *KochPieś*; będzie dawać : będzie dąwała *BielKron* (1 : 2). *n* będzie dąwało (1). ◇ 1 pl m pers będziemy dawać (12), dawać będziemy (6), będziemy dawać (3), dawać będziemy (3); dawać będziemy *ComCrac*, *ModrzBaz*; dawać będziemy *SkarJedn*; będziemy dawać : dawać będziemy : będziemy dawać : dawać będziemy *UstPr* (– : – : 2 : 1), *SarnStat* (12 : 4 : 1 : 1). ◇ 2 pl m pers będziecie dawać (4) *HistJóz*, *RejPos*, *BudBib* (2), dawać będziecie (1) *BiałKat*. ◇ 3 pl m pers będą dawać (14) *KromRozm III*, *LubPs* (2), *RejWiz*, *Leop* (3), *BibRadz*, *BielKron*, *RejAp* (3), *SarnStat* (2), dawać będą (9), *LibLeg* (3), *KromRozm II*, *Diar*, *OrzQuin*, *Prot*, *RejPos*, *BudBib*, będą dawali (1) *MurzNT*. *subst* będą dawać (3) *WróbŻółt*, *Leop*, *BielKron*, dawać będą (1), *ModrzBaz*. ◇ *imp* 1 sg niech dąwam (1) *KochPs*. ◇ 2 sg dąwaj (119). ◇ 3 sg niech(aj) dąwā (12), niech(aj) daje (6). ◇ 1 pl dąwajmy (8). ◇ 2 pl dąwajcie (41). ◇ 3 pl niech(aj) dają (15), niech(aj) dąwają (5). ◇ *con* 1 sg m bych dąwiał (3) *LubPs*, *RejZwierz*, *ArtKanc*, bym dąwiał (1) *GroicPorz*. ◇ 2 sg m byś dąwiał (12) *FalZioł*, *BibRadz*, *RejAp*, *RejPos* (2), *BudBib*, *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *KochJez*, *ArtKanc*, *KochCn* (2), by dąwiał (1) *BielŻyw* 44. ◇ 3 sg m by dąwiał, dąwałby (70). *f* by dąwała (13). *n* by dąwało (5). ◇ 1 pl m pers bysmy dawali (7), bychmy dawali (6); bysmy *SeklKat*, *BielKron*, *ArtKanc*, *SarnStat* (2), *SkarKaz*; bychmy *RejWiz*, *RejAp*, *RejPos* (3); bysmy : bychmy *ModrzBaz* (1 : 1). *subst* bysmy dawały (1). ◇ 2 pl m pers byście dawali (6). ◇ 3 pl m pers by dawali, dawaliiby (85). *subst* by dawały (12), by dawali (1); by dawały: by dawali *SarnStat* (1 : 1; 972). ◇ *con praet* 3 pl m pers by byli dawali (1). ◇ *impers* ma być dąwano (2) *FalZioł*, *SarnStat*. ◇ *praes* daje się (4) *SkarŻyw* (2), *SarnStat*, *SkarKazSej*; dąwā się (1) *KuczbKat* [cf **DAWAĆ** **SIE** *praes* 3 sg], bywa dąwano (1) *Calep*. ◇ *praet* dąwano (80), dąwano było (1), dąwało się (1); dąwało się *CzechEp* dąwano : dąwano było *Diar*

(3 : 1); - ąno (63) [w tym 2 r. błędne znakowanie], -ąno (1), -(a)no (17); -ąno : -ąno *ActReg* (3 : 1).
♦ *fut* będzie dawańo (1) *ZapKościer*. ♦ *imp* niech będzie dawańo (1) *SarnStat*. ♦ *con* by dawańo (33),
by się dawało (2) *GostGosp*, *PowodPr*; ~ -ąno (30), -ąno (1) *ConPiotr*, -(a)no (2). ♦ *part praes act*
dajac (343), dajęcy (1), dawajac (194), dawajęcy (1); dajac : dajęcy *BielKom* (4 : 1), dajac : dawajac :
dawajęcy *WujNT* (12 : 9 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. W znaczeniu właściwym: 'dare' (1777) :

1. Przekazywać co na zawsze lub na pewien czas (986) :

a. Ofiarowywać, darowywać; dare *Mącz, Calep, Modrz, Vulg, Cn; largiri, Mącz, Modrz, Vulg, Cn; donare Mącz, Vulg, Cn; tribuere Calep, Vulg, Cn; praeberere Calep, Modrz, Cn; offerre Vulg, Modrz; dotare Calep* (426) : śprawiedliwy wzruffony miłofierdziem dobrowolnie będzie dármo dawał *RejPs* 55v; *LibLeg* 11/58v; Bo co o tym śprawę máią Podobnoć fámí mney dáią *RejRozpr* E; *RejKup* k2; Bo ięli káždy śwemu vmarłému służyć/ [...] ięmu Mfzé zakupować/ w jmię iego ná raczyi dawać/ do nięgo się modlić *MurzNT* 82v; *DiarDop* 107; Będzieffli miał wiele/ hoynie daway [abundanter tribue]: ieffli mało będziefz miał/ też mało śchućią vdziełáy. *Leop Tob* 4/9, *Prov* 21/27; Bo tym Rzymfcy pánowie ząwždy powftawáli/ Kiedy chcieli wiele wziąć/ potrofze dawáli. *RejZwierz* 29v; *OrzRozm* N4v [2 r.], R3; *Mącz* 91c, 92a, 94c; Abyś dawał iáko on też hoynie káždemu dawać raczy *RejPos* 171; *BudBib Ps* 36/21; Rozmnoży Pan Bog tákowe iáłmużny: y dawaięcym/ że im ząwždy będzie doftawáło zkądby dawáli *ModrzBaz* [38]v, [38], [38]v; nie przeftané dawać afz też fám zoftané vbogim/ y iednym z onych namneyfzych. *SkarŻyw* 98, 140 [2 r.], 384, 496; *KochFr* 18; Gdy tedy iáłmużnę dawaię/ ták dawaię żeby lewicá nie wiedziáła co czyni práwicá *ReszHoz* 124; *PudlFr* 63; *ActReg* 131; *Calep* 337a, 337b [2 r.], 828b, 1083b; *KochCn* B3v; *LatHar* 650; *WujNT* 213; *SkarKaz* 279a [2 r.]; *VotSzl* D3v, Ev; *ZbylPrzyg* B.

dawać komu ([w tym: *komu, za co* (7), *na co* (4), *z czego* (4)] (217): *March*¹ A4v; Xánt ftyfzac/ Krolá ieft fie bał/ Poł fkárbu Ezopowi dawał *BierEz* E3; Mnodzy iey wiele dawáli/ Iz ią bárzo miłowáli: Oná fie ze wfzyftkich śmiáła/ Ośielki ie fwymi zwála. *BierEz* R, I2v, Nv; *OpecŻyw* 5, 94v; *HistJóz* E3v; *BielŻyw* 49, 89; *March*³ V6v; *LibLeg* 10/147v, 151v, 155 [2 r.]; *RejRozpr* B2v, B4v, *LibMal* 1546/116, 1551/160v, 161; *SeklKat* M; *RejKup* i6, 16v, 17, 17v; *MurzNT Matth* 7/11; A fám śáfáfárzá myał/ ktory myał worki/ á nośił pyenyądze/ ktore mu dawano/ z kąd [...] vbogim dawał *KromRozm II* y; *Diar* 26 [2 r.]; *DiarDop* 113; *GliczKsiqż* E8v; Daway Nawyfzífemu według dátku iego [da Altissimo secundum datum eius] *Leop Eccli* 35/12, 1.Par 18/2, *Luc* 4/6, 11/13, *Act* 3/6, *Apoc* 18/6 (14); *RejWiz* 32; *KochZuz* ktv; *RejFig* Cc8v; *RejZwierz* 29v; *BibRadz* I 458d marg, II 135c marg; przyftoyniey było Krolowi ode mnie niebrać/ ániżli mnie iemu niedawać *OrzRozm* S2, O, 03 [3 r.], P2, R3; Y poślugował Sámuel w kościele Bożym kápłanom/ [...] á mátká mu dawála káždy rok fuknią. *BielKron* 62v, 260v [2 r.], 261v, 433v, 447, 462; Ná toć wáfzy cnotliwi Przodkowie pátrzáli/ Kiedy fwé máiętności Kościołom dawáli. *KochZg* A4v; *Mącz* 6b, 19a, 63b, 94c, 186a (13); *OrzQuin* C2v; Niektorzy záfię dáią thym/ ktorym by dawać nie mieli/ á owych w nędzy zaniechywaię/ ktorym byli dawać powinni. *GórnDworz* Ii5, Cc2, Ii4, Ii4v, R4; Towárfyfu miły/ ten wfzyftek fkarb dawam tobie/ iedno miecz ten wezmę fobie. *HistRzym* 78v, 23v, 29, 62, 73v, 123v; *RejPos* 82v, 124, 144,

146v, 171 (9); Y leż fie łzyrzy gdy pochlebcy dawafz. Bo zły przewodnik iefth pochlebca káždy *RejZwierc* 216v, 38, 97, 98, 98v, 275 (10); *WujJud* 161v, 180v; *BudBib Num* 18/12, 3.Reg 8/32, *Tob* 4/17, *Eccli* 14/13; *Strum* H4v; *BudNT Matth* 7/11, *Luc* 11/13; *CzechRozm* A2v; *PaprpPan* A2v; *KarnNap* Dv; *ModrzBaz* 74v, 123v [2 r.], 139v; *KochOdpr* B2; *SkarŻyw* 143, 161, 162, 182, 224 (19); *ZapKościer* 1581/23v, 1585/57, 1586/66; *KochJez* A3; *ReszHoz* 128; *ReszList* 164, 172 [2 r.]; *PudłFr* 12, 15; *ZawJeft* 35; *ActReg* 44, 45, 82, 131 [3 r.]; Lautia – Podarki ktore rzimianie obczim posłom dawali. *Calep* 587a, 324a; *Phil S* [2 r.]; *KochCn* B3v; *LatHar* 140; *RybGęśli* B4; *WujNT* 68, *Luc* 4/6, 11/13, *Act* 3/6, Yyyyy² (9); *WysKaz* 7; *SarnStat* 191, 408, 986; Mnieś to dawał/ mnieś to odżiewał/ karmił/ bronił/ leczył: weźmiż za to dobią miarę/ wnidż do kroleństw mego. *SkarKaz* 279a, 80b, 350a, 351b, 520b, 609b (10); *CiekPotr* 23, 86; *KlonWor ded* ** 3v, *PudłDydo* B; *SzarzRyt* D3v. Cf dawać komu po czym, »dawać ubogim«.

dawać czego (3): *LibMal* 1544/92; á vbogim ludkóm zwłafzczá tym kthórzy łowią á wziębną/ Płóćiczek daway: á nie biy vbogiého chłopká kijem *Strum* H4v; *SkarŻyw* 99.

dawać co [w tym: co komu (150), co na co (10), z czego (9), za co (9), za co [= jako co] (2), po kim (2)] (215): *March*¹ A4v; *BierEz* E3, Nv; *OpecŻyw* 62, 94v; *HistJóz* E3v; Máłego dárú/ ktoryc dawa vbogi przyiaćiel/ nigdy niegardz. *March*³ V6v; *LibLeg* 10/151v, 155; *SeklWyzn* a2; *RejKup* k8, 17v; przerzeczonemu Hannulfewi 10 thalyerow czałfu yednego opywłchi fzyą dawall *LibMal* 1551/160v, 1546/116, 1551/161; *MurzNT* 26 marg; *KromRozm II* y [2 r.]; *Diar* 26; *GliczKsiqż* E8v; *RejWiz* 19; *Leop Iudic* 5/30, *Tob* 4/12, *Luc* 4/6, 19/9; *RejFig* Cc8v; Cefárłki fyn/ choć máły/ może dawać złoto. *RejZwierz* 29v [2 r.]; *OrzRozm* O3, P2; dochodow żadnych Káplani nie máią/ tylko co im w kościele z łafki dáią zá dułze zmárłych. *BielKron* 462, 62v, 129v, 359, 447; *KochZg* A4v; *Mqcz* 63b, 186a, 227c, 252c, 410d (11); *RejAp* 8v; dáry/ ktore kto miłey fwey dáie/ nie thák lubá miłość czynią *GórnDworz* Cc2, R4, Ff8v [2 r.], li5v; Thám ogień z wodą przedáią á to v nich dármo dáią. *HistRzym* 24v, 23v, 24v, 29, 62 (7); *RejPos* 124, 146v; wiem że mi to nie s chući dawafz/ ále nádziwafz fie ábychći to fowito oddał. *RejZwierc* 98v, 38, 98v; *WujJud* 161v, 180v; *BudBib Num* 18/12, 4.Reg 12/7, *Prov* 6/35, 3.Esdr 4/52, *Tob* 4/12 (7); *CzechRozm* A2v; *ModrzBaz* 19, 88; *KochOdpr* B2; *SkarŻyw* 100, 107, 143, 413, 453 (23); *StryjKron* 46; *ReszList* 167, 172; *BielSjem* 23, 24; Iż to wiem pewnie/ że nie iefť frototá/ Gdy dawa iábłká/ ten/ co nie ma złotá *PudłFr* 15, 12, 15, 74; *ZawJeft* 35; *ActReg* 44; *Calep* 587a; *Phil S* [2 r.]; *LatHar* 650; *RybGęśli* B4; *WujNT* 68, *Luc* 4/6, 19/8, s. 274, 281; *SarnStat* 191, 986; *PowodPr* 10; *SkarKaz* 350a, 520b, 609b; *VotSzl* D2; *CiekPotr* 23, 86; *PudłDydo* B. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty.

dawać czego (po przeczeniu) (8): Iádowiteć fą twoie dáry/ Nie dawafz ich z práwey wiáry *BierEz* Nv; *ComCrac* 14v; *Diar* 42; *BudBib Tob* 4/9; *ZapKościer* 1581/23v; *SarnStat* 408; áby nie mowiono [...] że ociec zoftáwił iey przy tobie połag; Y, [...] że go nie dáiefz fpełná *CiekPotr* 57; *SzarzRyt* D3v.

dawać czym (1): A gdy baczył iłz nam P. Bog dobrá przjmnaża/ począł y tálermi dawać y zbożem. *SkarŻyw* 100.

dawać do czego (3): A niefluchay proftych wolow Daway przetfię do kołczyolow. *RejKup* i6, Ccv; *VotSzl* D2.

dawać z czego (14): *LibLeg* 10/147v; *Leop Tob* 4/7; *BudBib Tob* 4/9, 17; *ModrzBaz* 123v [2 r.]; *SkarŻyw* 141; Iako ych oczyecz dawał pyerwŹyem czorkom tak Iako soyczŹytego Iako smaczerzŹitego. *ZapKościer* 1585/57; Co dáiemy z Źwego/ to ieŹt iáŹmuŹná/ y doŹyć vczynienie zá grzechy *WujNT* 274, 227, 281 [2 r.]; *SarnStat* 1180; *SkarKaz* 315b.

dawać na co (20): *OpecŻyw* 94v; ŹŹterzy tŹęćy dawam wam na naŹinie y ko[!] poŹywieniu Źlugam *HistJóz* E3; *SeklKat* Q3v; Pleban karze kupcza/ a na miŹoŹierne vczinky kaze dawac. *RejKup* 13, k8; dali na thá kolaczia po 5 groŹchi A Pyothr dawał na wyno *LibMal* 1552/172; *KrowObr* 61v; *BielKron* 129v; Libum, Kuch álbo kołacz z Źczyrey máki miodu a z oliwy który Źtárzy dawáli ná ofiárę. *Mącz* 192b; *BudBib* 4.Reg 12/7, *Ez* 45/15; *SkarŻyw* 308; *ZawJeft* 35; MiŹość ku Bogu pokázuie kto ná iego cześć dáiie. *SkarKaz* 456b; *KlonWor* 49. Cf *Zwroty*.

dawać za co (9): *BierEz* Pv; dworcze zwolwarku myeyŹkyego pywo Źpywnyecz dawali za tho yŹch ym Źyrky [...] y gomolky woŹŹylá *LibMal* 1546/116; *BielKron* 462; *Mącz* 19a, 186b; *RejAp* 8v; zá tho dobrodzieyŹtwo ktoreŹ nam vczyniŹł/ dawam tobie tento kubek. *HistRzym* 29; *SkarŻyw* 284; *ZapKościer* 1586/66.

dawać za co [= *jako co*] (4): kto okrutniki gubi/ [...] czegoŹ więŹŹzego godzien ieŹt/ niŹ tego/ czo ludziom Źmiertelnym/ ludzie zá nagrodę dáiá. *GórnDworz* Ii4; *CzechRozm* A2v; PapieŹ [v] vczyniŹł go BiŹkupem bez intraty. zá dochody mu prace one y beŹpieczeńŹtwa miedzy pogáńŹstwem dáiáć *SkarŻyw* 517; *PudŹFr* 74.

dawać po kim [= *za kogo*] (2): Po Sláhcćiance z iedney wŹi Źto złoty [posagu] dawano. [...] Trzy Źtá złoty dawano teŹ po KáŹtelankách. *BielSjem* 23.

dawać komu po czym [= *po ile*] (2): Tak yako ych oczyecz dawał starŹyem corkam po 2 stu m. liczbi prufzki *ZapKościer* 1585/61v; po ŹzeŹci báŹwánów Źoli dáwać im pozwalamy ná káŹdy rok. *SarnStat* 1180.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem to (12); co (17)] (18): *BierEz* I2v; *BielŻyw* 49; *RejKup* g8, 14v; Srebrá áni Złotá nie mam: ále to co mam toć dawam [*quod autem habeo hoc tibi do*]. *Leop Act* 3/6 [idem *WujNT Act* 3/6, s. 407, 408], 2.Reg 16/4; *OrzRozm* O; *RejPos* 337v; *RejZwierc* 97; *SkarŻyw* 98, 141; Ty więdz naprzód/ iŹe ia nie to co chcę dáię/ Lecz co mogę/ to z chęćią tobie dŹiŹ podáię. *PudŹFr* 60; *WujNT Act* 3/6, s. 407, 408; *SarnStat* 191; *SkarKaz* 351b, 454b.

Ze zdaniem celowym [aby] (4): za Namowá thegoŹch Valtina kthoremu 10 Thalyerow dawał abi Vlianá yego zoná vwyodl, TháŹch Vlianna [...] przyáll y Źnya [...] czudzoloŹil *LibMal* 1551/161, 1552/172; IEden byŹł Źtá dukatow v kupcá poŹyczyŹł/ Potym do iego Źony/ [...] PoŹŹáll bábę dáiáć iey/ áby k niemu przyŹŹlá *RejFig* Dd5v; *RejZwierz* 32v.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać z chuci*(q) (3), *darmo* (6), *darem*, *dobrowolnie*, *hojnie* (4), *hojná ręką* (2), *z łaski* (2), *do sytoŹci*; *dawać máło* (2), *potrosze*, *wiele* (4).

Przysłowia: Gdyć co dáiá pátrzay ktoć da/ A czego od ciebie Źáda. *BierEz* Nv.

Dáwaycie wŹŹák wam teŹ dáiá *RejRozpr* B4v.

Bo temu kto ma wiele/ káŹdy przedŹię dáiie *KochZuz* ktv.

Gdy dáwać nie maŹz woley/ nie po obietnicy *Prot* D3v.

Zle gđŹie náŹbyt/ táŹ gorzey gđŹie dáwáiá máło. *Prot* D3.

bibl. błogofławyeńśła rzecz yeft dawać/ niżli brác [*beatius est magis dare quam accipere* Act 20/35].
KromRozm II d4; *BudNT* Act 20/36 [35]; *WujNT* Act 20/35, s. 483, Yyyyy2 [ogółem 5 r.].

bibl. MurzNT Matth 10/8; BibRadz Matth 10/8; darmoście wzięli/ darmo dawaycie [*gratis accepistis gratis date*] WujNT Matth 10/8.

bibl. SeklKat K; RejPos 170, 170v; Dawaycie/ á będzie wam dano [*date et dabitur vobis*]. WujNT Luc 6/38 [ogółem 4 r.].

bibl. SeklKat L4v; Ktho dawa vbogiemu/ niebędzie mu niedośtawáło [*qui dat pauperi non indigebit*] Leop Prov 28/27.

Zwroty: »dar, datek, podarze dawać« = *donum donare* Mącz, Vulg; *datum a. munus dare, munus appendere, munus largiri, munus offerre, munusculum largiri* Vulg [szyk zmienny] (20 : 2 : 1): MurzNT Matth 7/11; MurzObr Bv; Rozeńśli fie tedy wśyfłcy ieść y pić/ y vżywáć/ y dawać dáry/ onym ktorzy niemieli Leop 3.Esdr 9/55, 1.Par 18/2, 2.Par 26/8, Esth 9/22, Ez 16/33, Luc 11/13; RejZwierz 15; BibRadz I 458d marg; BielKron 260v; Mącz 94c; RejAp 8v; BudBib Prov 6/35; BudNT Matth 7/11, Luc 11/13; Stąd rozumiey Mieleckie ná wśzytek fwiát znáią/ Gdyż áż z gor Nemoreyfkich dáry im dáváią. PaprPan A2v; SkarŻyw 115, 457; KochJez A3; KochFr 64; WujNT Matth 7/11, Luc 11/13.

»jałmużnę, na jałmużnę dawać« = *elemosynam praestare* Modrz; *elemosynam facere* Vulg [szyk zmienny] (38 : 3): Toć zá dużę mężá mego/ Dawam iálmużnę pierwżego BierEz Pv; OpecŻyw 5; BielŻyw 87, 89; SeklKat G2; KrowObr 62v; Z máiętności twej daway iálmużnę [*fac elemosynam*] Leop Tob 4/7, Is 58 arg; BielKron 97, 212, 394v; niżli fie ono dziecię było národziło/ on Rycerz wielkie iálmużny dawał HistRzym 29v, 51, 82, 117v, 123v; BiałKat 171, 356; KuczbKat 500; WujJud 234; BudBib Tob 4/9, 17; BiałKaz B3v; KarnNap Dv; ModrzBaz 59; Bo nie tjło ty pieniądze y tá máiętność ktorą dáiem ná iálmużny wniebo idzie SkarŻyw 131, 100, 141, 308, 324, 413, 527; ReszHoz 116, 124; ReszList 172, 176; WujNT 281, 435; WysKaz 13; KlonKr C; SkarKaz 350a.

»nic nie dawać« [szyk zmienny] (11): RejKup i6; OrzRozm N4v [2 r.]; BielKron 35v, 433v; Bo teraz darmo nic ku iádłu y napoiu iedni drugim nie dáią/ ále fie kázdy o fie ftaráć muśi. CzechRozm 231; ModrzBaz 123v; SkarŻyw 508; ActReg 82; Miłueie dobryfyn oycá/ y w ten czás/ kiedy mu nic nie dáie LatHar [140]; SkarKaz 315b.

»pieniądze, pieniędzy dawać« = *pecuniam offerre* Modrz [szyk zmienny] (4 : 1): KrowObr 61v; ModrzBaz 139v; Y dawałem mu pieniędzy ále ich niechciał SkarŻyw 99, 103; Iudařzowi śrebrne pieniądze dáváią KlonWor ded **3v.

»posag dawać« = *dotare* Calep (4): GliczKsiqż Q; ReszHoz 128; ludzie iáko záchwyceni dobrodzieyftwá Páńfkie rozmyśláią/ [...] iálmużny nie mále fkladáią/ z ktorych pánienkom vbogim zá mąż idącym pośági dáváią ReszList 164; Calep 341b.

»dawać bez prace« (1): Acż nie dawam beż prace/ lecz komu pot z czołá Cżęty płynął w me cżáfy/ błoga mu ftodołá RybGęśli B4.

»prze bog dawać« [szyk zmienny] (4): pożywienijé rękoma włańnyma wyrábiała/ s tegoż ij prze bog dávala. OpecŻyw 13; SeklKat M; RejWiz 19; Ia práwi znam to żem ieft grzeřzny/ ále pořzczę rad/ y rad przebog dáię GórńDworz Q3v.

»dawać ubogim (ludziom, ludkom), na ubogie« = *inopibus a. egentibus dare* *Modrz; dare pauperibus* *Vulg* [szyk zmienny] (19 : 2): *OpecŻyw* 62; *SeklKat* G2, L4v; *KromRozm II* y; *Leop Prov* 28/27, *Esth* 9/22, *Luc* 19/9; Wiele o iey świętobliwości kronikarze pifali/ iáko wiele pościła/ vbogim dawała *BielKron* 383; *HistRzym* 82; *KuczbKat* 50; *Strum* H4v; Ktemu też/ y Biłkupow máiętności ítarodawni ludzie tak dzielili/ że czwartą część dawáli ná vbogie [*partem quartam dent egentis*]. *ModrzBaz* [38], 19; záprawdę wiele nam pomagáią ony pięć piēniędzy/ ktoremci vkradác z máiętności mey y dáváć vbogim rofkazał *SkarŻyw* 100, 13, 98, 100, 101, 452, 496; *WujNT Luc* 19/8, *Ccccc2v*; *SkarKaz* 457b.

»upominek, za upominek dawać« = *largiri, munerare* *Mącz* [szyk zmienny] (11 : 2): *BibRadz II* 135c *marg*; Gdy go záfię do domu wiodą/ ludzie mu záfhępuią á vpominki dáią/ złoto/ írebro/ kámienie *BielKron* 260v; *Mącz* 6b, 19a, 184c [2 r.], 186b, 237c; *RejPos* 181, 306v; *RejZwierc* A2v; *CzechRozm* A2v; chocia był vbogi/ Rychléy vředł niżli pan: dáiąc złotorogi Ielén zá vpominek/ áby go wáżono. *PudlFr* 74.

»dawać wszystko« [szyk zmienny] (4): Tobie dawam wřlyftko [*Tua sint omnia*] co było Mifibozetowego. *Leop 2.Reg* 16/4; *RejPos* 218v, 337v; [*Pan Bóg*] íprawił tak fercá wřzytkich Egipcyánów/ ířz rádzi wřzytko dawáli. *SkarŻyw* 480.

Szeregi:»(nie) dawać, (a, albo, ale, i) brać« [szyk 4 : 3] (7): o to [się] ítaramy/ ábyfmy Krolá fřczodrobliwego mieli/ ná ktorego wołamy áby nie dawał/ ále brał *OrzRozm* N4v, O; Tu nie fřyřzyřz nic w téy Definicýey o brániu: tedy brác álbo dáwać *OrzQuin* F3, B; *ModrzBaz* 125; *SkarŻyw* 36, 320.

»dawać, (i) darować« (3): *CzechRozm* A2v; to czo bych myał dacz opczemu: to yemu dayę y daruyę fwy dobry woli za yego posługi *ZapKościer* 1586/66; *SarnStat* 963.

»szafować a dawać« (1) : myfmy ízafarze iego abyfmy. ízafowały dobrze a dawaly tam gdzie iego wola íeft. *SeklKat* S3v.

»dawać, użyczać« = *tribuere, communicare* *Vulg* (1): áby [...] [*wierni*] rádzi dawáli/ vřyczáli/ áby fkárbili sobie grunt dobry ná przyřřly čás *WujNT 1.Tim* 6/18.

W przen [komu, co] (5) : Gdyż cie zowie gáłáfką być s fřczepu onego/ Swoiey winney máćice gdyż cie tak wyznawał/ Chce byř też wdzyęczne gronká iemu ku czći dawał *RejPos* 156v, 211; Bo iá thobie dawam rzeczy niefmiertelne/ kthore cie y ku fławie/ [...] przywodzić będą *RejZwierc* 38; *LatHar* 244.

Zwrot: »nic nie dawać« (1): Níe mam fczęřcia przecz winić/ że mi nic nie dáie: Bo lámey Cnoćie fłużę/ fczęřćie mam zá iáie. *PudlFr* 29.

α. Poświęcać, składać w ofierze; *dare* *Vulg* [*kogo, co*] (32) :

dawać komu (3): *BiałKat* 168v; Którym právem rodzice dziatki zábiíáią/ Y oné zá ofiárę Bogu řlubną dáią? *ZawJeft* 33; *WujNT* 566.

dawać za kogo (16): oni męczeńnicy przedziwni/ ktorzy w wzgárdzie řwiátá y włáfnego zdrowia fwego/ dáiąc ie zá fwego krolá [...] miłość nieofřacowaną ku Bogu [...] pokazać chćieli. *SkarŻyw* 407; *WujNT* 116, 286 [3 r.]. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »ciało swe dawać za (na) ofiarę« (3): Kto ciáło fwe dáie zá ofiárę żywą. *WujNT* 566 *marg*, 566, Aaaaaa3.

»duszę dawać« [w tym: za kogo (2), za ofiarę (1)] = *animam dare* Vulg (3): Dobry páłterz dúffę fwoię dawá zá owce fwoie. *Leop* AAA4v [idem *WujNT*: dáie]; *BiałKat* 168v; *WujNT Ioann* 10/11.

»gardło dawać« [w tym: dla kogo, dla czego (7), za kogo, za co (2)] (12): Dobryć miód pczółom bywa kiedy gi zbieráią/ A wždy widzisz dla niego iż gárdłá dawáią. *RejWiz* 48, 15, 56v; Nie máią gárdłá dáwác fýnowie zá oyce/ áni oycowie zá fýny *BielKron* 44v, 106, 140v; Ano przodkowie náłzy co fławy ftrzegáli/ Dla Rzeczypospolitey y gárdłá dawáli. *RejZwierc* 246v, 45, 103v, 222v; *ReszPrz* 98; *KlonWor* 27.

»dawać za ofiarę, na ofiarę, za obiatę« [szyk zmienny] (3 : 1 : 1): [Żydz] dúfze fwe fátánowi zá obiatę dáią *BiałKat* 168v; *ZawJeft* 33; *WujNT* 566 [2 r.], Aaaaaa3.

»zdrowie dawać« [w tym: dla kogo (1), za kogo, za co (2)] = *animarn ponere* PolAnt (3): *BibRadz Ioann* 10/11; Dziś Páná fwego ogládamy/ z oną zapláta/ którą nam obiecał: á my teraz miłość ku niemu/ daíac zdrowie to krotkie dla niego/ pokażmy. *SkarŻyw* 520; *SkarKazSej* 669a.

»żywot [za kogo] dawać« [szyk zmienny] (4): Pałtyrz dobry dáwá żywot fwóy za owieczki fweé [animam suam dat pro ovibus suis Vulg Ioann 10/11] *OpecŻyw* 57v [idem] *GrzegRóżn* D2v; *SkarJedn* 5; *SkarŻyw* 92.

W przen (1) : Dobrodźiey moy y tworcá moy/ [...] ręce mię iego okupiły/ drogie pieniądze krwie włafney zá mię daíac. *SkarKaz* 209b.

b. *Uiszczac zobowiązania materialne lub należne świadczenia; płacić; zwracać; numerare* Mącz, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*; *solvere* *Modrz*, *Vulg*; *praestare, reddere* *Vulg*; *conferre* Mącz; *contribuere* *Modrz* (386) : *OpecŻyw* 74v; podatek nie jest w Polsce nowiną, bo i często dawano za krola starego *Diar* 27, 64, 77; od kupiey máią dáć cło tákie iáko Miefzczanie dawáią z onego Miáltá *UstPraw* K; a iemu [aby] trybut połał pięć feth grzywien fřebrá do fkarbu iego/ iáko inne kłiążetá daíą. *BielKron* 355v, 11v; Bo chocia y częłto dáiemy [podatek]/ Gdzie fie podziewa nie wiemy. *RejZwierc* 234a; iedni [...] powiedáli/ [...] áby wedle przemożenia máiętności wfzytcy dawáli ácz nie záwždy iednáką liczbę/ [...] áby ztąd żołnierzom płácono. *ModrzBaz* 120, 122, 139; *PapUp* G2v; *ZapKości* 1588/77; *SarnStat* 359, 364.

dawać czego [w tym: czego po ile (5), komu (2), od czego (1)] (11): *KrowObr* B3; pul ófmy grziwny od ktorich wizy przerzeczoni faurek ma rinty dawacz poky fzie nie zgodzą fzami miedzi sobą *ZapKości* 1582/87v, 1582/87v, 1585/56, 57v, 1589/87v, 1595/88v; we Szemie máią dáwác cłá po człérzy pieniądze/ od káždého koniá *SarnStat* 976, 336 [2 r.], 1274.

dawać komu [w tym: komu co (117), czego po przeczeniu (17), za co (8), od czego (4), po czym [= po ile] (4), czego (2), z czego (2), przez co (2), na co (1)] (156): *MetrKor* 46/46v, 47, 118; *BierEz* F3 [2 r.]; *OpecŻyw* 74v, 75, 108, 112, 118v; *HistJóz* E3; *KłosAlg* Gv [2 r.]; Aby on mogł lathwyey slvycz y dany thą kthorą powynyen Valzey C. M. dawacz. *LibLeg* 7/8v, 41v, 99v, 11/10, 14, 22v (11); *ComCrac* 12v, 19v; *ConPiotr* 32; *LibMal* 1544/92, 1546/12, 121v; *RejKup* z5v; czyńłz też ktory zwykł dáwác Dariufowi áby gi mu bez żadnego odwłóczenia wydał *HistAl* B7v, G7v; *KrowObr* B2v, B3, 228; *RejWiz* 30v, 50 [2 r.], 156v, Cc6v; *Leop* 4.Reg 17/3, 4, 1.Par 18/6, 16/33, *Matth* 22/17, *Luc* 23/2; *RejFig* Ddv; *RejZwierz* 16, 78v; *BibRadz* 1.Par 18/2, 3.Esdr 4/6, 6/29; [Pan Bóg] kóždemu pokoleniu Żydowfkiemu przykazał dżięśiąty fínop dáwác Káplánowi/ óftháwiwfzy domá kóždemu

po dziewiąci ńnopow *OrzRozm* Hv, G4v, Rv; Iwan Mořkiewřki kniaź wielki [...] Ten dobrą pámiątkę Mořkwi vczynił/ co on Tátarom dawał/ to iemu Tátarowie/ ktore mocą zhołdował. *BielKron* 404, 124v, 197v, 265v, 310v, 391v (38); *OrzQuin* G3 [2 r.]; *RejPos* 144; *BiałKat* 63v; *RejZwierc* 99v; *BudBib* 1.Reg 8/15; *MycPrz* I Cv, C3v, II B4v; *WierKróc* A3v; Ieřli ktory rok od podatku ieřt wolny/ [...] przedię pod zasłoną woienney wyprawy/ muřzą řwoim Pánom częřto dáwać *ModrzBaz* 124, 74v, 93, 122, 122v, 134 (11); *SkarŻyw* 558; *ZapKořcier* 1582/35v, 40v, 87v, 1587/69v, 1588/77 (6); *GórnRozm* E4v; *PaprUp* Bv, I2; Bo we Włořzech/ kędy zmierzono wřzyřtko y řpráwiedliwořci przeřtrzegáią/ poddáni Pánu dawáią wřzyřtkiego połowicę. *GostGosp* 150; *WyprPl* B4v; *LatHar* 128, 722; *WujNT* 93, *Luc* 23/2, *Gal* 4/6; *SarnStat* 174, 209, 389, 418, 894 (14); *GrabPospR* L4v, Mv, M2; *PowodPr* 21; *SkarKaz* 422a; *VotSzl* Cv; *CiekPotr* 46; *KlonFlis* G4v, H2v; *SapEpit* A4v; *KlonWor* 78.

dawać co [w tym: za co (12), na co (10), z czego (7), za co [= jako co] (3)], (271): piątą tzęć [zboża] krolowi będzýcye dawać *HistJóz* E3; Ziemia tą księdzu Mořkiewřkiemu ieřt poddana, ktoremu za dany dawáią řkory Sobole, Popielicze [...] bowiem niemař tam czoby inřzego mieli dawać. *MiechGlab* 62; *KłosAlg* Gv; *LibLeg* 7/8v, 9/50, 52v, 10/71; *ConPiotr* 31v; *SeklKat* L3; *HistAl* B3v, B7v; *Diar* 72; *DiarDop* 114; *GroicPorz* rv; *OrzRozm* Hv, R2; Gdąńřkie mieřczány dárowano tym co pierwey dawáli/ to ieřt/ fiedm řet grzywien z mieřřkiego dochodu/ y wřzyřtki młyny mieřřkie *BielKron* 391v; ieřliby woyny było potrzebá/ miał dáwać kmieć z řanu xij. grořzy według řthárey vřřały *BielKron* 405, 114v, 350, 377v, 391v, 443v (20); *Mącz* 47c, 66b, 151b, 493a; *RejZwierc* 233v, 245; *BudBib* 1.Reg 8/15, *Ez* 45/13; *MycPrz* II Dv; *ModrzBaz* 121, 121v, 122v, 123, 123v (8); Hans Wierzbęta dnia 9. Grudnia polozel ieřt marc. dzieięć liczby prufkiey a ořtatek ma dawać do wypłacenia *ZapKořcier* 1580/17, 1580/16v, 1581/23v, 1582/35v; *StryjKron* 627; *PudłFr* 36; Bo koń mam/ zá ktory dawano mi řiedm řet czerwonych złotyř *GórnRozm* E4v; *ActReg* 25; *Calep* 589a, 1007a, 1121a; *WyprPl* B4v; Prowizia Pánný do řřcia zá mąř/ [...] cále zořtáwáć ma/ ktorą wřzyřcy pořseřsorowie dóbr onyř dawáć máią *SarnStat* 637, 104, 287, 342, 361, 1299 (21); *GrabPospR* L4v, Mv, M2 [2 r.]; *PowodPr* 21; *VotSzl* Dv. *Cf dawać co miasto czego; W połączeniu z nazwą obowiązującego řwiadczenia; Zwroty.*

dawać czego (po przeczeniu) (41): *BierEz* Cv; *LibLeg* 7/69v; *ConPiotr* 32; *KromRozm I* A3v; *Diar* 37; *Leop* 4.Reg 17/4; *UstPraw* Gv [2 r.]; COř miłościwy pánie dáley czynić mamy/ Podymnego nie dáią/ o ciążą niedbamy. *RejZwierc* 101; *BielKron* 91, 94v, 140, 165v, 215v (10); *OrzQuin* G3; *Prot* B2; *BiałKat* 63v; *BielSpr* 51; *ModrzBaz* 120; *GórnRozm* Bv; *ActReg* 80; Troiákie tedy práwo łamie/ kto powinnyř dzieięćin nie dáie *LatHar* 128, 722; Miřtrz wářz nie dáie podatku? [*Magister vester non solvit didrachma?*] *WujNT* 17/24, *Luc* 23/2; POdymnégo [...] ludři wiele nie dawáło: máiąć zá to/ iř go nie byli powinni dáwać *SarnStat* 354, 107, 174, 354, 976, 988 (9); *PowodPr* 24; Drudzy dzieięćinę od nich řobie biorą/ á plebanowi iey nie dáią *SkarKaz* 422a.

dawać czym (2): Drugi Artykuł/ niedáwáć řnopem dzieięćiny iedno gołym zbořym. *BielKron* 203; *ModrzBaz* 121.

dawać od kogo, od czego [w tym: od czego po ile (5)] (15): *KrowObr* 228; pieniądz od káždery perřony dáwać do Rzymá co zową řwiętopietrze *BielKron* 346v, 305v; *Mącz* 151b; *RejPos* 144; mořeřz dáć robotnikowi po 6 złotyř. [...] kiedy będzieřz chćiał mieć Groblą ná 6 łokci wzwyřz: tedy więćey

nie daway od łztuki *Strum* E; *ZapKościer* 1584/47v, 1587/69v; O Oświęcimian zeby cła ktore od drew [...] zwykli dawac były im zniesione *ActReg* 25; *Stips* – Dan pieniężna, którą od kazdei ośłobi dauaią. *Calep* 1007a, 1121a; *SarnStat* 389, 977, 1274; *VotSzl* D3.

dawać co miasto czego (3): *GroicPorz* q4v; *BielKron* 427; [*kmiecie*] nie fáme role/ ále pożytki z nich przychodzące/ ábo pieniądze miałto nich dawaią *ModrzBaz* 122v.

dawać z czego (11): Dáią Krześciáni [...] czwarte części ták z roley iáko z rzemioł *BielKron* 261v, 391v, 405; *RejZwierc* 233v; *MycPrz* I Cv; To niech będzie dofyć o pieniądżach ktore duchowni z beneficiy dáwać máią [*haec de pecunia ex sacerdotum bonis contribuendo*] *ModrzBaz* 139v, 124; *StryjKron* 627; *GostGosp* 150; *SarnStat* 103, 972.

dawać na kogo, na co (11): *BibRadz* 3.Ezdr 6/29; *BielKron* 360, 405; Y kazáli czwartą część dáwać ná obronę *RejZwierc* 245; *ModrzBaz* 122v; *StryjKron* 627; Legativum – Nakład ktori na legata daiem. *Calep* 598a; *SarnStat* 101, 103, 910 marg, 972; *VotSzl* B4.

dawać za co (17): *LibLeg* 10/71; *LibMal* 1544/92; *RejJóz* C; Nierazem ia za fwe wini Zakupował tricefimi, Zrzymam też czałem dořtawal A niemalom za to dawal. *RejKup* g5v, z5v; *OrzRozm* R2; zá ieden dzwonek dawáli nam pięć řeth Pereł iako groch wielkie. *BielKron* 447v, 183, 443v; *HistRzym* 74; *BudBib* Lev 25/24; *ModrzBaz* 122; *PudłFr* 36; *GórnRozm* E4v; *SarnStat* 378, 926; *SapEpit* A4v.

dawać za co [= jako co] (3): *MiechGlab* 62; Kuny y inne řkorki Křiedzu wielkiemu dáią zá Trybut. *BielKron* 434; *Mącz* 493a.

dawać po czym [= po ile] (19): *MetrKor* 57/118, 59/277v; *KłosAlg* Gv; a sa dwie leczyę ma począncz dawacz po pol stu ot Gromnycz do Gromnycz ář do wypłaczenia *ZapKościer* 1585/61, 1584/47v, 1589/87; tedy máią dáwać od káždęgo koniá po pułgrořzku á od bydlęciá po řześci pieniędzy. *SarnStat* 977, 389, 926, 972; *VotSzl* D3. Cf »na rok dawać«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to (2); co (6)] (6): *SeklKat* L3; [*nie*]ktorzy dla tego iżeby nyedáwać co czyye yeřt/ áłbo y cudze bráć/ od wyáry [...] ođřtěpuýą. *KromRozm* I A3v, D; *KrowObr* B2v; com z tobą zmowił toć dáię. *OrzRozm* Rv; *LatHar* 128.

Ze zdaniem celowym [aby] (2): [*fant*] Dłużnik dáie áby mu pieniędzy wierzono *GroicPorz* rv; *ZapKościer* 1582/ 35v.

Przysłowie: bibl. *SeklKat* L3; *KrowObr* B2v; *LatHar* 128; Dawayćie Cefářzowi co ieřt Cefářřkiego/ á Bogu co ieřt Bożęgo. *WujNT* 93; *PowodPr* 21. [Ogółem 5 r.].

W połączeniu z nazwą obowiązującego świadczenia [w tym: cło (2), czynsz (11), dań (49), dziesięcinę (24), foldrunk (2), (h)ořd (10), (j)urgielt (9), kontrybucyją (2), kwartę (5), pamiętne (2), płat (12), pobor (12), podatek (15), podymne (3), pogłowie (2), poradłne (2), rentę (9), szos (2), trybut (13)] (198): Lepiey było nam dań dáwać/ Niřli w domu zboycę chowác. *BierEz* N, F3 [2 r.], Q; *OpecŻyw* 74v, 75, 108, 112, 118v; *MetrKor* 46/46v, 47, 118; *MiechGlab* **2; Valářki Voyevoda y Multhanyřky Voyewoda [...] řą od dawnęgo czałřzv nářfy poddany y nam dany dayą. *LibLeg* 7/41v, 7/69v, 10/123v, 147v, 148, 11/14 (8); *ComCrac* 12v, 19v; *LibMal* 1546/121, 121v; Przed tym theż to było/ [...] iř Macedonowie dawáli czyńřř Indom *HistAl* G7v; *KromRozm* I A3v; *MurzNT* Matth 23/23, *Luc* 18/12; *Diar* 37, 41, 79, 83; *DiarDop* 114; *KrowObr* B3, 228; *RejWiz* 30v, 50, 156v, 162, Cc6v (7); *Leop* 4.Reg 17/3, 4, 1.Par 18/6, *Matth* 22/17, *Luc* 23/2, (8); *UřtPraw* Gv [2 r.]; *RejFig* Ddv;

RejZwierz 16, 78v, 101; *BibRadz* 1.*Par* 18/2, I 308c *marg*, 3.*Esdr* 4/6, 6/29, *Luc* 18/12; Dáiąc iáki Iurgelt Księża? *OrzRozm* G4v; á gdy fie wrocę/ dzyefięćiny dáwać y ofiáry czynić będę ze wšzego dobrá fwego *BielKron* 14v, 3, 14v, 18v, 70v, 88 (47); Stipem conferre, Dań/ pobór dáwać. *Mqcz* 416c, 477a; *OrzQuin* G3 [2 r.]; *Prot* B2; *RejPos* 144, 199v, 200v; *BiałKat* 141; *BielSat* L4; *BielSpr* 51; *BudBib Lev* 25/24; *MycPrz* I Cv, C3v, II B4v, Dv; *WierKróc* A3v; *CzechRozm* 192; *ModrzBaz* 105v, 122, 122v, 124, 125, 125v; *SkarŻyw* 558; *StryjKron* 46; *ZapKościer* 1582/26v, 31, 40v, 87v, 1585/56 (12); NAfzy kmiećie dawáli niežnośne pobory *BielSjem* 27; *GórnRozm* Bv; *Paprup* Bv, 12; *ActReg* 80; *Calep* 1031b; *GostGosp* 32, 150; *LatHar* 128 [3 r.], 722; *WujNT Matth* 17/24, 23/23, *Luc* 11/42, 18/12, *Rom* 13/6 (7); Podymne lámi kmiećie máią dáwać. *SarnStat* 350; Koc od Grodzkiego fądu téż dáią, 36. gro. teraz dáią. *SarnStat* 1299, 138, 184, 191, 277, 856 (22); *PowodPr* 23, 24; *VotSzl* B4, Cv, D2v, D3v; Wfzák teraz więcey ná rok mytá praczkom dáią. *CiekPotr* 46; *KlonFlis* G4v, H2v; *KlonWor* 78.

Zwroty: »dawać na dług, w długu« (1 : 1): *UstPraw* C4; marcas Pięćdziesiąt liczb Pruskiej bes groszy czterechnaście, które daie na dług iako na Sto złotych Polskich które iest albo bel winięn *ZapKościer* 1581/23v.

»lichwę dawać« (1): częśto pożyczála y lichwę dawála/ áby fie nikomu iálmuzny prośzácemu/ nie wymowiła. *SkarŻyw* 140.

»nic nie dawać« = *nihil numerare* *Modrz* (2): Są też ci ktorzi zwierchnemu Pánu/ ábo Krolowi nic niedawaią *ModrzBaz* 74v, 124.

»pieniądze, pieniędzy dawać« = *numerare pecuniam* *Modrz* [szyk zmienny] (13 : 5): A bierz łobie cóć potrzebá/ Piędzycz dáwać nie trzebá. *BierEz* Cv; *ConPiotr* 32; *LibMal* 1544/92; *RejJóz* C; *BielKron* 305v, 346v; *HistRzym* 74; wielki wyłtepek/ iefliby kto tárgownym obyczáiem pieniądze dawał *ModrzBaz* 6v, 93, 120, 122v; *SarnStat* 336 [2 r.], 418. Cf »nazad pieniądze dawać«.

»nazad pieniądze dawać« (4); Lopaczniśkiego także pulgrofcha y sto tolp soli, a nazad thez pyenyądze dayą gdy znakladem ydą *Metrikor* 59/272, 57/115 [2 r.], 59/271v.

»dawać na raty« (1): [pieniądze] ma dawać na rathy iako na wielkanoc roku ktorego piśac będą *ZapKościer* 1580/16v.

»dawać na (a. co) (każdy) rok, półroka, dzień, miesiąc itp.« [w tym: po czym [= po ile] (8)] (47): Odłożyłem 5 ¹/₂ mrđ. na 20. robotnikow/ daiącz im po ¹/₂. gf. na dzień/ iako ie długo mogę chować za ty piędze. *KłosAlg* Gv, Gv; *LibLeg* 9/50, 52v; *ConPiotr* 31v; *Leop* 4.*Reg* 17/4, 1.*Mach* 8/4; o onych [dworzanach] mowie/ ktorzy nic nieczynią/ [...] ktorym zá wšzytkę ich dziełność/ dzieśięć złotych tylko ná kwartał dawam. *OrzRozm* R2; S tego wšzytkiego iedno mieli dáwać Gdańszczanie dwa tyfiącz złotych káždy rok/ czterzy dni chować Krolá ze wšzytkim dworem *BielKron* 391v, 168v, 197v, 316v, 360, 377v (14); Ná káždy rok dawaią y Pánom y Plebanom [quotannis dominis numerare, presbyteris decimare]. *ModrzBaz* 124, 93, 122v, 123, 123v, 124v (9); *ZapKościer* 1582/40v, 1584/43v, 1585/57v, 1587/69v, 71 (8); *SarnStat* 209, 376, 378, 972; *GrabPospR* Mv, M2; *VotSzl* D2v; *CiekPotr* 46.

»dawać winę« = *placić dług* (1): gráiąc [w karty] [...] kártę przedał/ y záwdy łam naylepśzą zrzuciąc/ iefzcze mufiál dawać niemála piędzną winę *GórnDworz* P7v.

»dawać zapłatę« = *dare mercedem Vulg* [szyk zmienny] (6): *Leop Ez* 16/33, 34; *BielKron* 374; *BiałKat* 63v; ále iáko kto vcząc vrzędowi fwemu dofyć będzie czyni!/ tákf mu też mnieyfzą ábo wietfzą zapłatę niech dawaią. *ModrzBaz* 134; *SapEpit* A4v.

Szereg: »dawać i płacić« (1): [podymnego] po dwa grofzå monety y liczby/ [...] Nam y potomkom nálfzym będą dáwać y płácić: wedle zwyczåiu Ziemie Lwowfkiéy *SarnStat* 1055.

c. Wymieniać, sprzedawać; *vendere Mącz*; *adaerare Calep*; *dare JanStat* [w tym: co (30)] (35) : Kwartę Winå siedm grofzy dawáli fzynkowie. *BielSat* B4v; *Szle/ Pufzliřzkå/* [...] ták przedåwåć/ iákořmy vřtåwili/ inaczey nie dáwåć. *BielSat* C2; *ZapKościér* 1583/34v; *BielRozm* 15, 17.

dawać komu (6): *PaprPan* Ee2; *ActReg* 45; álbo kiedy Vrzędnik dáie Kmiećiowi Páńfkå rolå: [...] to iuř zdrådå. *GostGosp* 34, 40; *SarnStat* 375, 432.

dawać za kogo, za co (9): Potym Xántus řzedł do kupcå/ Zacř dawåř tegoto Gędzcå *BierEz* B2; Niemař miedzi nimi rzemiåř ani pieniędzy żadnych, telko towar za towar dawaią. *MiechGlab* 23; *KłosAlg* G2v; *LibMal* 1546/116; Bákkar tedy orzechow Muřzkåtowych dawaią w Kålekućie zå puřpiętå řtå fawow pieniędzy *BielKron* 454v, 18, 120; *Mącz* 338a; O lud też moy rzucáli los/ y dawáli dziećie zå wřzetecznicę/ á dzieweczkę przedawáli zå wino *BudBib Ioel* 3/3.

dawać za co [= *jako co*] (1): A on [...] páznogćie řwoie y włofy/ zå reliquie dawåł. *SkarŻyw* 518.

dawać po czym [= *po ile*] (4); *KłosAlg* G; kazał [...] iřć po přzenicę/ á kazał korzec dáwåć po ořmi miedziånych pieniędzy *HistRzym* 11; *SarnStat* 375, 389.

Zwroty: »na borg dawać« = *fidem argenti alicui habere, dare a. vendere pecunia non praesenti, credere ementi a. mutuintuuli Cn* (2): Kmiotkowie pácholikom dworfkim/[...] nie máią nic pożyczåć áni borgowåć/ y ná borg piwå [...] nie dáwåć *GostGosp* 40, 134.

»drogo dawać« (4): *BierEz* B2; drudzy go pytáli/ Po czemu tá m ná tårgu zboże przedawáli. Ten rzekł iř oziminę nie drogo dawano *RejFig* Bb3v; *Mącz* 479c; *SarnStat* 375.

»dawać w odmiånę, na zamiånę« [szyk zmienny] (1 : 1): *MiechGlab* 75; prořtych knechtow Polacy y Czechowie po dwå złote ná okup przedawáli/ álbo ná zamiånę dawáli. *StryjKron* 577.

»dawać tanie« (3): Niedawayćie theř tanie Axåmitu Włofzy/ Wřzåk was o to żadny Pan s Polřki nie wypłofzy. *BielSat* B3; *PaprPan* Ee2; *BielRozm* 12.

»tårgiem dawać« (1): řywnořć zå pieniådze řłufřzné poddåni řzlåheccy y duchownych máią im tårgiem dáwåć *SarnStat* 432.

»dawać na (wy)kup« = *adaerare Calep* [szyk zmienny] (2): Gdi by pořmierczy duřfe dawano na wykup niebył by zaden bogati potępion *SeklKat* Y4; *Calep* 21a.

d. Wydawać na zastaw, pożyczåć; *dare Mącz* (34) :

dawać komu (8): *RejFig* Dd4; *BibRadz Deut* 23/20; *Mącz* 63a; *BudBib Ier* 15/10; Pieniędzy w lichwę nikomu niedawa/ Nie bierze dårów przeciř niewinnému *KochPs* 19; *SkarŻyw* 101 marg; Długi wřzyřtki od Kmieći ná dzień ř. Michåłå wybråć/ coby řie im iedno dawåło przedtym. *GostGosp* 42; *SarnStat* 260.

dawać co (2): Bråtu twemu nie dáy pieniędzy ná lichwę/ áni pożywienia/ áni żadney rzeczy kthorå ná lichwę dawaią. *BibRadz Deut* 23/19; *GostGosp* 42.

Ze zdaniem celowym [aby] (1): Do tibi ea conditione ut reddas, Dawamcy tym obyczayem abyś wrócył. *Mqcz* 63a.

Zwroty: »na lichwę, w lichwę dawać« = *feneari Mqcz, Calep; ad usuram dare Vulg* [szyk zmienny] (12 : 1): *SeklKat* Y3v; Ten też co pyenyędzy fwyh ná lichwę nye dawa/ A od nyewinnych ludzi dárov nye doftawa [*Ps* 15/5] *LubPs* D2v [przekład tego samego tekstu *RejZwierz* 123v, *KochPs* 19]; *RejZwierz* 123v; *BibRadz Deut* 23/19, I 113c marg, *Deut* 23/20, *Ez* 18/13; *Mqcz* 133b; *BudBib Ier* 15/10, *Ez* 18/13; *KochPs* 19; *SkarŻyw* 101; *Calep* 427b.

»na list, na zastawę, na majątność itp. dawać« = *super literas dare JanStat* [szyk zmienny] (14): *Hypothecarius* – Ten ktori na zaftawę daie. *Calep* 495b; *Zydowie* ná lifty niech nie dáią. iedno na zaftawę. *SarnStat* 259, 107, 260, 974, 1254, 1273 (13).

»pieniędzy (nie) dawać« = *pecuniam dare JanStat* [szyk zmienny] (9): *LubPs* D2v; bogáty [wspomnał] Dawidá/ Co mu dawał pieniędzy/ ná vlicy żydá. *RejFig* Dd4; *RejZwierz* 123v; *RejZwierc* 108v; *KochPs* 19; á wśzákże oni ná to niedbáiąc/ nie przestawáią dawać pieniędzy ná lifty y ná zapify *SarnStat* 260, 260 [2 r.], 1274.

»na rękojemstwo [kogo] nie dawać« (3): Sędzia złoczyńce ná rękojemstwo niema dawać. *GroicPorz* nnv, c4v [2 r.].

Szereg: »nie pożyczać ani dawać« = *praestare ani mutuere JanStat* (1): aby żaden Zyd więcéy żadnému Krześcíaninowi [...] pieniędzy fwyh ná lifty zaftawné nie pożyczal/ ani dawał *SarnStat* 260.

e. *Dostarczać, zaopatrywać kogo w co; dare Mqcz, Vulg, Cn; praebere, praestare Modrz, Vulg; solvere Cn* [w tym: komu (72), co (88)] (105) : A tak ze gdi ssolyą ydą. A nad tho dwiefczye soli dayą Trzifczianyecz pana Poznanskiego [...] y stho Tholp soly Starzicz *MetrKor* 59/280, 57/119; *LibLeg* 10/122, 11/154; *Leop* 4.Reg 25/30; Sukniey żadney oni nie łzyią lniánymi nićiami/ tylko konopnymi/ przeto fwe nići Kráwcom dawáią. *BielKron* 464v, 358v, 387v, 402; *Mqcz* 158a, 452a; *BudBib* 4.Reg 12/14; *ModrzBaz* 124; *ArtKanc* N14v; a ten pán Marczyn Ma dawacz oyczewy swemu na kółdzi rok po trzi czwyertnyę rzy *ZapKościer* 1588/80v; *Armo* – W zbroię vbieram, Rífztunek daie. *Calep* 96b, 303a; Z polá nic nie młócić: á w dworze w nowe żyto ma bydź/ co ludziom dawać/ á tym zásię śiać. *GostGosp* 78, 74, 152.

dawać czego (5): Item zeznal yfch yemu y Zyanem dawali the dzyewky pyenyędzy gdi ym yedno onye rzekli *LibMal* 1546/114v; *Nomádowie* profili Iudafzá/ aby im dał fwą práwicę/ obiecuiąc mu bydlá dawać *BibRadz* 2.Mach 12/11 [idem *BudBib*]; *BielKron* 73; *BudBib* 2.Mach 12/11; *GostGosp* 134.

dawać czego (po przeczeniu) (13): przykazał aby im żadnych połcieli ku leganiu nie dawano. *BielŻyw* 27, 6; *SeklKat* H3; *BibRadz* Ex 5/16, II 67a marg; żadną miarą nie dawaycie im plew do cegły/ ále niechay zbieráią po źdzyebłku fłomy/ á przedfię aby káždy fwą łztukę wyrobił iáko im iest wymierzono. *BielKron* 29; *SkarŻyw* 593 [2 r.]; *GostGosp* 16, 120; wáruiemy y poftánáwiamy [...] aby Rotmiftrze ludzie ósiedli [...] równo przyjmowani byli/ [...] żadnému więcéy nád fto koni niedáiąc. *SarnStat* 434, 372 [2 r.].

dawać do kogo, do czego (8): to był bárzo wielki á nie znośny grzech/ [...] pieniądze łobie fchować/ nie dáváiąc ich do łpolecznołci. *BibRadz* II 67a marg; *BielKron* 29, 289v; *BudBib* Is 29/12; Kokofzy dańne do iednego folwárku rządneho dawać *GostGosp* 106, 62; *SarnStat* 973; *KlonWor* 17.

dawać z czego (1): z poborowych pieniędzy dawano na strawę posłom *DiarDop* 112.

dawać na co (10): dawała thefz tha zophia kurczątha yaycza na byełzyady, kthore zdworzani myewala bo łzya łnymy barzo łwyaczi *LibMal* 1544/92v; *DiarDop* 112; łam też Cefarz dawał pieniądze ná lud łłuzebny *BielKron* 225v; Száfarz Lithewłki dawał im w Poznaniu pieniądze ná łtrawę *BielKron* 400; Chorążowie łzáffowáli ná co było łłuzznego/ ná tho im dawáli *BielSpr* 15; *BudBib* 3.Esdr 4/51; *ZapKościar* 1582/26v; Lotrom chłopom ták zboże ná nášienie dawać *GostGosp* 106, 134; *KlonWor* 71.

dawać pod kogo (1): A połpolicie tákie [konie] pod żołniérze dáia. *WyprPl* B3.

Zwroty: »podwody dawać« (6): iedné miáłtá/ miáłteczká/ y wśi [...] częłtę á gęłtę podwody dáváiąc/ iuż dáléy wytrwác nie mogli. *SarnStat* 971, 971 [3 r.], 974, 975.

»dawać potrzeby, dostatek, (za)opatrzenie« = *suppeditare* *Modrz*, *Calep*; *necessaria ministrare* *JanStal* [szyk zmienny] (19 : 5 : 3): Czeladź fwą dobrze opatrzay/ Potrzeby iey rządne daway *BierEz* F4v, P3v; gdyby ktory łin rodziczow niechował á potrzeb im nie dawał potrzebuiącym, ten aby za nieflachetnego mian był. *BielŻyw* 6; *DiarDop* 117, 118; Gdy to vłłyłzał od nas/ przyačielłkie s námi nákládano/ y dołtátek włzytek nam dawano od Gołpod. *BielKron* 435v, 76v, 375v, 402, 408v, 434v; *SienLek* 32; *BiałKat* 363v; *BudBib* 2.Mach 9/16; *ModrzBaz* 37v; Cżemu chorym dołtátku niedáiefz/ á niedbále twoy vrząd łpráwuiefz? *SkarŻyw* 593, 298, 333, 593; *Calep* 1034b; *WujNT* Zzzzz3; *SarnStat* 372 [2 r.], 374, 376; pánowie łługom Duchowieńłtwá záopátrzenie dáváia *PowodPr* 76.

»dawać żywność, obrok, pożywienie« = *cibum dare a. praeberere* *Vulg*; *alimentum praeberere* *Modrz* [szyk zmienny] (19 : 4 : 3): y żywłł ye y włzytek dom oyca łwego dawaiać im pożywienie á bowiem powłzytkym łwiecye głod był *HistJóz* E2v, E3; Ieden iefł duch žiwota ktori ciału žiwnołć dawa, tego początek iefł w wątrobie. *GlabGad* E, E2; *SeklKat* Hv, H3; ták žonam iáko y dzieciom ich oboigá pogłowiá/ wiernie z tych rzeczy ktore poświęczone byli obrok dawáno. *Leop* 2. Par 31/18; krol [...] piłál do łwych vrzędnikow zá rzekę/ áby nie przekažáli Zydom do końca budowác kołciolá y miáłtá/ á dawáli im pod miárą żywnołci ku ofierze z dochodow krolewłkich *BielKron* 116, 73, 181, 340v, 355; *BiałKat* 363v [2 r.]; *BielSat* L4; *HistLan* B2v; Drugim też do wśi obroki daway *RejZwierc* 31; *BudBib* 2.Esdr 12/47[46], 3.Esdr 8/77[80], 8/78[81]; *BudNT* Matth 24/45; *ModrzBaz* 42v; *SkarŻyw* 458; *ZapKościar* 1585/62v; *BielSjem* 27; *WujNT* 221.

2. Podawać, wręczać; *praeberere* *Mącz*, *Cn*; *dare* *Vulg*, *Cn*; *distribuere* *Vulg*; *donare* *Modrz* (496) : *Praebero*, Dawam/ podawam *Mącz* 316c; *Oczko* 2; Otólž ia obie ręce dawam pánu mému/ Dawam: niechże mię karze/ włżák to wolno iemu. *GosłCast* 20.

dawać komu [w tym: komu co (52), od kogo (1)] (58): Owačiem wąż rozgę vrwał/ W zębiech dzierzząc łwowi dawał *BierEz* M; *OpecŻyw* 177v; *FalZioł* V 33v; Tedy žemia wezdržála á niebiołá dełzcz łpułciły [...] włzytko to było gdy pan bog dawał przykazanie Moyłefżowi na gorze Synai. *WróbŻołt* V7v; *SeklWyzn* g3; *GliczKsiąž* H8; ten ktory przedawał imienie/ z zuwał bot álbo trzewik z nogi łwoiey/ y dawał go kupuiácemu. *GroicPorz* 13v, 12 v; Táka y inłże náłze kołłstowne vbiorzy/

y mietz iemu dáiemy *KrowObr* 27, 123, 124, 125, 129, 129v, 190, 197; *RejWiz* 27; wnętrności twoie będą nápełnione thych kxiąg/ ktore ia dawam tobie. *Leop Ez* 3/3, *Ruth* 4/8, *Dan* 14/31; [Niemiec] łyfzał że Polacy komu fklankę dáią/ Po polfku náley brácie/ zá káždym wołáią. *RejFig Cc7v*; *BibRadz 3.Reg* 22/7, *Ez* 1/14; *OrzRozm F3v* [2 r.]; *BielKron* 388, 403v, 414, 429v; Corona muralis, Złoty wieniec który temu dawano/ który naprzód ná nieprzyacielskie mury wftąpił. *Mqcz* 66a, 55a, 66a [2 r.], 481c; *SienLek* 53v; *RejAp* 132v; *KuczbKat* 245; *BudBib Is* 29/11, 1.*Mach* 10/89; *StryjWjaz C*, D5; *CzechRozm* 260, 266v; *ModrzBaz* 124v, 125; *SkarJedn* 261; *Oczko* 22; *SkarŻyw* 309; *CzechEp* 127, 173; Pierścien mi/ Hánno/ dáiefz: iuz y ferce przemięń. *KochFr* 70; *ReszHoz* 120; *KochPieś kt*; *WujNT Mar* 14/23; *SarnStat* 121; *CiekPotr* 86; *GostCast* 20; *PaxLiz* D4.

dawać co (70): *BierEz* M; *WróbŻołt* V7v; A gdi then tho vrządnik konya namyenyonego dawali thedi mv thak yeftha mowyl [...] *LibMal* 1544/90v, 1551/163v; *SeklWyzn* g3; *GroicPorz* 12v, 13v; iáko tho íam Pan Kryftus kielich dawáiąc powiedział. *KrowObr* 200, 27, 83, 123, 124, 125 (10); *RejWiz* 27; *Leop Ruth* 4/8, *Ez* 3/3, *Dan* 14/31; *RejFig Cc7v*; *OrzRozm F3v* [2 r.]; *BibRadz Ez* 1/14; *BielKron* 388; *Mqcz* 55a, 66a [3 r.]; *RejAp* 132v; *RejPos* 2v, 149, 339v; *KuczbKat* 245; *BudBib 4.Reg* 12/11, *Is* 29/11, 1.*Mach* 10/89; *StryjWjaz C*, D5; Ztądże były ony wieńce/ [...] ktore dawano/ gdy kto miefzczániną obronił *ModrzBaz* 118v, 123v, 124v, 125; *SkarJedn* 261; *SkarŻyw* 309; *CzechEp* 173, 288; *KochFr* 70; *ReszHoz* 120; *ReszList* 169; *KochPieś kt*; Ten co klucz naydzie/ áby íobie nie odmykał/ opátrzyć: kluczy przez ręce nie dawać *GostGosp* 58; *LatHar* +8v, [+12]; *WujNT* 412; *SarnStat* 121; *PaxLiz* D4. Cf *dawać co od kogo*, *Zwroty*.

dawać co od kogo (2): daię tobie od íyna twého to žalobné odzienijé w ktoré íie obleczéíf *OpecŻyw* 177v; *GostGosp* 54.

cum inf (6): *FalZiol* V 33v; przypráwić mu kichánie: dáwać iemu woniác miętki *SienLek* 53v. Cf »całować dawać«.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać kielich* (3), *klucz* (3), *księgi* (3), *kubek* (4), *kwit* (2), *miecz* (2), *pierścien* (3), *wieniec* (4).

Fraza: »dawaj dawaj« (1): Przeciągną powroz przes wodę [...] Prziwiązą kota v koncza Zdrugą ítronę drugi goncza Daway daway zawoláią Za powroz wíítczy chwitaíą *RejRozm* 398.

Zwroty: »całować dawać« (4): *KrowObr* 197; Kości fwiętych Krolowi całować dawano. *StryjWjaz C*; po kázaniu/ [...] ręke im całować dáwał/ á chore krzyżem S. leczjł *SkarŻyw* 309; *CzechEp* 127.

»w rękę, do rąk.(a. ręku), na rękę, przez ręce dawać« = *dare in manum PotAnt* [szyk zmienny] (10 : 6 : 1 : 1): *GroicPorz* 12v; Izali Pan Kryftus im iákie kije írebrne w ręce dáwał? *KrowObr* 129v, 83, 123, 124, 125, 129; *BibRadz 3.Reg* 22/7; Krolu Polfki/ tym Mieczem ktoryć dáię w ręce/ [...] broń tego Kościoła *OrzRozm F3v*; Tyć to Ezdraíf Prorok widzyał w widzeniu íwoim/ áno Syn Boży wkłada korony ná głowy ich/ á dawa pálmy zwycięftwá ich do ręku ich. *RejPos* 339v, 2v, 149; *BudBib 4.Reg* 12/11; *CzechEp* 173; *GostGosp* 58; *LatHar* [+12]; *WujNT* 412; *SarnStat* 121.

praw. »do wiernej ręki, k wiernej ręce dawać« = *składać w depozyt; sequestrare, ad sequestrum deponere Mqcz* (1 : 1): *Mqcz* 384c; Depositor – Ten ktori do wiernei reki daie. *Calep* 308a.

»dawać rękę [komu]« = *zwyczaj witania się lub żegnania* [szyk zmienny] (5): *GliczKsiqz* H8; Krol [...] dáwał ítoiącym przy íobie rękę káždemu/ iakoby ná daleką drogę ízedł. *BielKron* 403v; Bo gdy

połłom Cefárłkim/ Krolewłkim álbo Papiełkim dawa ręce ná przywitániu/ tákież ná odieždżániu/ wneth mu potym wody dádżą vmyć łie *BielKron* 429v, 414; *GosłCast* 20.

»dawać [komu na co] rękę« = *gwarantować, ślubować; convenire in manum Mqcz* (2): *Mqcz* 481c; *Przyrzekam*, y zaráżem dáić ná to rękę. *CiekPotr* 86.

Szereg: »dawać i brać« (1): Przy odbierániu pieniędzy do łkárbu y przy łzáfowániu/ dawáliby y bráli cyrográfy. *ModrzBaz* 123v.

W przen [co; w tym: komu (9)] (10) : tzeułż tedy onego znáku krwie Kryłtułowej ludziom prołthym niedáiećie kielichá *KrowObr* 199v; *BiałKat* 268v; A łiedmi ániołom/ máiącym łiedm plag ofłátiecznych/ dáią łiedm czáłż pełnych gniewu Bożego. *WujNT* 873.

Zwroty: »dawać chorągiew« (2): A tym záłię ktorzy wpoczłiwólci máią imię twoie dáwałż chorągiew wręce ich *RejPs* 88; *KochPs* 87.

»miecz dawać« (3): *CzechRozm* 248v, 254v; Młode ludzie wnet z połłuszeńłtwá [rodzice niedbali] wyimuiá/ miecz im wręce/ to iełł/ dołkátki [!] łwieckie dáią *SkarŻyw* 136.

»do ręki, w ręce dawać« [szyk zmienny] (3: 2): *RejPs* 88; vrząd iełł od Bogá ku obronie dobrych á ku kárániu złych/ y nie dármo miecz nołi/ ktory mu BOG łam do ręku dáie. *CzechRozm* 246, 248v, 254v; *SkarŻyw* 136.

»ręki rękom nie dawać« (1): á mnie pytałż czemu ręki tey [...] twym nieczyłłym rękom niedáię? *SkarŻyw* 510.

a. *O pokarmach i lekach* (404) : Máłł Potym Xántus rzecze/ Daway więcey małżli iełżczę: A Ezop miłę z ięzyki/ Połłtáwił przed godowniki. *BierEz* D, C2; Coż bogacz wygrał iż ná łżeć mis dáią/ Trzey ręcznik dzierzá á dwá przedeń kráią. *RejZwierc* 226v; *Oczko* 22; [do karmienia wołów ma być rzádna czeladź] bo ná tym iełł włżyłłko/ áby vmiáł dawać *GostGosp* 80, 136.

dawać czego [w tym: czego komu (19), ku czemu (2), w czym (1)] (25): *March*¹ A4; Tákież ięzyki połłtáwił/ Ktore był z czołłnkiem przypráwił. A rzecze ieden z łiedżących/ Dawayże nam ięzykow tych *BierEz* D; á połthym dawać mu w tydzień raz prochu Senes z apteki *FalZioł* V 76v, I 45d, 50b, 62c, 76b, II 3a, III 21d; *March*² V3v; dawali thełch thego vyna za wyadomołżczya Jurałchką *LibMal* 1544/92, 1552/172; Pascit equum foeno, Dáye koniowi łiáná. *Mqcz* 282c; *SienLek* 190; od thego czáfu áż dothąd/ iednom im chlebá á wody dawáłá. *HistRzym* 108, 108; Przedłię Gáłki nie dbáią gdy im owłá dáią. *RejZwierc* 246v; *BudBib Ez* 18/16, *Dan* 1/12; *BudNT Ioann* 6/34; *ModrzBaz* 52v; *Oczko* 19v; *ReszHoz* 130; *ReszList* 168; *CzahTr* L4.

dawać komu [w tym: komu co (167), w czym (8), ku czemu (6), z czym (6)] (221); *March*¹ A4; *BierEz* D, D4v, L2, M2v, Qv, R2; *OpecŻyw* [34]; *ForCnR* A2, D2; *PatKaz III* 143; *HistJóz* A4; *TarDuch* B7; zdziałay piłły tak wielkie iako groch. Potym daway choremu á będzie łpał. *FalZioł* V 99, III 7d, 40d, V 42v, 76v, 84 (63); *GlabGad* H2v; *March*² V3v; *LibMal* 1544/92, 1552/172; *SeklWyzn* e2; *RejJóz* 18; *RejKup* q7v [2 r.]; *RejKupSekl* a3v; *HistAl* F6; a on rád by był napełniał brzuch łwoi młótem ktore iadłły łfinie/ ale mu nigd nieódáwał. *MurzNT Luc* 15/16 [przełład tego łamego tekstu *WerGość* 222], *Matth* 7/6; *BielKom* E7v; *KrowObr* 122, 200, 203; *RejWiz* 27v, 191 [2 r.]; y kazał iey thám miełłkác/ y rołkazał á náznáczył co iey miano dáwać z iego łtołu. *Leop Iudith* 12/1, *Iudith* 12/2, *Ez* 2/8, *Ier* 37/20; *RejZwierc* 31v; *BibRadz 2.Reg* 19/42, 3.Reg 22/27; *BielKron* 63, 185, 214v, 322, 458

(10); *Mącz* 65c, 222b [2 r.], 262c, 264c, 282c; *SienLek* 46, 53, 54, 166v, 192 (31); *HistRzym* 108 [2 r.], 124v; *RejPos* 182v, 266v; *BiałKat* 281; *HistLan* F3v; *RejZwierc* 231v, 246v; *BielSpr* 45; *WujJud* 190; *BudBib* *Ion* 3/7, *Tob* 4/17, *Ez* 18/16, *Dan* 1/10, 12; *BudNT* *Matth* 7/6, *Ioann* 6/34, 21/13; *ModrzBaz* 36v, 52v; *SkarJedn* 232; *Oczko* 15, 16; *SkarŻyw* 35, 47, 312, 460, 497, (8); *StryjKron* 567; *KochFr* 31; *KochMRot* C2v; *ReszHoz* 121, 130; *ReszList* 168; *WerGość* 222; *KochPieś* 21; WSzytko mówią nademną/ á nic mi nie dáiefz/ Moia fébra nie lubi/ kiedy nád nią báiefz. Day mi ráczéy pigułki *PudłFr* 46, 29, 44; *GórnRozm* F3; Dworká ma mieć z látá zioła ná lekárstwo dla owiec/ od powietrza. A tego czáfu gdy powietrze ná nie przychodzi/ dáwać im wczás iefzcie przed tym *GostGosp* 104, 74; *KochAp* 9; *LatHar* 712, 713; Chcąc być náfycon z odrobin/ ktore pádały z stołu bogaczowego: (*marg*) á żaden mu nie dawał. NL. (–) ále y psi przychodząc lizáli wrzody iego. *WujNT* *Luc* 16/21, s. 28, 30, 60, *Mar* 2/26, 6/41, 8/6 (17); Bo nie čieiefny nam pokarm y napoy dáie/ iáko tám dawał/ ále dufzny. *SkarKaz* 159b; Zle fię ten żebrakowi záchowuie, ktory Tyle mu dáie co zię y wypiié rázem *CiekPotr* 23; *CzahTr* L4; *Cf co komu w co; komu za co*.

dawać co [w tym: *co w czym* (15), *ku czemu* (5), *przed kogo* (1), *z czym* (12)] (198): *BierEz* C2v, D, D4, M2v; zdá fie ijm jżby karmie niefmaczne [*karczmarz*] dáwał a gorzkie piwo *ForCnR* A2; *PatKaz* III 143; *HistJóz* D2; *FalZioł* I 62d, 110d, 121b, V 35v, 67v (38); Čzemu pófpolicie fer dawaią po obiedzie. *GlabGad* K7v; Za dzyfyeyjšego žiwota Ieft wliudziech taka proštota Iż czo jm dają to piją *RejKup* q7v [2 r.]; *RejKupSekl* a3v; *BielKom* E7v; *RejWiz* 14v; *Leop* *Tob* 4/18, *Iudith* 12/1, 2, *Ier* 37/20, *Ez* 2/8; *RejFig* Aa3, Bb2v; *BibRadz* 3.Reg 22/27; *BielKron* 135, 214v, 375v, 445, 458 (7); Potiono, Náprawam/ dáye lekárski trunek. *Mącz* 316b, 24a, 262c, 264c, 284a, 378a; *SienLek* 38, 49v, 59, 170, 189 (7); *HistRzym* 124v; *RejPos* 266v; *BiałKat* 281; *WujJud* 190; *BudBib* *Dan* 1/10, *Tob* 4/17; *BudNT* *Ioann* 21/13; Przyłtraiaią przeto včzty/ pokármy y napoie dawaią wydworne: Iedzą tám y piią [...] do obžárstwá y pijánřtwá. *ModrzBaz* 54, 36v; *Oczko* 19, 22, 35 [2 r.], 36; *SkarŻyw* 153, 497, 571, 575 [2 r.]; Boś dawno bywał przy tákiéy biešedzie/ Gdzie śmiéchu wiécéy niż potraw dawaią *KochFr* 8, 22; *KochPieś* 15, 21; *Calep* 1076b; *GostGosp* 48; Káždy człowiek pierwey dawa wino dobre *WujNT* *Ioann* 2/10, *Matth* 14/19, *Ioann* 21/13, s. 861; *SkarKaz* 159b, 161a; *CzahTr* H4. *Cf dawać co komu w co, Zwroty*.

dawać czego (po przeczeniu) (17): *BierEz* D; Iezu ktorys świethego dawać pfom y pereł przedwieprze kłáć zabraniał [*Matth* 7/6] *TarDuch* B7 [*przekład tego samego tekstu* *MurzNT* *Matth* 7/6, *BudNT* *Matth* 7/6, *WujNT* 28, 30 [2 r.], *Matth* 7/6]; *FalZioł* III 30b, V 36; *MurzNT* *Matth* 7/6; *RejWiz* 27v; *BiałKat* 268v; *BudNT* *Matth* 7/6; *Oczko* 22; *SkarŻyw* 29, 35; Ale w mym domu takim nie dawaią chlebá. *KochFr* 31; *KochAp* 9; *WujNT* 28, 30 [2 r.], *Matth* 7/6.

dawać w czym (19): Wąthrobkę z niey vfufzywřy zetrzeć dobrze/ á w picciu dawaiącz ku wielkiey niemocy ieft lekarřstwo *FalZioł* IV 22d, I 42c, II 3a, III 42a, V 70, 111v (13); *Mącz* 65c; *SienLek* 38, 59, 103v, 151v, 152.

dawać ku czemu (9): á to potim dawaj ku pożywaniu w zielu *FalZioł* I 62c, II 3a; dawala yey theřch podczářsem wyna y ynfchich rzeczy ku yedlu *LibMal* 1544/92; *BielKron* [84²]; *SienLek* 49v; Y któryž páłtérz owcóm řwoim człónki řwé dawał ku pokármu? *BiałKat* 281, 268v; *SkarŻyw* 29; *WujNT* 861.

dawać przed kogo (2): ale nie temu bårzo dżywowåli tżęlcým [jedzenia] ktorę dawano przed nýe/ iż atzkolwýe przed kaźdego dofýc bårzo dawano a wlfakże wýętfå tżęlc przychodżýła na Beniamina *HistJóz* D2 [2 r.]

dawać z czym (17): mocznemu żołądkhowi czałe ziarna dawać/ á mdłemu roftarte dawać s czynamonem. *FalZioł* I 62d, III 31b, 42d, V63, 70, 76 (11); *SienLek* 41, 59v, 62v, 131v, 166v; *SkarJedn* 232.

dawać komu za co (1): Izaż nam zá to dawa ieść Krol? *BibRadz* 2.Reg 19/42.

dawać co komu w co (1): Zacy więc nam powiådaią Co im tám w garnki dawaią *RejRozpr* G3.

Ze zdaniem celowym [aby] (4): A wzyåwłzy onych siedm chlebow/ vcżyniwłzy dzyęki/ łamał/ y dawał zwolennikom fwoim åby kładli: y kładli przed thłufzcze ony *RejPos* 182v; *WujNT* Mar 6/41, 8/6, *Luc* 9/16.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać ku jedłu* (2), *ku jedzeniu* (3), *ku pokarmu*, *ku pożywaniu*; *dawać chleba* (chleba) (15), *wodę* (wody) (10), *pokarm* (8), *potrawę* (4), *wino* (wina) (7).

Przysłowie: Kto cudzemu płu chlebå dawa żadney zapłaty nie vznawa. *March*¹ A4 [*idem*] *March*² V3v.

Zwroty: »dawać jeść, pożywać« [w tym: *co* (17)] = *pascere* *Mącz* [szyk zmienny] (35 : 2): Zle tám było nędznikowi: Bo mu máło ieść dawano/ Y kijem go przyglådano. *BierEz* L2, R2; *OpecŻyw* [34]; Też chłopi daią owczam Iemioło ieść [...] iżby płodu nie potraciły. *FalZioł* I 155b, 113c, 149a, III 42a, 42d, V 36v (13); *RejWiz* 191 [2 r.]; *BibRadz* 2.Reg 19/42; Borzywoiowi ná ziemi ořobno kazał przykryć y ieść dawać *BielKron* 322; *Mącz* 65c, 282c; *SienLek* 52v, 53, 54, 62v, 166v (7); åby tym okrutnieýłzy byli [psy]: dawano im ieść ciåłå vmårłych ålbo ftårłych ludzi *BielSpr* 45; *BudBib* Ion 3/7; w Ruřkim piřmie wyliczaią inne tåkie Låćinřkie/ iåko oni mowiå/ Ierezie. [...] Iż dziećiom w pořt zmlecznem ieść daią. *SkarJedn* 232; *Oczko* 31v; *SkarŻyw* 35; *StryjKron* 567; *PudłFr* 29, 44.

»lekarstwo, lekarstwa, lektwarz dawać« [szyk zmienny] (8 : 5 : 4): Lekårřtwåm iey mnogie dawał: Ale żadne pomoc niechce *BierEz* Qv; *ForCnR* D2v; A gdy odnich pytano ktore by lekarřtwå dawali w piciu ludziem chorym/ powiådali iże mleko Sořnki z oleykiem Zyzaninowym *FalZioł* I 42c, I 9d, 50b, III 15c, V 39v (7); *HistAl* F6; lekarže/ Pirwey cżlekå wyfuřzå/ daiåc mu lektwarze. A Potym mu krew puřczå *RejZwierz* 31v; *SienLek* 46; *Oczko* 2, 16; *SkarŻyw* 460; *ReszHoz* 121; *GórñRozm* F3.

»picie dawać« [szyk zmienny] (3): *ForCnR* D2; A iam zřåcz dzerżål kufflik krolewski niemały [...] A Potym řwemu panu piciem z niego dawał *RejJóz* 18; *RejWiz* 25.

»dawać pić (*a.* napijåc się, *a.* wypijać)« [w tym: *co* (48), *czego* (8)] = *ministrare poculum* *Mącz* [szyk zmienny] (89); *OpecŻyw* [34]; wytziřkałem iagody weń ý dawałem Faraonowi pitz *HistJóz* A4; Galienus [...] piřze iřz ma włořnoć dziwnå naprzeciwo vkhåřzeniu pfa wćiekłego/ daiåcz řie napijåc tego ziela vwarzywłzy w wodzie *FalZioł* I 78a, I 29a, 149a, 155b, II 2d, 18b (35); *GlabGad* H2v; *SeklWyzn* e2; *KrowObr* 122, 200, 203; tym drzewem lekarže ludzi lecżå daiåc ie pić. *BielKron* 448v, 63, 185, 214v, 260v; *Mącz* 222b [2 r.], c; ålbo im kładż kořci přie w pićie/ ktore im pić daięřz. *SienLek* 192, 37v, 38, 41, 53, 59 (26); *BudBib* Ion 3/7; ieřli tho *Catarrhus* co z głowy řpadaiåc pięřsi obćiażå/ tedy ná głowę ducie puřcić/ å dawaiåc mu iey [siarki]/ [...] pewnå miårkę wypić/ pómniåc ná to/ że dychåwicznym řiårkå wielkå pómoc dawa *Oczko* 15, 19, 19v, [43v]; *KochMRot* C2v; V Saduř

vmieiętny/ á ochotny domá/ Dawafz ieść/ pić/gościowi obiémá rękómá. *PudlFr* 29, 44; *LatHar* 712, 713; *WujNT Matth* 27/48, *Mar* 15/23, s. 603.

»dawać ssać« = *lactare, rumare Calep* [szyk zmienny](5) : Ty rzeczy [...] zmiefzay z fyropkiem rożanym/ dowayże [!] tego poranu dziecięciu z íać. *FalZioł* V 42v, V 36; wilczęciu owemu/ Ktore z gniazdá przyniołfzý owcę mu íać dáią/ Aż go prawie niemáłym przy niey vchowáią. *HistLan* F3v; *Calep* 575b, 932a.

»na stoł dawać [co]« [szyk zmienny] (6): Ezop gdy wízyftko zgotował/ A iuż nogi ná ftół dawał. Pięć ich ná miłę wyłóżył *BierEz* C2v; *Patinarius*, Co ná miłę wykłádáją/ Co ná miéie ná ftół dawáją. *Mqcz* 284a, 24a; A wízákby fię takiego ítrzegł bárzo/ ktoryby co dzień na twoy ftół/ trućiznę dawał *SkarŻyw* 153; *KochPieś* 15; *SkarKaz* 161a.

»wieczerzą dawać« (1): A s pániámi rozmawia gofpodyni náłzá. Ieřliby chciały prętko/ niż wieczerzą dáią/ Owych krupek co ie więc íáycy zácieráią. *RejFig* Bb3.

W przen [co] (11) :

dawać komu, czemu (7): Pleban dawa trank choremu ziego dobrich vczynekow. *RejKup* k7v; *KochSat* [C2]; Coż wždy czyniř żółto brzuchu? Márníe ożárły páduchu/ Ná pięć mis íi wrzody dáią/ Fráncą z wirzchu potrzáíáią. *RejZwierc* 231v; *SkarŻyw* 47, 312; *ArtKanc* H5v; *ZawJeft* 20.

Zwroty. »lekarstwo dawać« [*w tym: na co* (1)] [szyk zmienny] (4): żeś Boży dar dobrze wiemy/ thy lekárřtwo dáiefz dufzam *ArtKanc* H6; Mądrze té řłowá wyřzły z vczónych vřt twoich: Lecz im gotowřzé dáiefz mnie lekárřtwo twoié: Tym głębfzá ránę czuią truchlé pierři moié. *ZawJeft* 20; DLA wwiárowáńia řie tego wyřřętku, dwoie lékárřtwo dáie ná to práwo *SarnStat* 754; *PowodPr* 66.

»dawać obrok, pokarm« [szyk zmienny] (2 : 1): s panny czyřté řie narodził zbawiciel wřřytkiego pierřiami panieńřkami dáwá pokárm niebieřki/ od wiekow dáwnemu. *OpecŻyw* 17; Piřmo S. mowi S. Auguřtyn/ trudnořcią/ z pyřznych fię (Heretykow) řmieie: [...] y wielce vczone karmi: łágodnořcią/ y prořtym obrok řwoy dáie. *SkarŻyw* 47, 312.

»słodkie picie dawać« (1): a tzo náwięcey chroniř řie Burgmiřtra Dozwoły/ chociař prze řweé gořcie řłodkie picié dáwá/ a mnořtwo gořciř miewá: abowiém z oney íiřby trudno kto má tzało wynidź. *ForCnR* E2v.

»przysmaki [ku czemu] dawać« = *ukazywać korzyřci* (1): Takie przifmaki řtarzec on ku cnocie dawał Wnukowi/ a iam/ ucha nakłádáiąc/ řtawał *KochSat* [C2].

α. *O Eucharystii* [co] (72) : *SeklKat* Y3v; *KromRozm I* F2v; Izař tám ná tey wietzerzy/ nietylko wino Pan kryřtus dawał? *KrowObr* 122, 186, 202; Páńřką wieczerzą pod dwiemá ořobomá dáią *BielKron* 201v; *RejAp* 17; *BiałKat* 268v [3 r.], 346; Pierwey vczył Chriřtus vcźnie řwe o pożywáńiu duchownym íiáłá řwego/ Potym zás chleb y wino dawał. *CzechRozm* **4v, 266 [4 r.], 266v, 267v; *SkarJedn* 241; *LatHar* 189 [2 r.]; Pan dawał Sákráment pod iedną ořobą. *WujNT* 297 *marg*, 332, 334, Bbbbbbb4.

dawać komu (47): *OpecŻyw* 93; *SeklWyzn* Ev; *SeklKat* C2, Y3v; Vkař teř ieřřtze gdzie Kryřtus rořkazał/ prořtym ludziom máły opłátek dáwáć? *KrowObr* 184, 190, 201, 202, 206v [2 r.], 207v; Vřtáwił teř áby Máńicheom ođřzczępieńcom nie dawano Bożego ciáłá/ chybá w ořtátni czás. *BielKron* 158, 283, 462 [2 r.]; *RejAp* 16v, 17; *RejPos* 89, 89v; *RejPosWiecz*³ 96, 96v, 97; Przypátrrze řye řłowom

Pánłkim/ iż to ciało dawał: ktore zá nie miało być wydáné: dawał y tę krew Apoštołóm/ kthóra zá nie miała być przelaná. *BiałKat* 268v; Czemuż dżiatkam nierozumnym tego Sákrámentu nie dáiecie/ iefli wżyfcy pić máią? *WujJud* 178, 247, 247v; *WujJudConf* 255, 261; *BudNT Mar* 14/22; *CzechRozm* 263; *SkarJedn* 241; Y pożegna [Jezus] chleb niemowiąc nic/ y rozłámie gi ná części/ á będzie im dawał/ mówiąc. *MWilKHist* K2v; *NiemObr* 149; grzechow odpuśzczenie śpráwił/ niewinne BOgu łtáwił/ o tym wżyfłtkim nas vpewnia/ gdy nam Ciało y Krew dawa. *ArtKanc* N9; *LatHar* 203, 244; *WujNT* 30, 154, 281, 286, 297 (8); Nie sftępuie ciało iego z niebá áni wftępuie z ziemie ná niebo/ gdy ie nam w Sákrámenćie dáie *SkarKaz* 243b. *Cf dawać komu ku czemu*.

dawać komu ku czemu (2): *BiałKat* 273v; Pan Chriftus ciało swoie święte ná ten czas Bogu ofiarował/ kiedy ie vczniom ku iedzeniu dawał. *WujNT* 286.

W charakterystycznych połączeniach: dawać chleb (21), *ciało* (Boże, Pańskie) (10), *krew* (6), *opłatek* (2), *sakrament* (10), *wieczerką pańską*, *wino* (6); *dawać pod* (jedną) *osobą* (chleba) (10), *pod dwiema osobami* (4).

3. *Umieszczać, kłaść, przenosić; collocare* *Mącz* [w tym: co (3)] (5) : *Kładę/ Dąę Mącz* 196d.

dawać na co (2): *StryjWjaz* C3; Niech łzpálery kóśztowne dáią włkok ná ściány/ Niechay złotym obiciem/ będzie mur odżiany *SapEpit* B3. *Cf dawać na co po czym*.

dawać pod co (1): s tego ciáłtá gáleczek nátoz ile wielogroch/ ktore [...] pod ięzyk daway *SienLek* 82v.

dawać na co po czym [= po ile] (1): *Krol* łzedł ku ołtarzowi z ofiarą gotową. S chlebem z winem/ ná ołtarz dawał po iednemu *StryjWjaz* C3.

dawać dokąd (1): pośłał do Papieżá prófząc/ áby korony nie dawał do Litwy *StryjKron* 562.

4. *Przeznaczać, kierować do czego; powierzać; dare* *Vulg; deferre* *JanStat; addicere* *Cn* [w tym: kogo, co (136)] (148) : nie dáię ia [do kościoła]/ dla vbołtwá/ dzieięćciá łwego *KrowObr* 149v.

dawać komu (46): *BierEz* A4v; *OpecŻyw* 7; *SeklWyzn* a4v; *BielKom* C4; *GliczKsiąż* L5v, N3v; bierzemy go [N.] z rąk nieprzyiaćioł iego/ y dáiemy go przyiaćielom iego. *GroicPorz* o2, C2v; *RejWiz* 134; *Leop Ios* 24/15, 2.Reg 24/12; Co łfiádowi páchołká dawał. *RejFig* Cc3v; *RejZwierz* 15v; *Sárai* niepłodna dawa *Agár* *Abrámowi*. *BibRadz Gen* 16 arg, 2.*Esdr* 13/25, *Tob* 10/14; *BielKron* 52v, 61v, 105; *OrzQuin* Aa5; *HistRzym* 40, 85; *BiałKat* C3v, 281; *HistLan* A2; *RejZwierz* 272; *BielSpr* 1, 48v; *BudBib Tob* 10/14; *BiałKaz* L; *SkarJedn* 66, 72; *Oczko* 38; *Syny łwe Rzymiánie* zacni dawáli S. Benediktowi. *SkarŻyw* 250 marg, 82, 250, 291, 574; *BielSjem* 19, 21, 22; *WujNT* 570; *SarnStat* 906, 988; *SkarKaz* 607b; *SapEpit* A2v.

dawać do czego (11): O którym czáfye rodzicy łyná do łzkoły ná náuki máyą dáwać. *GliczKsiąż* 14v, 14, Lv, M, M3; Dzieci którym siedm lat minęły/ nie do miałtá ale ná wieś do roley dáwać kazał *BielKron* 272v, 164v [2 r.]; Przecz pirworodne dzyatki dawano do kościoła. *RejPos* 55v marg; [dzieweczki] do kłáźtorow/ dla dobrego á pobożnego wychowánia dawáią *ReszHoz* 129, 120.

dawać do kogo (1): byli y poładżáni w Pradze niektorzy/ ták iż mułieli chłopie dziewczki poymowác z miałtá/ á łwoie też do nich dáwać. *BielKron* 326.

dawać ku czemu (8): dziatki ku navcze daway *FalZioł* V 53, V 49v; Dobrze iefth [...] dzyeći ku nauce dawać. *Goski* *3v, A4 [3 r.]; *HistRzym* 40; Wiele máthek po porodzeniu dżiatki fwé dawaią mámkóm ku chowaniu *BiałKat* 281.

dawać na co (12): *FalZioł* V 50, 54; gdy ná rzemyęflo ktho dáye fyná/ poleca go dobremu á byegłemu rzemyęśnikowi. *GliczKsiąż* L5v, H5, I4v, I6, L2, 05v; *BielKron* 288; RZymiianie [...] dawáli ná ćwiczenie młode ludzi thym Miłtrzom/ ktorzy tę łprawę vmieli *BielSpr* 1; *ReszHoz* 119; *GostGosp* 72; frogą im [dzieciom] nieprzyiaźń pokázuią: gdy ie domá przy łobie/ [...] trzymaią: á ná dobre wychowanie mogąc nie dáia. *SkarKaz* 420b.

dawać w co (16): Ták też oni niechay nye zaráz młodego fyná dáia wflużbę/ áliżby fie godził y vftał. *GliczKsiąż* I4v. Cf *Zwroty*.

dawać za kogo (13): A przetolż teras nie będziecie brác w towarzysztwo corek ich fynom wálzým/ áni będziecie dawać corek wálzich zá fyny ich. *BudBib* 3.Esdr 8/82[85]. Cf *Zwroty*.

Ze zdaniem celowym [w tym: z zapowiednikiem: dla tego (1); aby (3)] (3): Oneycij daię fyna niego iedinego/ aby iemu matką była *OpecŻyw* 7; daię [dziecię do kościoła] dla tego/ áby fię tám náutzyło tzego dobrego *KrowObr* 149v; *SkarŻyw* 250.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać na ćwiczenie* (2), *na kapłaństwo, na naukę (nauki)* (6), *na rzemiosło, na służbę* (2), *na wychowanie*; *dawać do klasztora, do kościoła, do szkoł(y)* (7); *dawać ku nauce* (6), *ku (wy)chowaniu* (2).

Zwroty: »dawać w małżeństwo, w małżeński stan« [szyk zmienny] (3 : 1): dwie corce Krol Ferdynánd dawał w małżeńki łtan *BielKron* 226v, 52v; *OrzQuin* Aa5; A córki/ y siołtry [...] Pánowie y Szłáchtá Ziem Litewfkich/ będą mogli w Małżeńłtwo dawać mężóm tylko powłzechnéy wiary *SarnStat* 988.

»dawać za mąż« = *maritare, locare Calep*; *nuptui tradere, matrimonio iungere Vulg* [szyk zmienny] (11): młódzey imo łtárfzą nie godzi fie dawać zá mąż *BielKron* 15, 272v; *RejZwierc* 31; Kto dáie zá mąż dziewczkę fwoię/ dobrze ożyni/ á kto nie dáie/ lepiej czyni. *WujJud* 143v [przekład tego samego tekstu *WujNT* 1.Cor 7/38]; *Calep* 611a, 640a; *GórnTroas* 18; *WujNT Matth* 24/38, 1.Cor 7/38 [2 r.].

»dawać w moc« [szyk zmienny] (5): Włzytko to wam dawam w moc iedno łzczęfcia prožno *BielKom* C4; *BielKron* 105; *SkarŻyw* 291; Dawamy to Pániey w moc iák fwemu Krolowi: By grunty łzáfowála/ my dochody brály *BielSjem* 19, 21.

»dawać w opiekę« [szyk zmienny] (2): *RejZwierc* 15v; Sliczną Księżnę Boginie w opiekę mu dáia/ Zdomu cných Rádziwiłow Księżnę mu zlecáia. *SapEpit* A2v.

»dawać w posłuszeństwo« (1) ábyś [...] opánował iáko práwy pan á dzyedzić to włzytko/ co ia iuż dawam od tego czáfu w posłuszeństwo twoie. *RejPos* 337v.

»w ręce dawać« [szyk zmienny] (4): A już włwieté roce twoye Dáwám nędzną dúffe moye *RejKup* n7v; Otoż wtem ocyec każdy ma myeć pilne oczy áby tákyemu w ręce nye dawał náuczycyelowi fyná fwego *GliczKsiąż* L5v, N3v; *BielKron* 124.

»dawać w szafunek« [szyk zmienny] (3): Byli też w tym cechú Pepuzyani/ ktorzy z niewiałft Káplany czynili/ daiąc im w łzáfunek Słowo Bożé *BiałKat* c3v marg; Iák dzieciom pomagác máia ku dobremu

mieniu. Nie dając nie w ich szafunek za swego żywota/ Chcieliżyć wczafu swego a nie mieć kłopotá.
HistLan A2; *Oczko* 38.

»dawać na wolą, na rozsądek, na łaskę« [szyk zmienny] (12 : 3 : 1): Ná twąc to wolą dajemy/ A co chcesz toć zoştawimy. *BierEz* B; *SeklWyzn* a4v; *GroicPorz* C2v; *RejWiz* 134; daję wam ná wolą [*optio vobis datur*]: o bierzcie sobie dzia co sie wam podoba *Leop Ios* 24/15, 2.*Reg* 24/12; Przyştoyniey mi iuz [...] Sady Pánkie a lprawy dziwne rozeznować/ A swe wšytki poştępki ná lalkę mu dawać. *RejZwierc* [272]; *BielSpr* 48v; wam to ná rozładek dawam/ iellście mu záto dżiękowác niepowinni *BialKaz* L; *SkarJedn* 66, 72; *SkarŻyw* 82; *CzechEp* 11; *NiemObr* 25; *WujNT* 570; *SarnStat* 906.

»dawać za żonę« (1): A wżakósz iáko cie bárzo miłuię/ ábyś nie vmárł dawamci iá za żonę
HistRzym 85.

a. Wydawać, skazywać; *condamnare, damnare* Cn; *dare* *Vulg* [w tym: kogo, co (50)] (53) :

dawać komu (23): *OpecŻyw* 1v; *LubPs* bb5; *GroicPorz* n2, n4v; *RejWiz* 83; *Leop Eccli* 6/4; tak mowi Pan Bog/ Oto ia Nábuchodonozorowi Krolowi Bábitońskiemu dawam ziemię Egipćką/ y zabierze wiele ludu iey/ y wšytki máiętności złupi *BibRadz Ez* 29/19; *BielKron* 11v, 59v, 298, 439v; *RejAp* 38; *RejZwierc* 204, 258; *ModrzBaz* 78; Sinogárlice swoiáy beštióm nie daway *KochPs* 110; *SkarŻyw* 271, 560; *ArtKanc* K4; *GrabowSet* E; *LatHar* 152. Cf dawać komu ku czemu.

dawać do czego (11): *RejWiz* 38v; Iehowá dał cię offiárnikiem [...] ábyście byli vrzędnikami (w) domu Iehowy/ nád káżdym mężem szalonym prorokuiącym/ ábyś dawał takiego/ do kłody *BudBib Ier* 29/26; *SkarKaz* 279a. Cf »dawać do więzienia«.

dawać z czego (2): Oto daję z szkoły szatánskiej/ co się powiedaią być Iudami/ [...] ále klámaiá. Oto vczynię to/ że przyidą y pokłonią się przed nogami twemi *BudNT Apoc* 3/9 [przekład tego samego tekstu] *WujNT Apoc* 3/9.

dawać komu ku czemu (2): Ma żon Krol Kálekucki trzy štá/ ktore kápłanom dawa ku wolney krotofili/ máiąc tho sobie za wielki odpušt *BielKron* 459, 98.

dawać na co (8): A czos wždy ítem tak działaiá Is tak Swiat naroşpušt daiá. *RejKup* o5; O Mátki/ mátki. Co swoie dziatki daiecie/ ná takowe bluznierftwá/ y poşlugi Dijabelskie *KrowObr* 149; *BielKron* 249, 439v; *RejZwierc* 258; V nas we Włózech o kradziez nie záwždy wiezşzá/ daiá więc drugie ná galery *Górnrzm* E3v; Nie daway ná wzgárdę człowieká lekkiego *GrabowSet* B2; *SkarKaz* 421a.

dawać w co (24): *Leop Eccli* 6/4; *GrzegRóżn* I3v; Słychałem też y o [...] mężach/ kthorzy żony swe/ nád ich wolą/ dla dárow/ [...] dawáli w pohánbienie. *Górndworz* Bb4v; *SkarŻyw* 560. Cf Zwroty.

Zwroty: »dawać w moc, pod moc« = *mancipare* *Calep* [szyk zmienny 1 (10 : 1): dajemy go w moc nieprzyaíołom iego/ do tąd poki ku swemu práwu nieprzyydzie. *GroicPorz* n2 [idem] n4v; A w tym czáfu też Antenor/ Eneás [...] poşłáli táiemnie Polidamá do Agámemnoná Greckiego krolá/ dajác mu w moc miałto ze wšytkim ludem *BielKron* 59v, 11v, 217, 298; *SkarŻyw* 271, 558. *ArtKanc* K4; *Calep* 643a; *GrabowSet* E.

»w niewolą dawać« [szyk zmienny] (4): *KrowObr* 63; *ModrzBaz* 78; *SkarŻyw* 558; Pátrzcie iáko P. Bog kroleştwa karał y w niewolą ie pogánńką dawał *SkarKazSej* 688a.

»dawać w ręce, do rąk, w garść« = *alienare* *JanStat* [szyk zmienny] (5 : 1 : 1): czemu dáwałż wręce złym wrogom ítworzenie twoie *OpecŻyw* 1v; *LubPs* bb5; *RejZwierc* 204; Oto ia daję miałto to do rąk

Cháľzdymow/ y do rąk Newuchád-recará krolá Bawelłkiego/ ktory ie wezmie. *BudBib Ier* 31/28; *SkarŻyw* 558; komu mię w garść dáiefz/ o Boże moy? *LatHar* 152; *SarnStat* 1054.

»dawać do więzienia, do ciemnicy, w ciemnicę, do kłody, za więźnie« = *concludere in carcerem, tradere in cusiodium Vulg* [szyk zmienny] (5 : 3 : 1 : 1 : 1): A kto fie kędy wymknął to frodze łápáli/ A oney okrutnicy zá więźnie dawáli. *RejWiz* 83; Pánie/ wiedząc tho oni/ zemći ia dawał do ciemnice/ [...] te ktorzy wćie wierzyli. *Leop Act* 22/19, 8/3, 22/4; *BibRadz Ier arg*; *HistRzym* 47v; *BudBib Ier* 29/26; *CzechRozm* 229; *CzechEp* 21; *GórnRozm* B4; *WujNT* 412.

5. Określenie eufemiczne na oznaczenie obcowania seksualnego (3) : *KochFr* 55; Miłuię tę co dáie: fkapą fye nie brzydzę: Lecz ty nie daľz/ ani też wnet odmowiľz/ widzę. *PudłFr* 57.

dawać czego (2): DAy czegoć nieubędźie/ byś nawięćey dáła/ Day czego próżno dawać po tym będziefz chćiała *KochFr* 55. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »dawać żywota« (1): Niewiáľtá ciáľá tłuftego/ ráda dawa żywotá fwoiego. *March*¹ A3.

6. Wydawać z siebie, wydzielać, rodzić [w tym: co (137)] (139) : Zioła ktore w łobie wiele wodności maią wiele wodki dawaia *FalZioł* II 2b, I 86d, 89c; *GlabGad* H8v, 14, Lv; Nigdy ptzoła vmárła niedáie miodu. *March*² V6v; *LubPs* P2v; Boś roľkazał członkom/ to ieľt pierśiam/ áby dawały mleko *Leop* 4.*Esdr* 8/11; *BielKron* 267, 455 [3 r.]; Lanosus, Co wiele weľny dáye. *Mącz* 183c, 143a, 286c; *RejPos* 60v; *BielSat* L3; tóź o ówém dziwnym ieźiorze rzeczeń/ co ná Podolu zá Dnieprem łoli tám tém kráióm doľyć dawa *Oczko* 9; *WisznTr* 11; Wino/ Ieśień/ y iáľłká rozmáité dawa *KochPieś* 72, 1; Poki ziemne fkały/ Kruľczá nie dawały/ Niebyło zdrády/ áni były wojny *KmitaPsal* A4; Emico – Głanc daie, fľnę fie. *Calep* 359b, 877b; Káćzki máia byďż w folwárcech/ ktore dáia iáiec wielkie mnoľstwo: y dobre też do kuchniey. *GostGosp* 110; Poruľzyły fie láfy/ á wyľokié gáie/ Dáły fie fłyľzć trzaľkiem/ iáki piorun dáie *GórnTroas* 17; *GrabowSet* Gv; *KochFrag* 18; *CiekPotrSzym*)?(4; *KlonWor* 76 [2 r.].

dawać komu, czemu (16): *PatKaz II* 82v; *FalZioł* I 23a, 89c; *GlabGad* D6v, Lv; I Bóg się poľali, że umarła ta mać, Która nam mogła takie syny dawać: Boże jej zapłać! *RejŁas w.* 41; *RejWiz* 50, 56; *Leop Lev* 25/19; żywioly miedzy niebem á ziemią/ tho ieľt wodá/ wiátr/ á ogień/ ludziem y innemu wfzelkiemu żywemu fłthworzeniu/ przyrodzoną zywność dáia *BielKron* 263; *StryjKron* 279; Acz mi miodu Podolłkie páśieki nie dáia *KochPieś* 37; *KochSob* 70; A naboźné káďżidła/ niechay zápaľia/ Wónné zioła/ co łaki Aráľłkie nam dáia. *PudłFr* 71; *GrabowSet* Yv; *KochFrag* 29.

Przysłowie: drzewo złe owoc zły dáie. *SarnUzn* G8v.

Zwroty: »dawać cień« = *umbram facere PolAnt* [szyk zmienny] (3): *BibRadz Dan* 4/9; *Mącz* 147b; Iéy gwóli piękne drzewá/ dáia cień fowity *KochFrag* 26.

»dech dawać« (2): *Mącz* 408d; Aspiro – Nadijmąm, dech daię, dmę. *Calep* 104a.

»dźwięk dawać« = *sonare, stridere Mącz*; *sonum dare Vulg* [szyk zmienny] (6): *Mącz* 402a, 420d; gdy zákoľáćeľz w proźną kuffę/ wielki dźwięk dáie/ á pełna nic *GórnDworz* F6, Hv; Bębny y trąby głośne dźwięk dawaia huczno *StryjKron* 622; *WujNT* 1.*Cor* 14/7.

»głos dawać« (5): Czemu pćzoły, oľi, muchy, y infze robacztwa ta[k]owy głoś [d]iaia chocia fą bez płuc *GlabGad* D; nie podobna rzecz áby táki cudny głoś źwierzęca fkorá dawała. *BielKron* 451; *Mącz* 264a; *LeovPrzepSamb* b4v; *GórnTroas* 13.

»nasienie dawać« = *sementare, semen producere Mącz; semen facere Vulg* (2): Niechay wypuści z łebie ziemią trawę zieloną/ kthoraby z łebie nałnienie dawała *Leop Gen* 1/11; *Mącz* 381c.

»owoc dawać« [szyk zmienny] (23): *FalZioł* I 1c [2 r.], III 20b; *HistAl* K7; Drzewa łie rołkwitaią w piękney zyeloności/ Dawaiąc wdzyęczny owoc ku ludzkiey żywności. *RejWiz* 3, 50; *RejZwierz* 138v; *BibRadz* I 1c marg, 423d marg; *RejAp* 64, 188; *HistRzym* 50v; *RejPos* 59v, 60; Nie tak ogrod polewany owoc daie: iako kościół gdy łię męczeńską krwią pokrapia. *SkarŻyw* 130; Nie łobie łablół wdzięczny owoc dawa *StrykKron* 279; *ArtKanc* I17, N13v, P5, P14v; *GórnTroas* 40; *GrabowSet* Yv; przeto włzelkie drzewo ktore nie daie owocu dobrego będzie wycięte *WujNT* 10.

»dawać pożytek, użytek« [szyk zmienny] (7 : 2): *RejPs* 79; Azałz nie hoynie zyemią nam dawa pożytki *RejWiz* 56; chcieli by wam łiemią dawała vżytki łwoie [*gignat vobis humus fructus suos*]/ ktorych byłcie vżywali do woley *Leop Lev* 25/19; *BielKron* 136v, 294v; Słółce dawa ten pożytek łwiecąc nam ná łiebie *PapPan* V3; Iłżioro iedno czwór różny pożytek przez rok daie *Oczko* [41]v; *KochPieś* 33; *GrabowSet* F4v.

»dawać z łiebie« [szyk zmienny] (22): *PatKaz* II 82v; Daią z łiebie dobrą wilkołć ciału/ żółdkowi łą wdzięczne *FalZioł* III 23a, III 15b, 29c; *RejPs* 79; *SeklWyzn* g2; *RejWiz* 3, 50, 177; *Leop Gen* 1/11, *Deut* 29/23; *Zemicá* Albeńska [...] nie dawa z łiebie iedno owies á ięczmien y tho z ciłżką pracą *BielKron* 287; *Expirare auras dicitur amnis*, Wiatr z łiebie dawać/ wiać. *Mącz* 409a, 133a, 475c; *RejAp* 64, 188; *RejPos* 59v, 60; *RejZwierc* 51v; *GórnTroas* 40; *WitosłLut* A3v.

»na łwiat dawać« (1): nie przygodnie/ ani s trefunku/ takowe iaki łą białłgowy ona [*natura*] ná łwiat daie *GórnDworz* X6v.

»łwiatło(ś), ogień, jasność, płomień dawać« = *flammare, flammigerare, lumen praeberere Mącz* [szyk zmienny] (7 : 3 : 2 : 4): *PatKaz* II 82v; *SeklWyzn* g2; Takłze gwiazdy tłż moc maia/ Chociay mnieylą łwiatłół daia. *RejWiz* A2 [2 r.]; *Mącz* 129c [2 r.], 361d; *KarnNap* E4; *KochPs* 26; *KochPhaen* 9; *ZawJeft* 31; kiedy záchodzi/ milłzą iálnołć dawa Słółce *GórnRozm* 73; *GrabowSet* Q2v.

»dawać wonnołć, woń, smak« = *fragare, olere, redolere Mącz; respirare Calep* [szyk zmienny] (6 : 4 : 3): Owoce przedłię łliczne miedzy kwiatki maiać/ A rozłiczne wonnołci zewłzech łtron dawaiąc. *RejWiz* 179v, 3, 177; *Mącz* 131c, 246d, 260b, 261c, 262c; *RejZwierc* 51v; *KlonŻal* C4v; *Calep* 917a; Dłżił iálna wodá/ y żóładz nie daie Smáku *GrabowSet* H2; *WitosłLut* A3v.

W przen (14) :

Zwroty: »[komu] lichwł dawać« (1): Bez zbytku Polak/ bez gwałtownych zyłkow/ [...] Dofyl mu dobrą lichwł łiemią daie/ Gumná iák gaie. *KlonFlis* D3.

»owoc dawać« [*w tym: owoce i pożytki* (1), *komu* (1), *z łiebie* (2)] [szyk zmienny] (13): *BierEz* L4v; Nie taki grzelznici owoc dawaią, ale bęą odrzuceni od oblicza bołżego *WróbŻółt* B2; *KromRozm* II c; *KromRozm* III C8, O3v; A Ma thá potrzebá [*modlitwa*] bárzo rołkołzny pożytek/ ktora dawa z łiebie owoce obfite *KuczbKat* 355; Azałz niewierzył/ że bárzo wiele tych ktory okrcłżeni łą/ [...] ielłże owocu dobrych vcłzynkow z łiebie nie dawaią/ że bęą wycięci y w ogień wieczny wrzuceni? *WujJud* 68; *ArtKanc* K18, P5; *WujNT* 13; *SarnStat* 1004 [2 r.]; ábyłmy tobie y kołściółowi twemu bez nowych cudow wierzyli: á owoce wiary náłzey dawali *SkarKaz* 423b.

II. *W znaczeniu*: »czynić; facere« (3403) :

1. *Czynić, sprawiać, powodować, zsylać, obdarzać (o Bogu i naturze), udzielać; dare Mącz, Modrz, Vulg, JanStat, Cn; facere Mącz, Modrz, Cn; praeberre Modrz, Vulg, Cn; tribuere Mącz, Vulg, Cn; largiri, perhibere Vulg, Cn; praestare JanStat, Cn; concedere, deferre, perhibere, pertribuere Cn; addere Modrz; reddere Vulg [w tym: kogo, co (1915), komu, czemu (1412)] (2403) :* Bacż cnotę y obyczáie/ Ktorać dobry vmyŃl dáie. *BierEz* B3; Dwanáftá korona ieŃt motzárŃkiego roŃkazowaniá/ [...] ktorá daie buóg Ńynom ij Ńwym wybranym *OpecŻyw* 189v, 19v, 60v, 62, 132, 188v; *OpecŻywPrzedm* C4; *ForCnR* D3; *PatKaz II* 86; *PatKaz III* 120v; Z Winnych Ńkorek woda albo z liŃcia, gdi iá pije w goráczkach/ chęć ku iedzeniu dawa *FalZioł II* 13a; Czarney czemierzyczne korzenie w wŃzy włoŃzone [...] daie oŃtroŃć Ńluchu/ á głuchoŃć leczy. *FalZioł V* 79v, I 39b, II 5d, III 28d, IV 47d, V 83 (42); *BielŻyw* 89; *GlabGad* C4v, D4, F4v, H7; *KłosAlg* E4v, F3; Wykład przykazania twego oŃwiecza/ á rozum dáie malutkim [*intellectum dat parvulis*]. *WróbŻołt* 118/130, B6; Ńłowá roŃkazánia twego moy pánie nieináŃŃlá mi iáŃnoŃć dawáia iáko iáka pochodnia wćiemną noc przed nogámi memi *RejPs* 183, 150, 203; powie poŃŃel nasch ze ma mocz ktorá yemv mi dawami *LibLeg* 10/71, 11/27v; *SeklWyzn* d3v; *SeklKat* N4, P4v, S3v, S4, Y4; Az pan Czart teŃ zwemy foŃky [...] Dzywnie mię zewŃład nagrawáł Prawie my met zawzdy dawał. *RejKup* h5v; CoŃ tedy zá poŃzytek dawa złoto *HistAl* K5; *MurzNT* 33, *Matth* 21/41, *Luc* 4/6; *KromRozm II* b2; *KromRozm III* B3v, K8v, L, M3v; Kto zdrádlowie co czyni/ vbogim Ńie ŃŃtawa/ Ale wiernemu dzyelcy/ wiele Pan Bog dawa. *BielKom* B6v; On dáie Ńnieg iák báweŃnę práwie w wŃafney białoŃci *LubPs* ff3, B3v, Ev *marg*, L2 *marg*, bb5v, hh4v; A nie wierzácy zálie/ dáie Ńmierć wietzną/ piekło y potępione[!]. *KrowObr* 43, 47, 55v, 88, 168, 171v (13); *RejWiz* 50v, 82v, 117v, 119, 149v; *Leop* 4.Esdr 8 *arg*, Is 42/5, 66/9, 1.Cor 15/38; *BibRadz* I *3, Ps 118/130, 2.Tim 2/7; Pan Bog onym hrubym Ńołnierzom táki dowćip dawał. *OrzRozm* M2v, T3v; *BielKron* 24v, 25, 79v, 253, 385v (8); *GrzegRóżn* N; *Mącz* 407d [2 r.], 457b, 491d; Acz Wiárá ieŃt dar BoŃy/ ktorá Duch ŃzáŃŃuie/ Y dawa tym ktore Bog od wieká miŃuie. *Prot* Cv, Cv; *SarnUzn* H4, H5; *LeovPrzep* F3v; *SienLek* 12; *RejAp* 17 [2 r.], 51v; kogo nie vcieŃzyło nigdy piŃmo/ áni zna tego Ńmáku/ ktory hiŃtorie/ ábo y ine rzeczy w kŃięgach dáia *Górndworz* G4v, B5, K3v, N8, O2v, Q6 (8); *HistRzym* 65, 91v; á ten Ńláchetny klenot Ńyná Ńwego miŃego/ nam dobiowolnie dawa *RejPos* 147v, 85, 146v, 238v, 283v, 334 (29); *RejPosWiecz*³ 96v; *BiałKat* 28v, 241, 250v; *BielSat* N4v; *GrzegŚm* 13, 20 [2 r.], 28, 40; Przy KrzeŃney Ńtudnicy/ dawa Duch S. zupełnoŃć/ áby cŃłowiek był niewinnym *KuczbKat* 150, 90, 220, 355 [3 r.], 405; VboŃthwá áni bogáctwá nie daway mi moy miŃy Pánie/ thylko opátrz poććiwe potrzeby moie. *RejZwierc* 145v, 43, 95, 120, 132v [4 r.]; Máło przyrodzenie dawa s Ńiebie męŃow dobrych *BielSpr* 36, 72v; P.Bog Ńilá rzeczy bez przyczyny Ńwiętych nam nie dáie. *WujJud* 55v *marg*, 56, 94, 108v, 111 [2 r.], 249, 258; *WujJudConf* 112v; *RejPosRozpr* b4v [4 r.]; *RejPosWstaw* [41²]v, [41³]v; *BudBib* 2.Esdr 9/27, *Eccli* 24/21[25], 40/6; *WierKróc* A4v; *BudNT* Ioann 6/37, 2.Thess 1/8, Iac 1/5; *CzechRozm* 2v, 14, 88, 175; Owa Ńie cieŃzcie s tego zacne RuŃkye kráye/ Ze wam Bog na wŃzem báczne Ńam tu ludzi dáie. *PaprPan* G4; *ModrzBaz* 19v, 111v, 129v [4 r.]; *SkarJedn* 347 [2 r.], 378; *Oczko* 21v; Ale/ komu pan ieŃt miŃoŃciwy/ Dáie mu Ńen oczom poŃáŃdliwy *KochPs* 191, 22, 89, 142, 172, 191; Nie widzę ŃioŃtro áby nam co dawał ten Bog ChrzeŃciáŃŃki: á iuŃz zle o nas/ niemáŃz Ńię czyni żywyć. *SkarŻyw* 101, 25, 113, 208, 284, 393 (25); Triumphy po triumphách dawa Bog áŃ miŃo *StryjKron* 537, 160; piŃmá Ń. BoŃego wyrozumienia/ nie dáia ludzie vczeni: nie dáie náuká

CzechEp 123, 123, 124, 125 [2 r.], 303, 383, 393 [2 r.], 412; *NiemObr* 8, 74, 166; *KochFr* 35, 66, 96; *KochDz* 107; *KochPhaen* 13; *KochMROt* A3, Bv, B2v; *ReszList* 187; *WisznTr* 22; *BielSenJoach* 3; *KochPieś* 24; Wolność lepřza nád złoto: tá dobrą myśl dáie *PudłFr* 72; *ArtKanc* A 15, B2v, B12v, E6, H15v; *GórnRozm* I4v; *ZawJeft* 14; *ActReg* 5v, 16, 73; *Calep* 420a, 430a, 534a, 723b, 928a (8); *GostGosp* 98; O czym też y one wirłze Pogánłkie świádłřz y przeřtroę dawáią *Phil* H3, S3; Dobréy mátce to męzné miłóść ferce dáie *GórnTroas* 43, 22, 23; *KochPij* C2; *GrabowSet* C4, M2, M3v, N3, V4, X3v (17); *KochFrag* 22; *OrzJan* 92; *OstrEpit* A3; W to tve nowe národzenie/ Nowe dáiem z chwałą pienie. *LatHar* 401, 140, 204, 328, 452; *KołakSzczęřł* B4; *WujNT przedm* 38, s. 80, 84, 556, 795 (14); Tóř łie ma rozumieć, gdy przećiw Práwu opiekę Król dáie. *SarnStat* 158, 210, 549, 634, 648, 862 (10); *WitosłLut* A2; Oboiá rzecz ieřt w Pánie nářzym: y modli fię iáko człowiek/ y dáie y łobie y wřzytkim prořzácym/ iáko Bog. *SkarKaz* 608b, 44b, 155a, 157a, 206b, 315b (19); *CzahTr* G2; Ieřli kto z was potrzebuie mądrořci/ niech iey proři od Páná Bogá: ktory wřzytkim hoynie dáie/ á nie wymawia *SkarKazSej* 657, 663b, 665a, 693a, 698b, 702b (13); *ZbyłPrzyg ktv*; *SzarcRyt* B, Cv.

dawać czym (67): *RejPs* 70; *MurzHist* M4; *BibRadz* I 66b marg, 1.Mach 4/40, 6/52; *BielKron* 251v; *GrzegRóżn* N2; *Mqcz* 249a, 255a; *SienLek* 1v; *RejAp* 11; *KuczbKat* 40; Lecř my nietylko opowiádamy rozgrzeřlenie: ále ie prawdziwie mocą Pánłką dawamy *WujJud* 224, B3, 259v; *RejPosWstaw* [21²]; Ktory głóřem řwym dáie zgráię wod ná niebieřiech *BudBib Ier* 10/13; *CzechRozm* 40, 80, 91, 105v, 139v (9); *ModrzBaz* 48, 65v, 81v, 86, 111v; *SkarŻyw* 487, 557; *CzechEp* 187, 302, 343, [393]; *NiemObr* 33, 102, 103, 129, 146 (7); *WerGořc* 213; *WisznTr* 10; *KochPieś* 6; Nie řtrzyřenim Bogu chwały dáią/ Ale řercem wřty wyznawáią *BielKom* G4; *Phil* R4; *GórnTroas* 75; *RybGęřli* B3; *WujNT* 237, 270, 387, 560, 828; *SarnStat* 8, 889; A iř P. Bog wřzytko czyni z łagodnořcią y porzákkiem; nie gwałřem to wřprawiedliwienie dáie: ále zá wolą wolną ludzką. *SkarKaz* 347a, 275a, 315b, 606a; *GrabowSet* Xv; *PaxLiz* B2; *KlonWor* 27; *RybWit* Cv; *SzarcRyt* B3v. Cf »dawać znać«.

dawać w czym (6): Y wnet tám hoynye Mánná yáko deřřcř pádáłá/ Ktora im ták wdzyęczny řmák w wřcyech ich dawáłá *LubPs* R6v; wřłtorncy pobići/ y pádáiący od mieczá/ ktorzy niegdy dawáli řtrách řwoy w řziemi żywiących. *Leop Ez* 32/23; *KuczbKat* 150; Bog (ieřt) Ktory [...] dawa w zádátek duchá w řercách nářzych. *BudNT 2.Cor* 1/22; *SkarŻyw* 117; *GrabowSet* V2.

dawać do czego (3): záwřdy Pan Bog opuřzczał ie/ á dawał řtrách do oczu ich. *RejZwierc* 257v; Ieřłcže Bog ma w baczeniu zacne Ruřkie kráie/ Iř ták zacne á řwięte ludzye do nich dáie *PaprPan* L4v; *SkarŻyw* 371; wiáię nam Pan Bog dáie do rzeczy duchownych/ ktora ieřt w duchowieńřtwie rozumem nářzym *SkarKaz* 45b.

dawać z czego (8): ludowi řwemu/ okázawřły miłóřierdzie řwe gdy było potrzebá dáwałeř z řuchey řkály wodę *RejPs* 109; Rozum y ine dáry tymi nie řzářuie/ Bog z náture to dáie gotowe przyjmuie. *BielKom* D7v; ktorą oliadłóř pan Bog z rámyenyá řwego dáye/ [...] yáko y pirwey człowieká řtworzył. *GliczKsiąř* C6; Pan Bog wiáry w řercá ludzkie niedáie s pářtrzenia/ ále tylko s řluchánia řłowá řwego. *KrowObr* 113v; *RejAp* 110v; [dziewka] rozumiałá řczębiothánie ptářze/ á z tego wrořenie pániey řwey dawáłá. *HistRzym* 109; *SkarKaz* 205b; Z Philemoná Plautus bierze, Ciekłińłkiemu w teyže mierze Dáie z řwego, y ták pláci Co wziął, á łam nic nie tráci. *CiekPotrřzym*)(3v.

dawać na kogo, na co (2): Bo by nam to miał [Bóg] dawać na ludzkie lekkości Snadź by iakos vkrocił fwey fprawiedliwości *RejJóz* E2; ftanie oćiec on á fędzia duchowny ná grzeźniká fkazń dawać. *SkarŻyw* 165.

dawać przez kogo, przez co (65): *LibLeg* 11/18, 19, 58v, 62v, 66v (12); *OpecŻyw* 183v; *PatKaz II* 49v; *HistAl* C7v; *KromRozm II* 1v, 12v; *KromRozm III* 15; *GroicPorz* aa4; *KrowObr* A4; Iuż vcho/ oko/ ręká/ chociay fmyfły máią/ Ale im prze fubtylność doftátku nie dáią. *RejWiz* 119; *Leop Ez* 37/18; *BibRadz I* *3v, 478c marg, *Mal* 1/3; *BielKron* 98, 133, 467; bo wfzytko dawa nam Oćiec przez Syná *GrzegRóżn* H4v; Bóg nie zdrowego áni zbáwienného ludźióm nie dáie/ iedno przez káplaná. *OrzQuin* Gv marg, L3v, N3, X4 [2 r.]; *RejAp* 55; *GórnDworz* L17; *RejPos* 146v, 147v; *BiałKat* 46; *BielSpr* 42 [2 r.], 67; *WujJud* 111v, 163, L1v; *RejPosWiecz*² 90v; *BudNT przedm* cv; *CzechRozm* 64v, 83v; *KochPs* 186; *SkarŻyw* 249, 407, 463; *CzechEp* 294; *NiemObr* 165; *WujNT* 387 marg, 489, 522, *Hebr* 9/8, Yyyyy4; *SarnStat* 896, 1123; [Bóg] nam taką wodę dotykáním ciáák fwego poświęcił: iż przez nią takie nam fynowftwo/ y dziedzictwo/ [...] dáie. *SkarKaz* 516b, 348b; *PaxLiz* Cv.

dawać w co (7): obiecuie go [*Ducha św.*] żeřlać nie przes panne marią/ ale řam przeř fię/ ydawa go w řercza nářzę/ y ten ořwiecza řercza nářzę *SeklKat* P3v; *KrowObr* 113v; niemożemy lepřzey rády nářeř náđ tę ktorą nam Duch Święty w piřmie Świętym iáwnie w ręce dáie *OrzRozm* T3; *BiałKat* 16; *Grzegřm* 31; *KochPs* 26; *SkarŻyw* 213.

dawać za co (21): Chćiwořć to czyni łákomřtwa/ Dawa řzkodę zá bogáćtwa. *BierEz* I2v; czoř ym zato obiecuie pan Bog/ albo daie. *SeklKat* F4; *BierRozm* 4; *RejPs* 146v; *LubPs* F2v, S4, ff2; *RejAp* 54, 55, 162, 171; *RejPos* 19v, 184v, 288v; *RejZwierc* 199v; *GrabowSet* S4; *CzahTr* B3; *WujNT* 105, 529; *GosřCast* 69; P. Bog dobrych vczyńkow nie pláći/ áni zá nie kroleřtwa wiecznego dáie. *SkarKazSej* 686b.

dawać za co [= jako co] (4): Vpadki y niepráwořći przeřřle/ przedziwną mocą řwą w lepřze twoie obroćił/ [...] dáiąc ie zá iednę w rozlicźnych duchownych niebefięczeńřtwař przeřtroę. *LatHar* 676; *WujNT* 641, Ddddddv; *SkarKaz* 349a.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikami: to (11), tego (2); (a)by (2), co (8), czego (4), iż (4)] (19): Natura dawa to każdemu czo iemu potrzebno, zbytek odeymuiąc. *GlabGad* C4; Chwálebne dzyękowánie Pánu bogu/ ktory dawa moźnym krolom/ iż w pokoiu lud iego řprawuią *LubPs* ee5v marg; *RejZwierz* 134v; *BibRadz 3.Reg* 8/43, *Mar* 7/37, 2.*Tim* 1/18; *BielKronCies* Mmmmm3; *Mącz* 419a; *RejPosWiecz*³ 96v; *WujJud* 122v; *BudBib Eccli* 39/37 [39]; Niechcieycie mi tego prořzę dáwáć/ częgoby ich wiele zayřeć miáło *Phil* Q2; *GórnTroas* 50, 52; Więc ćierpliwego Liczyřz zá fwego/ Y dawářz/ By myřłiř o tym Ze z nim nápotym przeřtawářz. *GrabowSet* C2; *KochFrag* 42; częřřto P. Bog iedney godźiny dáie/ częgo/ [...] przeř niemáły czás nie dáie. *LatHar* 140, 575; *WysKaz* 7.

Ze zdaniem celowym i z okolicznikiem celu [w tym: aby (6)] (14): Przeto lekarze w niektorich niemoczach dawaią kichawkę aby řie mořzg czyřcił. *GlabGad* B8; Ewangelicy [*zakazuřą*] pokarmow/ ktore pan Bog daie abyřmy ich zdzięką pozywáły *SeklKat* M2v; [*rozum*] Pan ná to dáie/ áby řłufźne rzeczy/ [...] miáł káźdy ná pieczy. *RejWiz* 139; *BibRadz 2.Reg* 9 arg; Asymbolus, Nieskláďny/ Nietowářziski któri nic ku towářziskim bieřiadóm nie dáie. *Mącz* 436c; *Rozum/ vrodę*/ [...] ná chwáę řwą Pan dáwáć raczy. *RejPos* 201v; *ModrzBaz* 111v; *SkarŻyw* 80, 132, 259, 496; *ArtKanc* T11v;

LatHar 674; od tego P. Bog [*dzieciom*] rodzice dąie/ aby z nich fklonności złe iako z roley nieczyfłey chwałty wykorzeniáli *SkarKaz* 420a.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać darmo* (3), *dobrowolnie* (4), *hojnie* (w *hojności*) (3), *obficie* (w *obfitości*) (5); *gwałtem*, *mocą* (2); z *daru*, z *łaski* (swej, *bożej*) (8), z (*podług*) *miłosierdzia* (2), z *miłości*, z *szczodrośliwości*, z *władzy*; *dawać chęć* (ku czemu) (10), *mądrość* (5), *nadzieję* (3), *nieśmiertelność*, *pomstę* (2), *potępienie*, *przyganę* (5), *rozum* (9), *sprawiedliwość* (3), *usprawiedliwienie* (3), *wiarę* (9), (*wy-*, *z-*)*rozumienie* (10).

Zwroty: »bitwę dawać« = *praelium conficere a. facere Cn*; *pugnam facere Modrz* (1): Bo z temi ktorzi niekochaiąc fię w vćiekaniu/ nie vrywczą ále wftępną bitwę dawaią/ inaczey fię trzebá obchodzić/ niżli z Turki y z Tátary *ModrzBaz* 112v.

»dawać błogosławieństwo« [*szyk zmienny*] (31): Ián glowkę fklaniał/ a Iezus iemu błogosławieństwo dawał. *OpecŻyw* 27; *SeklKat* G4, I; *BielKom* B3; *LubPs* aa4; *KrowObr* 97, 160 [2 r.], 161; *BibRadz Ps* 107 arg; [*kapłani*] ludzyem dawáli błogosławieństwa w potrawach y w inych rzeczach *BielKron* 6v, 14, 14v, 45v; *RejAp* 49, 53v, 128v, 192; A pádaiąc ná twarzy fwoie/ dawáli wieczne błogosławieństwo iemu. *RejPos* 345v; Mátká Polska mowi: dáiąc błogosławieństwo corkam fwym. *BielSat* H2v; *SkarJedn* 4; *SkarŻyw* 131, 284, 349, 472; *CzechEp* 364, [382]; *NiemObr* 166; *ActReg* 55; *KołakSzczęśl* Cv; Święci w dom w ktory wchodzą błogosławieństwo dáią *SkarKaz* *Occc2d*.

peryfr. »błogosławieństwo maczugą dawać« = *bić* (1): Znać będye obiawienie twoie [*nędzniku*] od ktorego ie bogá miewałz po guziech twoich/ [...] y ktho cie ftrzeże/ y ktoć błogosławieństwo mączugą dawa. *RejAp* 11.

»bytność, istność dawać« [*szyk zmienny*] (5 : 2): *GórnDworz* Mm5v; *RejPosWiecz*² 91v, 95; oćiec/ iefł fám prawdziwy Bog/ ktory z liebie fyná rodzi/ y duchowi bytność dąie. *CzechRozm* 19v; [*wszelkie ciało albo drzewo*] bierze pośilek z wody/ z dobrego wiátru/ y z ognia óného Niebiefkiego/ ktory iftność rzeczam wfzyftkim dawa *Oczko* 5; *CzechEp* 253, 273.

»chwałę, chwalenie dawać« [*w tym: część a (i) chwałę* = *dare gloriam et honorem Vulg* (71); *prze co* (3), *za co* (3)] = *adorare, confiteri, hymnum dicere, laudem dare, obsecrare Vulg* [*szyk zmienny*] (237 : 1): *BierEz* G2v; Stary Zachariałs ij panny drugié na to patrzyly/ s czego bogu dziękowaly ij chwałę dawały. *OpecŻyw* 12, 24 [2 r.], 162, 166v, 174; *PatKaz II* 23v, 50v, 51v, 52, 58v, 70; *WróbŻołt* 64/14; czáfem y opoł nocy wftawłfy dąwam chwałę tobie zá tak fláchetne fprawy twoie *RejPs* 180, 88, 142, 146, 159, 208 (10); *KromRozm I* N4v; *MurzNT Luc* 4/8; *KromRozm III* B4; *BielKom* G4; *LubPs* D, F2v, G4v, H, Hv (21); *KrowObr* 80v, 92, 121; *RejWiz* 52; Narodowie z dáleká do ciebie będą przychodzić/ á dary przynofłác/ będą część á chwałę dąwác Pánu w thobie [*adorabunt in te Dominum*]. *Leop Tob* 13/14, 4.Reg 21/3, *Ps* 64/14, 87/11, *Dan* 6/11, 14/24 (7); *OrzList* gv; *BibRadz I* *2, 5, *Eccli* 51/23, *Bar* 5 arg, *Apoc* 22/9; *BielKron* 43, 44, 95v, 111, 133 (7); *GrzegRóżn* Ov; *OrzQuin* O3v, X4v; *SarnUzn* H4v; Pan rofkázuie abyś nikogo inego nie chwalił iedno iednego Bogá/ á żadnemu inemu ftworzeniu abyś chwały nie dawał *RejAp* 110v, 88, 107, 107v, 108, 109 (76); *RejPos* 9, 18, 21, 25v, 72 (30); *RejZwierc* 190v, 199v, 200, 205 [2 r.]; *WujJud* 58v, L17v; *RejPosWstaw* [110³]; *HistHel* [A2]; *BiałKaz* G [2 r.], Gv, G2v; A ty więc/ moiá lutni/ pomni chwałę dąwác/ Y páńfką fáfkę wiecznie wyznáwác. *KochPs* 101, 39, 96 [2 r.], 123, 139, 186 (8); *SkarŻyw* 58, 285,

583; *ArtKanc* F4, L10v, M3v, O15v; *ZawJeft* 14; *GrabowSet* I, N2v, N4, S4, Xv; *LatHar* 280 [2 r.], 281 [2 r.], 385, 574, 746; *WujNT Luc* 18/43, s. 294, 343, 448, 520 (6); *SiebRozmyśl* G [2 r.] H4, I, K4v, L; *CiekPotr* 62; *CzahTr* C3.

»cześć dawać« = *adorare, dare gloriam et honorern Vulg* (107): *BierEz* F4; *OpecŻyw* 24, 71v, 162, 166v; yufz yey anyely dayą czełcz y chwałą yako mathcze bozey *PatKaz II* 70, 23v, 50v, 51v, 75v; *FalZioł* IV 51b, V 51; *RejPs* 146v; *RejKup* o7; *KromRozm I* N4v; *BielKom* A3; *LubPs* D, F2v [2 r.], H, gg4v; *KrowObr* 80v, 94v, 121; *RejWiz* 165; *Leop 4.Reg* 21/3, *Tob* 13/14, *Bar* 2/18, *Dan* 6/11, 14/24; *BibRadz I** 2, 5, *Ps* 116/1; *BielKron* 43, 44, 51v, 133; *OrzQuin* O3v; *RejAp* 9, 49, 49v, 52v, 53v (33); iefth lám przed páłacem ieden człowiek/ kthoremu fie wżyscy kłaniáią y cześć dawáią *HistRzym* 46; *RejPos* 19v, 150, 213, 233, 299 (8); *RejZwierc* 199v; *WujJud* 153v; (Iáko) kto záwięzuie kámién w purpurę (ták) kto dáie głupiemu cześć. *BudBib Prov* 26/8; *BiałKaz* G2v; *SkarJedn* 117; Zalić proch cześć będzie dawał/ Albo twą dobroć wyznawał? *KochPs* 41, 37, 101, 146; Záčzym y gorom/ y láfom/ y innemu łtworzeniu/ cześć Boską dáiecie. *SkarŻyw* 76, 88, 189, 241, 462; *ArtKanc* F4; Sam żywym będąc/ cześć dawał mártwému *ZawJeft* 18, 19; Nie gwiazdam Boże/ lecz dawam cześć tobie *GrabowSet* E, F4, P3, Xv, X3; *LatHar* 574; *WujNT* 470, *Apoc* 4/9; *SiebRozmyśl* G; *KlonKr* B4v.

»dawać dank [komu]« = *dare primas a. principatum, primas concedere, deferre a. tribuere palmam Cn* [szyk zmienny] (7): *RejAp* 107v; A łnadź fie Potym ci naydą/ kthorzy nářzemu wieku dánk dáiąc zařrzec nam thákowych ludzi będą *GórnDworz* V4v, Yv; *WujJud* 15; Mężnym łławá dank dawa/ háńbę zniewieściáły. *StryjKron* 732; Wierřzami Krole sławni wierřzam dánck dawáią/ Choćia łwietnych klenotow hoyność w łkarbiech máią. *RybGęřli* B3; *CzahTr* D2.

»dar dawać« [w tym: *dar i dobrodziejstwo* (2); *przez kogo, co* (3)] [szyk zmienny] (31): Ienřes rzeczón pocielfyciél/ Darów bořkich nadarzyciél/ [...] Siedmiorakié dary dáwářs/ Ręką bořką ty lám włádářs *OpecŻyw* 177; *PatKaz II* 49v; *KlerWes* A2; *SeklKat* P2v, P3, P4v; ten dar niekthorym ludziám tylko Pan Bog dáie/ á niekthorym niedáie. *KrowObr* 148v, 68v, 175v; miły Boże cžemuřz nie iednákie dary dawářz ludzióm na łwiećie zwłářczá w vrodźie *BielKron* 458v; Przez Káplaná Bog ludzióm dary łwé dáie. *OrzQuin* X4 marg, N3, X4; *RejPos* 184v; *WujJud* 39v, 210; *WujJudConf* 251v; *MycPrz* I A4v; *BudNT* Kk3; *CzechRozm* 14; [Bóg] mu dar łercá łkrufzonego dawał. *SkarŻyw* 384, 312, 325 [2 r.]; *ArtKanc* K7v, K8v, N9v; *ZawJeft* 19, 31; *WujNT* 40, 425.

»dawać deszcz« = *dare pluviam Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (9): *KrowObr* 53; [Bóg] rowno wřzytkim dáwa deřcz/ rowno wřzytkim kazał łłońcu y miełiącowi łwiećie *RejZwierc* 97v; *BudBib Bar* 6/50; *BudNT Act* 14/17 [16]; *ArtKanc* T11v; *KołakSzczęřl* B, B3; *WujNT Act* 14/16; Y zátym vkaże łię Pan Iezus ná powietrzu w obłókách/ nie tych co deřcz dáią y ćmią nam łwiátłóść łłoneczną/ ále w onych złotyć y farb niepomyřłoney wdźięcznořci. *SkarKaz* 6a.

»dobrodziejstwo, wszystko dobre (a. dobro), wiele dobrego dawać« [szyk zmienny] (6 : 5 : 2): *SeklKat* N4v; *LubPs* Z2v; *BibRadz I** 2; Bog ty ludzie wiecey miłuié niżli nas [...] bo im wiele dobrego dáie *BielKron* 450; *RejPos* 318v; *RejZwierc* 95; *WujJudConf* 251v; Stąd tedy obaczyć możemy/ iákie dobrodzyeyřtwo Pan nam obiecuie y dáie *RejPosWstaw* [143²]v; *BudBib Tob* 4/20; Bo kędy zgodá łwięta przemieřzkawa/ Tám pan niebieřki wřzytko dobré dawa *KochPs* 197; *ArtKanc* T10v; *WujNT* 208, 425.

»dawać drogę [= *sposób postępowania*]« [w tym: *czcgo* (1), *do czego* (1), *w czym* (1)] = *dare viam* *PolAnt* (5): *OpecŻyw* 52v; Pan Bog duchá ípráwuie/ dawa drogi ífte. *BielKom* B8v; *BudBib* 3.Reg 8/32; zazdrość dawa iym do rołtyrkow drogę. *ModrzBaz* 65; *CzahTr* F3v.

»dawać ducha (świętego, prorockiego *itp.*)« = *dare spiritum* *Vulg* [szyk zmienny] (26): *KromRozm* III I5; vkałz tefz/ iż Oley okrztyzony/ duchowne tzyini pomázanie/ to íeft/ Ducha íwiętego dáie *KrowObr* 81v, 43; *BibRadz* I * 6v; [*moc słowa Bożego*] hnet nagle odmienienia Krolá w Człowieká inego/ dáie mu Duchá Krolewłkiego *OrzRozm* B4v; *BielKron* 132; *GrzegRóżn* Mv; *RejPos* 2, 126, 152; *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [143²], [143²]v; *BudNT* 2.Cor 1/22; *CzechRozm* 40; *KarnNap* C4; *SkarJedn* 279; Pan Bog wraca fercá ítarych oycow w lyny ołpále/ y duchá gorácości ku flufzbie flwey dáie. *SkarŻyw* 463, 119, 300; Iáko literá ítárego teftámentu nie dobrze rozumíana/ y nie ná Chriřtuflá obrocona/ rofkázuięcy/ á láłki y Duchá ku wypełnieniu tego co rofkázuie nie dawáięcy/ zábiya cielefne Zydy *WujNT* 629, *Ioann* 3/34, 383, 394 *marg*, 430, 477.

»dzięki, dziękowanie dawać [komu]« = *dare benedictionem* *Vulg* [szyk zmienny] (14 : 1): O boże wfłechmotzny niewymowné dáwam dzięki twé miłofci albo dobrocij/ ijżełmi twégo lyna dál *OpecŻyw* 15; *BierRozm* 4; *RejPs* 26v, 143v, 159; *HistAl* M7; *RejPos* 184v, 220v, 288v, 298, 306v; *GrabowSet* S4; *WujNT* *Apoc* 4/9; Ználem ia wielkie dobrodzięyftwá twoie/ [...] Zá ktorem dziękow ia nie dawał tobie/ Przyczytáiąc to mieć od ízczeřćia łobie. *CzahTr* B3; *GosłCast* 20.

»dawać godło [= *znak*]« = *exclamare signum* *PolAnt* [szyk zmienny] (2): *BibRadz* 1.*Mach* 4/40; Tą brodą ten Propornik potrzáła fałfzerzom/ Dáiąc godło złodźzieiom y wfzytkim ízáłbierzom. *KlonWor* 28.

»dawać hasło [= *znak*]« = *tesseract dare* *Modrz* [szyk zmienny] (2): A przeto ná Hetmáná należy/ [...] háśło dáwać dla rozeznowánia ludu íwego á nieprzyiaćielłkiego *ModrzBaz* 115; *KlonWor* 27.

»hołd dawać« (4): *PaprPan* Dd3, Ee2; themufz Krolowi Wołofki Hołpodar chorągiew podnogi kladł/ Hold dawał y fluzel na kazde rozkazanie *PaprUp* C2v; *KlonKr* Av.

»lekką [czemu] dawać wagę« = *lekceważyć* (1): Bo tá dłuęość zátrudnia rzecz bárźiey/ niżli iá obiařnia/ á nieę iedno zátrudnia/ ále y lekką mu dáie wagę *GórnRozm* K3.

»liczbę dawać« [w tym: *z czego* (3)] = *rationes referre* *Modrz* [szyk zmienny] (5): Kaźdy według ítanu íwego Winien dáwać liczbę ítego. *RejKup* b2v; *Diar* 86; *BibRadz* I*3; *ModrzBaz* 22; *GrabowSet* M4.

»łaskę dawać« = *dare gratiam* *Vulg* [szyk zmienny] (41): iedno przez cię bog daie láłkę ij miłofierdzie wfłytkim. *OpecŻyw* 183v; *PatKaz* II 49v; *PatKaz* III 126; Nędznym á pokornym pan dawa láłkę íwą/ á fercá podniefionego. *RejPs* Ff7; *KromRozm* II p2v; *KrowObr* 25; *Leop* Iac 4/6 [2 r.], 1.*Petr* 5/5; *SarnUzn* 7v; *HistRzym* 100v [2 r.]; *RejPos* 47v; wiára w modlithwę y w oléy fye ściągáiąca láłkę Bożą dáie y vprařza *BiałKat* 383v; *KuczbKat* 155 [2 r.]; *WujJud* 26, 94v, 219; *CzechRozm* 211v; Robić kazał/ a íły/ y láłki/ do roboty nie dawał. *SkarŻyw* 3; *ArtKanc* J4v; *WujNT* 309, 313, 323, 556, 747 (16); *SarnStat* 989; *SkarKaz* 310b; *ZbylPrzyg* B4v.

»miejsce [komu] dawać« [w tym: *plac z miejscem* (1)] = *ustępować; cedere* *Mącz* (3): *Mącz* 43b; Obeřłáli fię wfzyřcy mieyřce łobie dáiąc *CzahTr* D4v, Hv.

»dawać moc, mocnořć, możnořć« [w tym: *komu* (65); *czego* (20), *na kogo*, *na co* (10), *ku czemu* (3), *cum inf* (10), *aby* (13), *nad kim* (1)] = *copiam facere* *Mącz*; *dare potestatem* *Vulg* [szyk zmienny]

(70 : 1 : 1): *FalZioł* II 10d, IV 38a; Czemu mięśo miąfzfe á kruchkie lepiej fie trawi, y wietfzå moc dawa niżf lubtilne. *GlabGad* H3v, E8, F5v; *MetrKor* 59/77; Przodkiem wam dawami Mocz abisczie na miesczv naschim yako Commisarze naschi czynily pylne a swiebodne wiwiedzenie *LibLeg* 11/8, 11/82v; A tak wedluh woley yego Dawám mu mocz nakázdeho *RejKup* z2; Ípráwił wrotá wielkie miedziáne/ á nád tho zmocnił ie Áfsurym/ co fie wykłáda iákoby dawáiąc mocność murowi *HistAl* M4; *MurzNT Luc* 10/19; *KromRozm II* k3v; Bo nye ípráwowánye vrzędu/ ále wftáwyenye/ ktore władzå y moc ípráwowányå dawa/ vrzędniká czyni *KromRozm III* L2, L8v; *BielKom* Cv; Woyt dáie Woźnemu Ziemfkiemu przyfygłemu moc ku pozywaniu takim listownym pozwem *GroicPorz* p2, p2; Nád to Papieżå obierác Rzymfkiemu zebraniu moc dáiemy *KrowObr* 31, 154; Bog ci Izraélfki ieft kthory dawa moc y fiły ludowi *BibRadz Ps* 67/36, 1.*Mach* 11/58; Wzyåwfy s kofzå prańny chleb/ to wfytko dał Aaronowi w ręce (dáiąc mu moc ná kápłánftwo) *BielKron* 37v, 115v, 142v; *Mqcz* 81b, 113c; *HistRzym* 100v; *RejPosWiecz*² 91 v; *KuczbKat* 245; *RejZwierc* 260; *WujJud* 153v, 163, 256v; *BudBib Ps* 67/35 [36]; *ModrzBaz* 89; Potym im moc dáie ná czynienie fynodu. *SkarJedn* 120, 31, 54; dáie moc Pátryáfze Hierozolimfkiemu/ aby cię rozgrzełzył *SkarŻyw* 166, 36, 152, 171, 490, 558; *CzechEp* 397 [2 r.]; *NiemObr* 43; *ZapKości* 1589/85; *GrabowSet* Qv, X; *LatHar* 380; Oto dałem (*marg*) dáie. G. (–) wam moc deptác po węzách y niedźwiadkách *WujNT Luc* 10/19 [*idem MurzNT* : dáwám], 40, 69, 77, 322, 581 (10); *SarnStat* 184, 440, 902, 904, 946 (7); *SkarKaz* 203b, 206b, 241a, 516a.

»modłę dawać [komu]« = *adorare* *Vulg* [szyk zmienny] (12): dawaycie panu bogu modłę w przybytku fwięthym iego [*adorate dominum in atrio sancto*]. *WróbŻołt* 28/2, 85/9; *KromRozm I* N4v; *KromRozm II* h3; *KromRozm III* B4, E2; *Leop 2.Par* 7/19, *Is* 2/8, *Ier* 16/11, *Soph* 1/5, *Matth* 9/18; zá tho dobrodzieiřtwo fwiát niemal wfzytek/ [...] Herkulefowi [...] iáko Bogu modły dawał/ y ofiáry czynił. *Górndworz* li3v.

»naukę dawać« [w tym: czego (1), do czego (1), o czym (3), aby (8)] = *praecipere, praemoderari* *Calep* [szyk zmienny] (42): Prawdę Euripides piřał/ Ien niewieřciå złořć dobrze znał: Vpornořć ich vkázuiąc/ A náukę innym dáiąc. *BierEz* B4v; *OpecŻyw* 43, 74; Mowi to o łobie pan Iefus daiąc nam naukę skromnego cirpienia. *WróbŻołt* Nv, B; *LibLeg* 11/81; *MurzNT* 21; *BielKom nlb* 4; Kthoremi flowy Páweł S. rodzicom náukę dawa/ co zá obyczåy w dogłådaniu á vkaraniu dzieci fwych trzymácby myeli. *GliczKsiqż* G, B7, N5v; *LubPs* E2v; *Leop Tob* 4 arg, *Prov* 6 arg; *SienLek* 194; *RejPos* 27v, 85v, 142, 183v, 184v (11); *BialKat* 46; *BielSpr* 28v; o infzych rzeczách do wojny potrzebnych/ piřác ábo náukę dáwać nie ieft moiå rzecz [*ad conficiendum bellum necessariis praecipere non est meum*]. *ModrzBaz* 113, 62; *SkarŻyw* 213, 319, 518; *ArtKanc* G12; *PaprUp* E; *Calep* 830a, 835b; *WujNT* Aaaaaa2; *SarnStat* 1271; *SiebRozmyřl* K3; *SkarKaz* 635b.

»odpor dawać« [w tym: komu (15)] = *confutare, refellere* *Calep*; *propulsare, repulsare* *Modrz* [szyk zmienny] (20): Przeciř ktorym przypråwam zgotowáli teř oni drugie ktoremi przez wiele dni im odpor dawali. *BibRadz 1.Mach* 6/52; *CzechRozm* 198v; Tak męźnie kázdemu ten zåwřze odpor dáie/ By ty był y Sámfsonem řtoiřł mu zá iáie. *PaprPan* Bb4, I3v, S, Bb2v, Ee2; *ModrzBaz* 30v, 61, 101v, 116, 128; *SkarJedn* 21, 34; *Calep* 240b, 903a; Pierwřzy [sposób]: dáwać prędkí á potęźny odpor kázdey myřli/ zakonowi Pánfkiemu y woley Bořey przeciřney *LatHar* 579, [+10], 251; *SkarKazSej* 703b.

»odpowiedź dawać« [w tym: komu (18); na co (4), z czego (2), o czym (1)] = *respondere* *Mqcz*; *praecipere* *Vulg* [szyk zmienny] (29): *LibMal* 1548/144v, 1554/187v; Człowiek łwe ferce łprawia/ pan odpowiedź dawa *BielKom* C; *Leop Ex* 25/22; *BibRadz Os* 4/13; A było takich niewiaft pirwey wiele v pogan/ ktore też dawały odpowiedzi/ niektore czärtowłką łprawą *BielKron* 132, 9, 20v, 25, 87v, 98, 132 (11); *Mqcz* 410b, 452c; *RejAp* 166; *RejPos* 239v, 300v, 324; Mátka Polłka dáie odpowiedź. *BielSat* [I4]v; *RejZwierc* 168v; *PapRPan* Z2v; *KochFr* 52; *ReszPrz* 51; *BielSjem* 14; *SarnStat* 322.

»ofiárę dawać« [w tym: komu (7)] [szyk zmienny] (9): *RejPos* 43, 56; A ia tobie chętlíwie niech ofiárę dawam *KochPs* 80; A któż ofiárę taką dáwać rádźi? *ZawJeft* 27, 19, 32; *GrabowSet* M4v; Iáko Bogu ofiárę kádźidlá dáia: iáko krolowi złoto przynofszá *SkarKaz* 520a, 315b marg.

»płód, dziatki, potomstwo dawać« [w tym: komu (3)] [szyk zmienny] (2 : 2 : 1): łam pan Bog/ ktory yeft nye łtworzenim yako bába yeft/ ále łtworzycielem/ tenći płód dáie/ ten człowyeká tworzy y ná łwyát wypułłcza. *GliczKsiqz* C4, C5v; *KochPs* 22, 97; *LatHar* 334.

»dawać pobudkę« [w tym: komu (6), do czego (2), aby (1)] = *stimulare*, *stimulos addere* *Modrz* [szyk zmienny] (7): *KuczbKat* 385; *ModrzBaz* 10v, 108; Przepuści czárownicę y z iey czártem ktory iey służy/ ábo ná karánie náłze zá grzechy/ [...] ábo do iákiey cnoty pobudkę nam dáiać. *SkarŻyw* 36; *NiemObr* 23; Dáia vczniom łwym pobudkę/ áby fię z nich przed łprzećiwniki chlubili. *WujNT* 631; *SarnStat* *3v.

»dawać (po)całowanie« [w tym: komu (1)] (2): łtąd był vrołł obyczáy v onych narodow/ áby białe głowy dawały ná przywitániu pocałowánie mężczyznom łobie krewnym *WerGośc* 264; *KlonWor* 28.

»pociechę, pocieszenie dawać« [w tym: komu (11)] [szyk zmienny] (11 : 2): czo mi zapoczyechá dayełch gdy ya yvfeh the godziny mułcha vmrzecz. *PowUrb* +, +; Bo to iełł twego Bołtwa łwięte przyrodzenie Kazdemu kogo karzełz dawałz pociełzenie *RejJóz* P6; *RejAp* BBv, 61v; *RejPos* 27v, 110, 193; *BiałKat* 156; *WujJudConf* 199v; Przydź Pánie nieomiełzkaway Poćiechy złemu nie daway. *MWilKHist* E2v; *GrabowSet* G3v; *SiebRozmyśl* B.

»dawać pokarm (niebieski), żywność, chleb(a), pożywienie, potrawę« [przeważnie z przekładu psalterza] = *escam dare*, *dare panem de coelo* *Vulg* [szyk zmienny] (11 : 6 : 4 : 2 : 1): *WróbŻołt* 145/7; Abowiem ci to iełł on pan ktory młci krzywdy niewinnego/ wyzwałáiać go zwięzienia y zinych vćiłkow dáiać pokármy łącznácem [*Vulg Ps* 145/7] *RejPs* 215 [przekład tego samego tekstu: *WróbŻołt* 145/7, *LubPs* ff2, *Leop Ps* 145/7, *GrabowSet* D2]; Dawa nam Bog dofyć z niebá/ Trunkow mięfa ryb y chlebá *BielKom* E7v; *LubPs* ff2; *Leop Ps* 144/15, 145/7, 146/9; *RejPos* 217; *BiałKat* 73v; *KuczbKat* 165; *BudBib Ps* 135/24; *KochPs* 200, 211, 213; *SkarŻyw* 483; *CzechEp* 189; *ArtKanc* C4, T10v [2 r.]; *GrabowSet* D2; Oćiec moy dáie wam chleb z niebá prawdziwy. *WujNT Ioann* 6/32 [idem *CzechEp* 189]; *SarnStat* 986; *CzahTr* L; łtworzenia pátrzą ná cię Pánie/ á ty im dáiełz pokarm ich czáłow łwoich [*Vulg Ps* 144/15] *SkarKazSej* 665a [przekład tego samego tekstu: *Leop Ps* 144/15, *KochPs* 211].

»pokój dawać« [w tym: komu (24)] = *pacem dare*, *Vulg*, *Cn*; *pacem largiri* *Vulg*; *missum facere* *Cn* [szyk zmienny] (33): Pokoy zołtawiám wám/ pokoy moy dáwám wám [*Vulg Ioann* 14/27] *OpecŻyw* 96v [przekład tego samego tekstu: *RejPos* 143v, 333v, *ModrzBaz* 67v, *MWilKHist* L, *NiemObr* 8, *WujNT* 366, *Ioann* 14/27, *SkarKaz* 209a, *SkarKazSej* 664a], 17v; *RejKup* z5v; *KrowObr* 160 [2 r.]; *Leop* 2.Par 14/6; *BibRadz* II 7b marg; *OrzQuin* X4v; *RejPos* 143v, 333v, 334 [3 r.], 334v; *RejZwierc*

132v [5 r.]; *BielSpr* 41; *ModrzBaz* 67v; *MWilkHist* L; *NiemObr* 8; *LatHar* 211; *WujNT* 44, *Luc* 12/51, s. 249, 366, *Ioann* 14/27; Ziemię rodząyną y świecki pokoy y dobre mienie docześnie obiecował im P. Bog y dawał gdy mu dobrze fłużyli *SkarKaz* 637a, 209a; *SkarKazSej* 664a, 666b.

»pomoc, podpomozienie (*a. wspomozienie*), na pomoc dawać« [*w tym: komu* (46), (*na*)*przeciw(ko)* czemu (15), *ku* czemu (7), *do* czego (2), *na* kogo, co (2), *w* czym (1), *przy* czym (1), *aby* (1)] = *adminiculari, suggerere Calep; facultatem vivendi praestare JanStat* [szyk zmienny] (69 : 6 : 1): Zafię mleka częŝte poŝiwanie, daie pomoc ku zdrowiu barzo wielką. *FalZioł* V 76v, I 46d, 151a, II 9b, V 34v, 76v (20); *GlabGad* D2v, E6, Hv, H2, Kv (6); *LibLeg* 10/64v, 11/181v; *KrowObr* 42; Aczkołwiek był łagiełło miał dawać pomocy wŝelkie Keyŝtutowi/ wŝzákże nie dał *BielKron* 380, 70v, 84, 107, 197v, 221 (22); W potrzebie przyaciela poŝpolicie znáią/ Synowie fwym rodzicom pomoc więc dawáią [!]. *Prot* Dv; *BiałKat* 53v; *BielSpr* 52v; *StryjWjaz* Av; *Oczko* 10, 15, 28v; To co bliźniemu dáiem ná pomoc: to łobie chowamy ná zapłátę/ y indziey bárzo częŝto. *SkarŻyw* 320, 445; *Calep* 25a, 1027b; *SarnStat* 194, 439, 989, 1079 *marg*, 1230 (7); *PowodPr* 82; *SkarKaz* 310b, 454b, 634b; *SkarKazSej* 683a, 699a, 701a.

»posilenie, siłę, poŝilek dawać« [*w tym: komu* (12), *w* czym (2), *czego* (1), *ku* czemu (1)] = *dare fortitudinem a. potentiam PolAnt* [szyk zmienny] (11 : 9 : 1): Lekthwarz vczyniony iefth łmacznieyŝy y zołádkowi poŝilenie wiefŝze daie. *FalZioł* III 13d, I 153d, 101b; pokarm gdy iuŝ będzie łtrawion wiefŝzą siłę dawa człowieku *GlabGad* H2, F5v, H4, Lv; *SeklKat* P2v; *BibRadz Ps* 67/36; *BielKron* 115v; Ieden Duch Swiety ktory poŝilenie dawa *GrzegRóżn* O2v, N2; *GórńDworz* L12; *WujJud* 257v; *BudBib Deut* 8/18; *Oczko* 6, 27v; *KochPs* 40; *SkarŻyw* 3, 407; wiára Chriŝtuŝowá dáie siły człowiekowi/ áby mógł zakon wypełnić. *WujNT* 559.

»(p)otuchę dawać« [*w tym: komu* (15), *o* kim, *o* czym (5)] = *fovere spem Mącz; spem inicere Modrz* [szyk zmienny] (17): A niemála łobie otuchę dawam o tobie moy pánie *RejPs* 107v; *RejKup* Pv; *RejKupSekl* a5; *GliczKsiąŝ* E3; *LubPs* aa3; *KwiatKsiąŝ* C2; *Mącz* 135b; Tu Pan dawać raczy łáfkáwą á miłóŝciwą otuchę káŝdemu thu ná tym łwiecie včíŝnionemu *RejAp* 195, 15v; *RejPos* 59, 82, 256v, 279v, 309v, 317; coŝ inŝzego czyniŝ/ iedno dawałŝ potuchę żywym *ModrzBaz* 61v, 140.

»dawać przyczynę, powód« [*w tym: komu* (16), *do* czego (13), *czego* (12), *czemu* (8), *ku* czemu (4), *-by* (4)] = *być przyczyną, powodem; occasionem dare Modrz, Vulg; architectari, ponere pro causa Mącz; causarn a. occasionem praebere Modrz* [szyk zmienny] (44 : 2): *FalZioł* V 30v; *RejJóz* F2v; łŝam s łzyebye prziczini obrazenya przyałŝny y przimyerza, nykomv nyedawa. *LibLeg* 11/171v, 11/139v, 157v; *SeklKat* H3; A łnadŝ my ducho wni łámi do tego przyczynę dawamy. *KromRozm II* m; Ku zátráceniu krolow/ nie daway przyczyny. *BielKom* C2v, D4v; *RejWiz* 102v; *RejZwierz* 40v, 67v, 117; *BibRadz 2.Cor* 5/12; *BielKron* 101; *Mącz* 14d, 68d, 199b; *SienLek* 1v; *KuczbKat* 385, 425; *RejZwierc* 78v; Krolowie/ Kłiąŝetá poboŝni/ niemáią z łiebie dawać przyczyny walce/ tylko zá muŝzenim podeymowác to brzemię *BielSpr* 36v; *WujJud* A8v; *ModrzBaz* 7v, 10, 30v, 37v, 104v (7); *Oczko* 18v; gdy [...] pytał P. Iezus [*uczniów*] co by onim trzymali? Piotr [...] drugich łię nierádzác/ y owłzem włzytkim do tákiego wyznánie powód dáiąc/ [...] puŝcił on łławny głós y wyznánie/ ná ktorjm koŝcioł włzyćiek zbudowány łtoi *SkarŻyw* 597, 82, 487; *WujNT* 242, *2.Cor* 5/12, s. 655, *1.Tim* 5/14; *SarnStat* 16, 481, 709, 1174 [2 r.]; *PowodPr* 17, 48.

»dawać przykład (dobry, zły itp.)« [w tym: komu (18), z siebie (13)] = *exemplum praeberere* Modrz, Cn; *exemplum esse a. facere a. prodere a. relinquere* Cn [szyk zmienny] (33): bacż iaki przykład daie to dółtoyné dziecie ián śwíęty *OpecŻyw* 31, 94; *RejPs* 170v; Grzełłá przełozeny/ [...] gdi nie uczą zbawienney nauki poddanich fwoich. Gdi ym daią zły przyklat śwemy zlemy vczinki/ y zycym. *SeklKat* H3; *KromRozm I* Bv; *KromRozm III* M6v; *DiarDop* 117; *BielKom* E4; *LubPs* R5 marg; *RejZwierz* 43v, 130v, 131; *BielKron* 201; *KochZg* B; *Mącz* 195c; *SarnUzn* E6; *HistRzym* 39; *RejPos* 45v, 71v, 114v; *RejZwierc* 23v, 34v; Bífkupi záśię żeby nie pánowali nád kápłany: ále przykład dobry z siebie dáiąc/ wżyftkie dobrze íprawowali *WujJud* 155; *PaprPan* O3v; *ModrzBaz* 17v; *SkarŻyw* 117; *ArtKanc* B2v, O16v; *KochWr* 31; *Phil* D4; *WujNT* 217; *SarnStat* 1277; Słufzna/ cnémi poštěpki áby pobudzáli Rodżicy fwé dżiatki/ do cnót przykład dawáli *GosłCast* 35.

»radę (dobrą), poradenie dawać« [w tym: na co (2), ku czemu (1), o czym (1), -by (5)] = *consiliare* *Calep* [szyk zmienny] (47 : 1): [starzy ludzie] młodym barzo ínadnie vmieią poradenie dawać. *BielŻyw nlb* 14; *WróbŻółt* B, 106/11; *RejPs* 107v; *LibMal* 1546/122v; kto zdrowy iełt łacno niemocnému radę dáwa a łám lekarza potrzeby niemá *MurzHist* P3; Nie wiem co mam s łobą dzyáłác/ A coż komu rádę dáwać *BielKom* G4v; *KrowObr* 225v; *Leop Ier* 38 arg, 1.Cor 7/25; *RejZwierz* 25v; Potwirdził go Izáiałz/ y dáwał mu dobrą radę. *BielKron* 88v; Consultor, Ráycá/ ten który rádę dáwa. *Mącz* 63d, 294a, 315c; *GórnDworz* T3; *HistRzym* 103v; *RejPos* 183v, 211, 224, 232v, 309 (7); *BiałKat* 371; *RejZwierc* 99v, 215; *RejPosWstaw* [110³]v; *SkarŻyw* 332; *CzechEp* 116; *PaprUp* K; *ZawJeft* 28; *Calep* 246b; *GrabowSet* E4v; *WujNT* 1.Cor 7/25, s. 595 [2 r.], 2.Cor 8/10, Zzzzzzv; *SarnStat* 171 [2 r.], 324, 489, 562, 853, 888; *SkarKaz* X2v; *CzahTr* I3v.

»ratun(e)k dawać« [w tym komu (8)] = *opitulari, succurrere* Modrz [szyk zmienny] (10): náwífem dáwałz rátunk wedle potrzeby vpádłęgo káżdemu boże náłz. *RejPs* 97v; *RejWiz* A2; *BielKron* 228, 460; *ModrzBaz* [38]v, 68v; *KochPs* 69; *PudłFr* 17; Z zamurza ták więc wżyfcy nieprzyiaćielowi/ Záłtáwiáią dáiąc w tym rátunek zamkowi. *CzahTr* H2, F4v.

»rozgrzeszenie, odpuszczenie (grzechow) dawać« [w tym: komu (11)] = *exauctorare* *Calep*; *veniam dare* *Vulg* [szyk zmienny] (12 : 2): *SeklKat* Y3; O Floryánie Swíęty/ przesćię Bog konie vzdawia y dáie vpádłym odpufłztzenie grzechow *KrowObr* 172v, 176, 217, 218v [2 r.]; *Leop Sap* 12/11; *WujJud* 83; *WujJudConf* 86v; A Romualdus go ćielząc y rozgrzełzenie dáiąc/ mile go pożegnał/ y vmárl. *SkarŻyw* 574; *ReszList* 151; *ArtKanc* M12v; *Calep* 382a; *LatHar* 659.

»dawać rozkazanie« [w tym: komu (5)] [szyk zmienny] (6): *BibRadz Ex* 6/13; *SkarŻyw* 153, 349; Abowiem y Chriřtus ma pod łobą Anioły/ ktorým przyśćia y odelźćia dáwa rofkazánie. *CzechEp* 243, 249; *NiemObr* 47.

»rozsádek dawać« [w tym: o czym (12), czemu (1)] = *iudicare* Modrz [szyk zmienny] (15): Trudno náleść ze wżytkim człowieká/ [...] Coby káżdęy rzeczy wyrozumiał/ A rozłádek rzeczy dáwać vmiał. *BielKom* Av; *RejZwierz* 67v; *KwiatKsiąż* E4, G2, I, M3v; *Prot* C4v; *ModrzBaz* 25v, 59 [2 r.], 87, 130, 131v; Ták był ná on czás włáfny vrząd Piotrow/ iáko y teraz potomkow ięgo/ dáwać rozłádek o náuce wiáry. *WujNT* 654; *GosłCast* 68.

»sławę [komu] dawać« = *benedicere* *Mącz*; *ponere gloriam* *Vulg* [szyk zmienny] (5): *BielŻyw* 92; *BielKom* E6; *Leop Is* 42/12; *Benedicere* alieui, Dobrą sławę komu dáwać/ to yełt/ chwalić. *Mącz* 87a;

[Bóg] tu ná ziemi nieśmiertelną łławę dáie tym/ ktorzy dla bráciey y dobrá pośpolitego vćierpieli. *SkarKazSej* 670a.

»sprawę dawać« [w tym: *komu* (13), o kim, o czym (29), czego (2), z czego (1), że, iż (4); o sobie (17)] = *causam dicere, sumptum facere* *Modrz* [szyk zmienny] (41): *DiarDop* 99, 101; *GliczKsiąż* N5v; *BibRadz* II 141 a *marg*; *BielSpr* 28v; *BudNT przedm* a6v; Kto niewinnie będąc poyman/ musi o łobie łprawę dáwać/ niech to odpuści Rzeczypośpolitey *ModrzBaz* 85v, 5, 72, 83; *KochOdpr* Bv; *Oczko* 25v; *SkarŻyw* 518; *CzechEp* *4v, 9, 54 [2 r.], 324 [3 r.], [390]; *CzechEpPORz* **2v, **4v; *NiemObr* 116; *WerKaz* 279; Tákże téż o Woźnikách dawa łprawę Szymek. *PudlFr* 8; *ActReg* 67, 121; *LatHar* 317, 326; Rzecz Páwłową do Zydow/ którą dáie łprawę wiáry y náwrocenia łwego. *WujNT* 487, 334, 498, 506, 514; DAwác łprawę máią Pośłowie z káždégo Séymu przyiáchwłzy/ to co łprawili ná prześłym Séymie *SarnStat* 44; *SiebRozmyśl* H3; *SkarKaz* 155a; Iáko mi łprawę dáiefz miły Dobrochowłki, Widzę że to nie może być żádnym łpołobem *CiekPotr* 57, 87; *CzahTr* K2.

»szczęście dawać« [to tym: *komu* (2)] = *fortunare* *Calep* [szyk zmienny] (4): przeto mu Pan Bog dawał wielkie łzczęście ná káżde łpráwy *BielKron* 345v; POniewáż Bóg/ y łczęście/ y nieśczęście dáie/ Przeciwko Bogu mówi Ian/ co łczęściu láie. *PudlFr* 11; *Calep* 431b; *ZbylPrzyg* B4v.

»ślub, święcenie, krzest, bierzmowanie, sakrament itp. dawać« [szyk zmienny] (15): *KromRozm I* I3; przetho Kárdynał ktory vmiał Niemieckie y Polłkie ślub dawał *BielKron* 391, 150, 187; to záchowano było/ áby Krztu nikomu niedawano/ ázby pierwey był łpytan/ ieśliby się chćiał krzćić. *KuczbKat* 135, 230; *WujJud* 211v [2 r.], *Mm*4v; *SkarJedn* 347; W Polu bierzmowanie nowym Chřeściánom dáwać chćiał. *SkarŻyw* 519 *marg*; bogoboyni káplani v chorych przy łóžu łiedząc [...] Sákrámentá święte im dáwáią *ReszHoz* 118; *WujNT* 475 *marg*, *Xxxxxx*2v, *Aaaaaa*3v.

»świádecstwo dawać« [w tym: o kim, o czym (63), *komu*, czemu [=o kim, o czym] (31), w czym (6), czego (4), ná kogo (1), iż, że (13)] = *testimonium perhibere a. reddere* *Vulg* [szyk zmienny] (111): a to łie napelnilo czáłu męki iego/ kdy opoki łie padály/ dáiątz łwiádetztwo o iego łwiátości. *OpecŻyw* 73v, 65, 66, 113v; *WróbŻółt* oo6; *RejPs* 153v; łami o łobie łwiádecztwo dawacie *RejJóz* N; *KromRozm II* kv; *KromRozm III* G7 [2 r.], Kv; *LubPs* bb; *Leop Ioann* 5/39; *LeszczRzecz* A2; *BibRadz I* *7, *Act* 23/11; vkazał im Gránwellanus kłięgi [...] dáiąc o nich łwiádecstwo/ yż w nich niemálz nic oblędlwego *BielKron* 218v, 193v, 196v, 329, 467v; *KwiatKsiąż* G2; *Prot* A2; *SarnUzn* E8; *RejAp* 10v, 61, 109, 177v, 196; *GórnDworz* Yv, Gg4v; *RejPos* 36v, 63, 89v, 107 [2 r.], 120v (16); *RejPosWiecz*² 93v; *BiałKat* 11, 313v, 346; *HistLan* A2v; *KuczbKat* 215, 265, 315; *RejZwierc* 177v; *WujJud* 39, 149v; *RejPosWstaw* 44; *BiałKaz* G2, G3v; A iż go Iezus potym Eliałzem názywa/ dáiąc mu w tym łwiádecstwo/ tedy łie oney iego łdpowiedzi nie łprzeciwia *CzechRozm* 147v, 93v, 105v, 108, 210v; Y ná innyh mieyłcách wielkie łwiádełstwo dáie Rzymłkiemu kośćiołowi. *SkarJedn* 109, 113; *SkarŻyw* 27, 306; *ZapKościer* 1580/14; *CzechEp* 71, 74, 93, 124, 190 (15); *NiemObr* 67; *KochFr* 65; *ReszPrz* 9; *LatHar* 75, 285, 366, 648; *WujNT przedm* 34, s. 199, *Luc* 4/22, s. 311, 319 (17); *SkarKazSej* 696b.

»wiadomość, wieść [o czym] dawać« (2 : 1): *ModrzBaz* 103v; *ArtKanc* A18; o łrógiey á łromotney śmierci łwoiey wiadomość im dawał. *SkarKaz* 548a.

»dawać [*komu*] wiedzieć, wiedzenie« = *oznajmiać, podawać do wiadomości* [szyk zmienny] (10 : 8): *Drgye thełch* dawami wyedzyecz wáłchey Kro. mczi yłch Czar Tureczky pośłal Czavłza do Czarza

Thatarſkyego y do wſzitkych hord Tatarſkych. *LibLeg* 11/184, 11/47, 59v, 140v, 166, 168v (15); *BielKron* 134v; Tobie to wiedzieć dawać/ iże twej corki żądam. *HistRzym* 9v; A w ten czas też pułtoſzył/ Sámariyſką zyemyę/ Sámemu Achábowi/ dając to wiedzenie *HistHel* C4v.

»władzę dawać [komu]« = *auctoritatem dare JanStat* [szyk zmienny] (9): *KromRozm III* H6v, I6v; Rycérſtwo Polſkie Królá obiera ná Królestwo/ ále mu władzý Królewſkiéy/ [...] nie daie *OrzQuin* S3v; *GórnDworz* Ff6v; *WujJud* 34, 153v; *SkarŻyw* 171; wierni Krześciánie/ dla prawdy vcierpieć muſzą/ [...] naturę złą hámuiać/ á władzey iey nie dając *ArtKanc* L19; tym władzą daíemy karác wyſtępné/ y którzy vpornie ſzkody ludzióm czynią *SarnStat* 301.

»dawać wolność, wolą, swąwolą, swowolność [komu]« = *facultatem a. vacationem dare, praeber licentiam Modrz* [szyk zmienny] (11 : 3 : 2 : 1): to wino/ ieſt dobre pierſiam twierdząc ie, j woluóć [!] oddychania daiać *FalZioł* I 44c; *GliczKsiąż* G3; Ktorzy tu iáko bydło ſwowolnie mieſzkáią/ A ſwąwolą márnemu przyrodzeniu daia. *RejWiz* 189v; Niczemny Krol niczemnym ludziem wolność daie *BielKron* 262; *SienLek* lv; *OrzQuin* X4v; *RejPos* 300; Przeto im potym daie wolność/ áby w iátkách ſobie kupowáli co chcą *WujJud* 197v; *ZapKoſcier* 1580/10v; niechcą żadnego takiego ſláchectwá mieć/ ktoreby dawało komu ſwowolność grzeſzenia [*praebeat peccandi licentiam*] *ModrzBaz* 141, 36, 128v; *SkarJedn* 295; *SkarŻyw* 408; *CzechEp* [397]; Y dzieięciu Wolności nie daíemy/ bo go chćiwoſci ſprawuią *GórnRozm* B; *SkarKaz* 420a.

»dawać wszystko (w obfitości), wsz(ystki)ego doſć [komu]« = *dare omnia Vulg* [szyk zmienny] (8 : 3): *LubPs* cc6 marg; [Bóg] wſzythko ſtworzył przez Syná/ y nas odkupił/y wſzytko nam dawa. *GrzegRóżn* J4, H4v; *RejPos* 81v, 82; *GrzegŚm* 3, 51; *CzechEp* 274; *GrabowSet* B2 [2 r.]; *WujNT Act* 17/25; *SkarKaz* 245b.

»wychowanie dawać [komu]« [szyk zmienny] (4): Po ſmierci Mátki ſwey Bernárdyn/ wychowanie miał v ćiotki ſwey Dyany/ [...] ktora mu ſwięte wychowanie dawała *SkarŻyw* 458; *KochTarn* 73; *SarnStat* 590, 635.

»[o czym] wyroki dawać« (1): A gdy oładzi biſkup y káptan Boży/ nawyſſza ná ziemi bozka ſtolicá/ [...] która o ſumnieniu nawyſſzych ſtanow wyroki daie *SkarKazSej* 700b.

»zapłatę, za zapłatę, odpłatę dawać« [w tym: komu (12), za co (6)] [szyk zmienny] (17 : 2 : 2): A takowe dobre vczyńki /ſá owoczem/ prawdziwei/ nas vſprawiedliwiaiaćzei wiary/ y dawa pan bog za nie dwoiaką zapłatę tv y na onym ſwiecie. *SeklWyzn* b4; *SeklKat* D3v, G4, H4, K, L4v [2 r.], M3v (9); *RejAp* 110v; *WujJud* 112v, 113v, 114, 234v; *WujJudConf* 112; kto zá dobre ſprawy odpłatę dawa [*qui sit ... remunerator bonorum*]. *ModrzBaz* 11v; Zywoť wieczny ieſt y dar/ y zaplátá [...] Dáią gi zá zapłatę. *WujNT* Ddddddv, 641; *SkarKaz* 3b, 205b.

»dawać zbawienie, wybawienie [komu]« = *salutem dare, tribuere Vulg* [szyk zmienny] (11 : 3): *LubPs* ee5v; Izaſz Słonina álbo Swiniá dawa zbáwienie rodzáiowi ludzkiemu? *KrowObr* 98v, 74 [2 r.], 94v, 160 [2 r.], 218; *Leop Prov* 21/31; *BibRadz Ps* 143/10; *WujJud* 162v [2 r.]; on ſám táki ieſt (iáko mowi Pſal. 144, v 10.) ktory dawa wybáwienie krolom [*Qui das salutem regibus*] y ktory też Dawidá wykupił od mieczá złego *CzechEp* 162 [*przekład tego samego tekstu BibRadz Ps 143/10*]; *WujNT Act* 7/25.

»dawać zdrowie« [szyk zmienny] (10): *HistAl* K5; A ktoſz was tedy tego náutzył/ iż ziele vtzárowáne/ daie zdrowie duſzne y zbáwienie? *KrowObr* 95, 94v, 95, 95v, 148v, 149; *Sospitalis*, et

hoc sospitale, Co zdrowie dáyę/ też wybáwiciel/ Obróncá. *Mącz* 403d; *GrabowSet* P4v; *ZbylPrzyg* B4v.

»zgodę dawać« [szyk zmienny] (3): Ten Zbor íám Chryftus pálcem íwoim nápiíal/ dáiąc oycom S. taką zgodę y duchá iedności. *SkarŻyw* 300; *SkarKazSej* 675b [2 r.].

»zgorszenie (a. pogorszenie) dawać« [w tym: komu (6)] = *dare offensionem, ponere offendiculum vel scandalum Vulg* [szyk zmienny] (9): Mierność też taką miał że po wízitki dni żywota íwego żadnego pogorńzenia nigdy po íobie nikomu niedawał *BielŻyw* 46; *KrowObr* 187; *Leop Matth* 18 arg, 2. *Cor* 6/3; *BielKron* 201; *SkarŻyw* 99; Zá tym/ y żądza náítępuie íprońna/ [...] Ktora tym ciężńza/ íz zgorńżenie dawa *GrabowSet* M3; *WujNT* 520, *Rom* 14/13, 2. *Cor* 6/3.

»dawać znać« [w tym: komu (133), o czym (59), co (55), w czym (16), po czym (10); ze zdaniem dopełnieniowym (248): íz (144), że (58), -by (39)] = *oznajmiać, okazywać; significare Mącz, Modrz, JanStat, Vulg; praeseferre Mącz, Modrz; innuere Mącz, Vulg; adnuere, designare, facere certionem, notificare, nuntiare, aperte ostendere, praeferre, reddere certionem Mącz; avisare, insinuare JanStat; declarare Modrz; signum facere Cn* [szyk zmienny] (452): [żona męża] plákálá/ Íz go bárzo miłowálá. A tę mu miłość znać dáiąc/ Krzyczálá śmierci wzywáiąc. *BierEz* P2v, Cv, S2v; *OpecŻyw* 22v; WZróft czałęgo człowieka wiele o nim dawa znać. *GlabGad* M2v, D4v, M2v, O7, O7v, P3v; Dzięń ieden dawa znać podobieńftwo o drugiem á noc takéż iedná czyni nam íprawę o drugiey *RejPs* 27, 70, 98v, 145; Z bożej moczi Czessarz Thureczky y ynnich wiele panftw przyaczielowy memv Krolowy Polńkiemv Sigmvnthv Oznaymvyem y dayemi wam znacz przes ten nasch lyft o voyewodzie Valáńkym Pyetrze yz on przíífilal do nas *LibLeg* 11/66v; Ía o wízitkym tim v.k.m. daye znacz yzbi v.k.m. raczil otim wyedziecz *LibLeg* 11/108v, 10/69v, 123, 11/21v, 93, 96 (58); *RejÍóz* A6v, F3v; *RejKup* e5v; *HistAl* C7v, H3, 18; *KromRozm I* E3, H2; *MurzHist* G, H3v, M4, S3, S3v; *MurzNT* 78v, 91, 96; *KromRozm II* hv, lv, 12, 12v [2 r.], t3; *KromRozm III* G7, H, H4v, K4v, K6v (7); *Diar* 20, 34, 37; *GliczKsiąż* E4; *LubPs* B, G4 marg, Z4, hhv; *GroicPorz* B4v, n3v, aa4; Vbiory y poftáwy to w nich znać dawáią *RejWiz* 181, 32v, 42v; A więc nam nieukażelń/ co ty przez to znać dáielń [*quid in his tibi velis*]? *Leop Ez* 37/18, *Apoc* arg; *RejŻwierz* 65v, 104, 111; Tu nam dawa znać íáką miłość przeciw bliźniem íwem záchowywáć mamy. *BibRadz I* 68c marg, 463c marg, 468c marg, 471b marg, 478c marg, II 59d marg (51); Teńńaloni w Grecyey chwalili Bociáná íz im dawał znać żyzny rok álbo głodny *BielKron* 24, 55v, 66, 91v, 124, 129v (15); *Mącz* 55b, 62a, 92b, 121c, 123d (33); *SarnUzn* B5, G5, H2; *RejAp* AA8, 35, 147v [2 r.], 188; vbior dáie niepomáłu znać/ czo w kim wre/ ácz tho czałem omyla *GórńDworz* L8v, C3v, C6, E7v, G2v, K8v (11); *HistRzym* 8v, 67v, 102v; *RejPos* 13, 24, 56, 67, 81 (8); *RejPosWiecz*² 90v; *BiałKat* 136; *KuczbKat* 40, 70, 100, 150, 386, 411; *RejŻwierc* 192; *BielSpr* 26v, 56; *WujJud* 15v, 120, 161, 169v, 259v, 261; *RejPosWstaw* 21v, [21³]; *BudBib I* B2v, Cv; *BudNT przedm* b5v, cv, s. GG3, li; Ktorymi íłowy to znáćńnie znać dáie/ íz nic nigdy ná wierne/ z żadney ítrony/ przypáść nie może/ bes woley y dopuńńżenia Bożęgo. *CzechRozm* 229v, 104v, 105v, 130v, 179, 180v (18); *KarnNap* A4v, B3v, Cv, E4; *ModrzBaz* 14, 37, 48, 64, 95v (17); *SkarJedn* 7, 59, 64, 66, 75 (10); Brátu íwemu Moyżelńzowi w krolęńńkich pálacách wychowáńemu/ wielką był pomocą: taiemnie mu o rodzicách ięgo prawdziwych dáiąc znać. *SkarŻyw* 489, 13, 15, 114, 249, 557 (23); *StryjKron* 772; *CzechEp* 156, 157, 182, 187, 231 (13); *NiemObr* 13, 33, 35, 46,

54, 62 (17); Byli przyięci iáko infzy pielgrzymowie ze wízeláką ludzkością/ [...] odchodząc zoftáwiali około [...] czterech íet złotych iáłmużny/ nie dawáiąc znác co zač byli. *ReszHoz* 126; *ReszList* 147; *WerGośc* 213; *WisznTr* 10; Bez trudności nie będziem/ wczás wam to znác dawam *KochPam* 86; *KochPieś* 5; *KochSob* 62; *KochWr* 32; *ActReg* 141; A íi Dzięśiátnicy [...] máią dáwać znác/ gdy około Páńkiego dobrá/ [...] ízkody íie dzieią *GostGosp* 40; *Phil* R4; *KochPij* Cv; *GrabowSet* C2 [2 r.], E3; *KochAp* 9; *KochFrag* 49; *OrzJan* 122; *LatHar* 12, 167 marg, 194, 731; *WujNT* 39, 68, 114, 187, 211 (19); *SarnStat* 8, 9, 10, 44, 111 (9); *SiebRozmysł* F4v, G; *PowodPr* 40; *SkarKaz* 80b, 242b, 274b, 315b, 416b (10); Gwiazdárze znác dáią/ Co z pilney indułtriey oni poznawáią. *PaxLiz* Cv, B4, C2, C3v, C4v; *SkarKazSej* 670a, 677b, 704b, 706b; *KlonFlis* D4; *RybWit* Cv; *SzarczRyt* B3v.

»dawać znak, znamię, na znaku, za znamię« [w tym: czego (7)]: = *okazywać; innuere* Vulg; *signum prodere* *Modrz* [szyk zmienny] (27 : 6 : 1 : 1): *OpecŻyw* 84v; *PatKaz III* 105v; *FalZioł* IV 21d, V 10v; Włofi też na rękú, wielkie znamię dawaią obyczáiw ludzkich *GlabGad* P2v, E4, O7v; To zły znak że nad tobą ptałzkowie lataią A ície wiedz íż íi ten pewny znak dawaią Nizli przydzię trzeci dzeń na gałęzi bédziełz *RejJóz* 18v; *BielKom* D3; Kryłtus dawáiąc widome znáki/ chleb y wino/ oddał thełz nam ciáło y krew íwoię *KrowObr* 47v; *RejWiz* 88; *Leop Luc* 1/22; DArius mu Perłki Krol połłał miłę máku/ Íż ma ták wiele ludzi/ dawáiąc ná znáku. *RejZwierz* 5v; S. Florian nie daleko ich leżąc ściágnął rękę/ dáiąc znák íż chce do Polłki *BielKron* 357, 96, 305, 309v, 332; *RejPos* 103; *KuczbKat* 110; íą íedny tráby kthore znák dawaią gdy íie pothykác/ drugie kiedy przełtác *BielSpr* 16, 12v [2 r.], 42 [2 r.], 67v; A dawaią te znáki czáłem słowy/ czáłem trábieciem *ModrzBaz* 111v, 115; *KochPhaen* 12; *ArtKanc* B3; *Górntroas* 75; A ten wam dáię znák [*hoc vobis signum*]: Znaydziecie niemowiátko wwinione w pielufzki *WujNT Luc* 2/12; *WitosłLut* A2v; íednáł w młodości znáki tego dawał/ ná co íię był vrodził *SkarKaz* 42a; *PaxLiz* B2.

»dawać zwycięstwo [komu]« [szyk zmienny] (8): A gdy gi kto w vćciech trzyma/ pragnienie vńmierza, walczącemu dawa zwycięstwo/ pragnienie y truciny gałi. *FalZioł* IV 47c; *SeklWyzn* 3v; íedno tákim Krolom dawa Pan Bog zwycięstwo/ ktorzy íie go boią á wedle woley íego chodzą *LubPs* O5 marg; *BibRadz I* 96b marg; *RejZwierc* 124v, 265; *WujNT* 619 marg; *SkarKazSej* 686a.

»dawać żywot, życie« [w tym: żywot wieczny a. wiekuisty (20); komu (33)] = *dare vitam (aeternam)* Vulg [szyk zmienny] (51 : 1): ony mie náłladuią a íá íjm daię żywot wiekuisty/ że niezginą nawieki. *OpecŻyw* 65v, 102v; *WróbŻołt* H3, oo; *SeklKat* R3v [2 r.]; *MurzNT Ioann* 10/28; *LubPs* Z2; *KrowObr* A4; on íam dawa wíłyłtkim żywot/ y oddychánie/ y wíłyłtkie rzeczy *Leop Act* 17/25 [przekład tego samego tekstu *GrzegŚm* 3, 51, *CzechEp* 274, *WujNT Act* 17/25]; *BibRadz Prov* 3 arg, *Ioann* 10/28; *BielKron* 80v; *GrzegRóżn* D2v; *SarnUzn* H3; pińanie [jeł] tá rzecz/ ktora dáie żywot słowom *GórntDworz* F3; *HistRzym* 8v; *RejPosWiecz*³ 97v; *GrzegŚm* 3, 5, 28 marg, 43, 51; *WujJud* 80, 111; *WujJudConf* 124v, 130v, 256v; *BiałKaz* E2 [2 r.]; *BudNT Ioann* 6/33; *ModrzBaz* 143; *SkarJedn* 4; *SkarŻyw* A3, 203; *CzechEp* 231, 274; *GrabowSet* K4, N4v, O3v; *LatHar* 622; Alz do namnieyłzych rzeczy ktore dułzę máią/ [...] Wíłyłtkiemu temu życie dáie Pan Bog z íiebie/ Przezeń íię rułza wíłyłtko ná íiemi ná Niebie. *KołakCath* B3v; Pan Bog ták równie dáie żywot wieczny y nieśmiertelną chwałę ludziom zá ich vczynki dobre; iáko íe potępia zá złe ich vczynki. *WujNT* 529, 271 marg, *Ioann* 6/33, s. 327 marg, *Ioann* 10/28, *Act* 17/25 (8); *SkarKaz* 381a, 387b; *PaxLiz* Cv.

Szeregi: »dawać albo brać« (1): A przeto gdy kápłáńfkim wrzędem záklina/ rozgrzeffa/ śwýęcenye dawa álbo byerze/ [...] wtym wlfýftkim czyni mocą tego flowá *KromRozm I* 13.

»dać i dawać« = *praetere et praetere JanStat* (5): *OpecŻyw* 64; *GroicPorz* p2; *KarnNap* C4; *SarnStat* 1096; nowy [zakon] przez Chryftuła [postawiony]/ który łáfkę y pomoc do wypełnienia dać mógł y dáie/ wniesiony ieft. *SkarKaz* 310b.

»dawać a ofiarować« [szyk 2 : 1] (3): vlitowawfzy fie nędznego vpadku iego [grzesznika]/ dawa á ofiáruie mu [Bóg] fýnaczká fwoiego. *RejPos* 147v, 146, 147.

»sprawować (czynić) i dawać« (2): *KrowObr* 53v; SAM Pan Bog wfzytko dobre fpráwuie/ czyni/ y dáie ludziam ná świcie. *BibRadz I* *2.

»dawać a szafować« (1): to wfzytko im pożegnawa y dawa dzyęki zá nie Bogu Oycu fwemu/ czo im z łáfkí fwey dáwać á fzáfować raczy *RejPos* 184v.

»dawać i udzielać« (1): pan Kryftus [...] powyádał [o słowie bożym] iż go Bog dawa y vdżyela *KromRozm I* M.

»dawać i użyżać« (1): Y thák Nátuurá/ [...] dáie/ y vżycza nam fmiertelnym/ niefmiertelności. *Górndworz* X7v.

W przen (3) : thám ieft [...] Kryftus/ który dáie Miłościwe láto/ to ieft grzechom odpufłtzenie *KrowObr* 79.

Zwroty: »dawać plac« (1): wfzędy Prawdzie dáią plác błędy *KochPs* 146.

»pocałowanie dawać« (1): Iáko tu fobie w drogę záchodzą miłosierdzie y prawdá? iáko fobie fpráwiedliwość y pokoy pocałowanie dáią? *WysKaz* 22.

[Większość zwrotów z dopełnieniem bliższym można zastąpićczasownikiem utworzonym od tematu tego dopełnienia.]

2. *Pozwalać, dopuszczać; dare, facere Vulg; tribuere Mącz; pati Modrz; largiri Calep* [w tym: *cum inf* (137)] (140) : *ListRzez w.* 9; Kroleństwo ftraczone y infze pofttronne nabyć dawa. *FalZioł* IV 47d, I 76c, V 36v; Wyspać sie prawie nie dają. *BierRozm* 9; Albo było nie zwodzić bitwy/ álbo fie bić/ A żywo fie iuż było nie dáwać włápić. *RejZwierz* 40; [królowa] vyrzáła Węgry tágaiąc fie ná fłużebniki Przedborá z Brzezya/ kthorzy nie dawali gwałtem brác fiáná *BielKron* 377v; [koń] nierad fye dáie dobrowolnie w vzdę poimąć. *SienLek* 186v; ludzie fwięci dawáli rozlewać krew fwoię *RejPos* 39; *BiałKat* 201; Wierni fą pánu fwemu/ [...] Nie dáią fie przenáiąc/ zá żadne Monety *BielSat* M4; *WierKróc* Av [2 r.]; *BudNT* Mar 10/40; *SkarŻyw* 535, 581; *BielSjem* 34; *Calep* 582b; *GostGosp* 104; *WujNT* 699 marg, *Iac* 3/7; Egipczyey dla węzów boćianow wzywáią/ Y zábiiac żadnego nigdy tám nie dáią. *KmitaSpit* A3v; poki rożczká młoda/ dáie fie náchylic y náwieść gdzie potrzebá/ á vroflá trudno ciągnąć. *SkarKaz* 420a, X3; *CiekPotrSzym*)?(4.

dawać komu, czemu (86): Niektory kmieć węzá chował/ Y z ftołu mu iádác dawał *BierEz* N2v; *OpecŻyw* 175v; Ale niedawać wodcze wiele idz iedno czoby rozumiał iżeby dofyć było *FalZioł* II 2b, IV 48a, V 37; Ktori daie miefzkać [*habitare facit*] nieplódney w domu fwoim matce fýnow wesołey. *WróbZioł* 112/9; á tak niedaway fie tem záfwydávác ktorzy ćierpliwie oczekawáią rátkunku twego *RejPs* 100, 53v, 132, 203v; *RejJóz* Q2v; *KromRozm I* Cv; *KromRozm III* G6; *BielKom* B4v; *GliczKsiąż* D4v; *LubPs* P2v; Lecz gdzye pocźciwy rozum dawa fobie rádzić/ Temu żadna przygodá

nie może zaważdzić. *RejWiz* 8v, 148; *RejZwierz* 74v; *BibRadz* 2.Reg 24 arg; *BielKron* 390v, 450; *Mqcz* 136c, 463d [2 r.]; Każdego ćiefz czym możefz/ nie daway nikomu Od ćiebie z łmutnym łercem odchodzić do domu. *Prot* D3v, B3v; *SienLek* 189; *GórnDworz* Ee5; *RejPos* 53, 56, 65v, 140, 140v (10); *RejPosWiecz*² 91; *BiałKat* 31; *KuczbKat* 290; *RejZwierz* 266v; *BielSpr* 56; *WujJud* 2, 131; *RejPosWstaw* [41²] [2 r.]; *BudBib* 2.Par 16/1; *BudNT Matth* 5/45; *CzechRozm* 185v; Tákći powiem á pewno że ći mołoycowie/ Nie dawaią przewodzić męźnieyfzym ná łobie. *PaprPan* Z4, T3, Ee2; Niech fię niedawa Krol/ [...] tym herbom/ [...] ołzukać *ModrzBaz* 41, 130; *Oczko* 3; *SkarŻyw* 328, 440, 559; *StryjKron* 612; *CzechEp* 26; *KochFr* 19; *ReszHoz* 126; *WerKaz* 281; *BielRozm* 8; *GórnRozm* E3; *KochWr* 36; *GórnTroas* 19; *GrabowSet* Dv; *KołakCath* B3, B3v; *KołakSzczęśl* A4, B4v; *RybGęśli* C4; *WujNT Act* 2/4, s. 582; *WitosłLut* A3; *KmitaSpit* A2v; *SkarKaz* 519a; *CzahTr* A3v, A4v, Dv, E3; *SkarKazSej* 703a; *KlonWor* 78.

Przysłowie: [niektórzy] łobie nie daia grać ná gębie/ y kołow ćiołać ná łzyiach *CzechEp* 26.

Zwroty: »dawać się czuć« = *resipere* *Mqcz* [szyk zmienny] (3): *Celerius ista ad nasum veniunt*. Prętko przichodzą do noła/ to yełt/ wnet fię daia czuć. *Mqcz* 480b, 368a; *GórnTroas* 33.

»dawać doczekać« (1): [Panie Boże] nie daway doczekać onych złych dniów/ które náłtana po śmierći Króla *OrzQuin* Zv.

»dawać z łaski dzierżeć« (2): dawał też z łaski dzyerżeć bráćiey niekthore zamki w Ruśi *BielKron* 390v [idem] *StryjKron* 612.

»dawać się namawiać« (1): wykładaia to iż fię pánnny rády dawaią zá złoto námawiać. *BielKron* 21.

»dawać (po-, u-)zna(wa)ć (się)« = *prae se ferre* *Mqcz* [szyk zmienny] (23): Yáko Cyrus ktorego Suká żywiłá nyeprawym człowiekyem dawał fię znać *GliczKsiąż* D4, D6v; *LubPs* X4; Co y ty látorołki/ co z nich wyrałtaia/ Sláchetnym fię owocem/ káždemu znać daia. *RejZwierz* 74v; *BielKron* 13v, 450; *Mqcz* 121c; *RejPos* 202v, 312; Stworzenie tedy bożé [...] ma przywodzić ku vznaniu páná Bogá/ w tych rzeczách: które łye nam daia vznawać wnim. *BiałKat* 31; *HistLan* B4; *WujJud* 131; *CzechRozm* 185v; Tátárom y Wołochom też fię ten znać dawał/ Acz ie y łam potężne y męźne poznawał. *PaprPan* Ee2; *ReszHoz* 126; *GórnRozm* E3; *GórnTroas* 19, 40; *SkarKaz* 275a; *CzahTr* E3; SAmá fię rzecz daie znać *PaxLiz* D4; *KlonWor* 78; *SzarzRyt* D3.

»dawać się długo prosić« (1): Pátrzayże thu zálię dziwnych łpraw Páná tego/ iż on o rownieyfze rzeczy dawał fię długo czálsem prosić/ niżli miał okázac dziw Bołtwá łwego. *RejPos* 221v.

»słowa rzecz nie dawać« (1): Y ná okázowanie łłowá rzecz nie daiefz/ Choć o łwoiey godności známienieć baiefz. *Prot* C3.

»krzywdy (u)czynić nie dawać« (2): Tu nieiaka Bogini przed láty mięłzkála/ Ktora krzywdy nikomu czynić nie dawála. *Prot* B3v; *Papr* T3.

»czasowi upływać nie dawać« (3): Więc žem prozno czálowi wpływać nie dawał/ Y tegom y owegom nie rad omiełzkawał. *CzahTr* [D]v, A3v, A4v.

»dawać (się) słyszeć« = *audire facere* *PolAnt* (3): *RejPs* 132; bo mistrz ten [...] daje się słyszeć, iż się kusić chce o pruskie ziemie *Diar* 23; *BudBib* Ier 50/2.

»dawać uwodzić się, zwieść się, przywodzić, odwodzić itp.« [szyk zmienny] (17): *KromRozm* III C6, G6; Iż iedno ći łzáleia/ co fię im vwieść daia *RejWiz* 148; *RejAp* 22v, 82v; *GórnDworz* Ee5; A

to wŹytko ná ty przymowká/ kthorzy [...] dáią fie vwodzić i Źłowom y myŹlam fáłeczny^m. *RejPos* 65v, 259v, 265; wŹszakŹe do tego przywodzić Źie dáwa lekkim y z dáleka przywiedŹionym domyŹłom *KuczbKat* 290; *RejZwierc* 266v; *WujJud* 2; *RejPosWstaw* [41³]; *SkarŹyw* 100, 559; *BielRozm* 8; A my ládá wiátr^om y ítráchom od ízukánia Źie zbáwienia odwodŹić dáiem *SkarKaz* 519a.

»dawać uży(wa)ć (się)« (3): á teŹ tym obfićiey dáwałŹ vŹy^uwać dobrotliwólci Źwoiey ktorzy vznawáią ciebie *RejPs* 53v; *RejJóz* Q2v; *SkarKazSej* 695b.

»dawać (się) widzieć« [szyk zmienny] (4): *CzechRozm* 185v; *Oczko* 3; [proces prawny] iest troiáki, iáko ná téy figurce połoŹonéy dáie fie widŹieć. *SarnStat* 716; ile rázow złóte Słóńce wŹtáie/ Napierwéy Źie w fwey drogiey ízáćie widŹieć dáie. *WitosłLut* A3.

»dawać (wy-, z-) rozumieć (się)« [szyk zmienny] (12): Ale kyedy mowé/ znoŹnyeyłŹe to niŹ ono/ toć yuŹ dawam rozumyéć/ íŹ oboye złe *KromRozm I* Cv; *KromRozm III* C; *BielKom* B4v; *RejPos* 53, 140, 153v; *BielSpr* 31; *CzechRozm* 185v; *SkarŹyw* 317; *WerKaz* 281; Tu małŹ Duchá Źwiétego pełne poćiech Źłowá/ A łatwieć ie z rozumieć dáie polŹka mowá. *KołaKszczęśl* B4v; *WujNT* 582.

»zwyciężyć (się) dawać« [szyk zmienny] (4): *FalZioł* IV 48a; *KuczbKat* 140; walcząc z nieprzyáćielem y zwyciężyć Źie nieŹczczęściu tego Źwiatá niedáiąc: doŹtápił niebieŹkiey zapłáty. *SkarŹyw* 328, 440.

»żyć, być dawać« [szyk zmienny] (3 : 1): *LubPs* P2v; Niechay w tobie cześć iego/ nigdy nie vŹtawa/ Ktory tu íwym do czáfu/ tá^m wiecznie żyć dawa. *GrabowSet* Dv; A bez niego iák Źwiecá bez ognia vŹtáie/ W cień fie mieni BoŹtwo nam być y vŹtác dáie. *KołaKcath* B3v, B3.

3. *Polecać, kazać; dare Cn [cum inf]* (31) : Íłch powyedział yłch Thalierzse paniczewłkie. kthore gineli Zyanem wolkyem nagradzał panŹkimy, skthorich herbi ízczieracz dawali. *LibMal* 1549/149v; *KromRozm I* D4; ktemu ten co dáie ípiŹowác/ zwłáŹczá ná kthorego by był^o iák^oie domniemánie/ áby pierwey przyŹyágł VrŹędowi/ iák^o ípráwiedliwie wŹyŹthki rzeczy dáie popiŹowác. *GroicPorz* ee4, o2; *BielKron* 208, 208v; *Oculo, Exoculo, Oflepiam/* wykalam/ álbo dáye wylúpić oczy. *Mącz* 259c, 9b, 329b, 375c; *GórⁿDworz* E5v; ludŹie poŹpolicie ná tákowé Pręty zwykli náymowác/ kiedy co kopác dawáią. *GrzepGeom* I3v; PoydŹieŹzli do Kufznierzá/ dáwać podŹyć Źzubkę/ MuŹiŹ dzieŹieć złoty^{ch} dáć *BielSat* C2; *BielSpr* 49; VrŹád íkupuie go [żyta] bárzo wiele/ y do mieyŹkich Źpichlerzow dawa chowác [in publica promptuaria reconditur] *ModrzBaz* 33v; *SkarŹyw* 261; *ReszHoz* 118, 126; á kto chćiał Źie íam oczyŹczác/ dáwał Źie nieś do íádu choro. *GórⁿRozm* H4; *Pap^rUp* I4; *SarnStat* 1303.

dawać komu (3): A iefliby był^o wátpienie iák^oie íŹby nie miał trádu/ kapłánom tákie dawano vznawác/ íŹby obaczýli iefli godzyen miedzy ludŹmi być *BielKron* 36v; *RejAp* 85v; Król Zygmunt miał ten obyczay/ Źe záwŹdy vmywáiąc fie/ dáwał pierścienie z palców trzymác tym czáŹem/ kthóremukolwiek dworzáninowi *KochAp* 9.

Zwrot: »dawać uczyć, ćwiczyc, chowác« [szyk zmienny] (4 : 2 : 1): Przeto oni ítarzy á mądrzi ludzie dziatki fwe y tej nauce naprzod vczyć dawali *Kł^osAlg* A4; *GliczKsiqŹ* I7, L3v; [cesarz] ítárfze takieŹ grube [niewolniki] [...] do roley obráca/ młode dawáiąc vczyć wedł^ug vrody lat *BielKron* 261v; [Turcy] biorá młodzieńczyki w trybućie/ [...] dáią ie chowác/ ćwiczyc ná rycerŹkie rzeczy *BielSpr* 3v, 28v.

4. *Przydziałać, wyznaczać, przyznawać; przypisywać co czemu; dare, tribuere Mącz, Cn; concedere Modrz [w tym: komu (117), co (125)] (130)* : Ia thylko onemu piŹmu/ boiazń y vćciwość dawam/ kthore

świętym ięft rzetazono. *KrowObr* 14; przeczby niemyęły być w kościele krześciańskim obrázy/ tylko ich żydom bog zákázował. iż im wśytkę moc dawáli *BielKron* 200v, 246; *OrzQuin* O3; A to co w. m. powiadałz/ iż wśtyd/ [...] trzyma białęglowy ná wodzy/ to miałto iedney cnoty/ dwie im w. m. dáiefz/ bo ie czynifz y wśtydliwe/ y niewyśtępne. *GórnDworz* Aa2v, X5; Czárći zá skarb ludziom śmierć dawáli. *RejZwierc* 168v [*idem*] B2v; *PaprPan* F2; *CzechEp* 230; *GórnRozm* H4; Trydentfkie Concilium zá heretyki przekłęte ofádziło one/ ktorzy tęż moc dáią krztowi Ianowemu/ którą y Chriřtuřowemu. *WujNT* 13, 322, 559, *Apoc* 13/15; Nie chwalim tych ktorzy tym Mędrcom krolewfkiey zacnořci nie dáią: lámemi ie tylo Mędrćami zowiąć. *SkarKaz* 516b, 350b.

dawać na kogo (1): A gdyż wálzy Sędziowie nie pytáią fię ná łádzie/ iáko kto żyie/ [...] ná podobieńřtwá nie pátrzą/ ná świádkí nic nie dáią/ ale wśyřtko puřczáią ná řumnienie obwinionego *GórnRozm* G2.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Dawamy też to Niemczom/ iż w kolczey/ nikt lepiey nád nie/ ták duřym łiedzeniem/ iáko y fortyłmi [...] nieda w tym naprzod żadnemu *GórnDworz* E3.

Zwroty: »(pierwsze) miejsce dawać« [*w tym: po kim, po czym* (2)] = *przyznawać pierwszeńřtwo; primum locum concedere* *Modrz* [*szyk zmienny*] (10): Pocřyna řie Komedia Oyczá s řynem y s corką/ dáiąć mieyřce napirwey vćřciwey Stárořci/ á iey miřtrzowi Mądrořci. *BielKom* B, kt; Wnet gi páni przyięłá á z nadobną ochotą/ Dáiąć mu pirwřze mieyřce miedzy oną rotą. *RejWiz* 26v; *Mącz* 378b; *OrzQuin* R4; zwycřay ięft pocřćiwřzey rzeczy/ pierwřze mieyřce dáwać *SienLek* 197; *BielSpr* 67; *ModrzBaz* 82; *SkarJedn* 261; *LatHar* 512.

»miejsce dawać« = *umieszczać* [*szyk zmienny*] (5): byáległowy [...] były w zgárdzeniu y nye práwye im myeyřcá dawano myedzy inřřemi. Dzyelono ye od inřřych [...] yáko czynyá myedzy byđłem w oborze *GliczKřięż* C5; *RejPos* 314; Káđzey mieyřce dawamy/ choć s prořtego rodu/ Ktora ná chłópie wygra/ hárcuiąc zawodu *BielSat* L4 [*idem*] *BielSjem* 27; Iże teraz mieyřce Kárdynałom dáią, iáko Kárdynałom w Senacie: Ale przedřię Arcybifkup piérwey wotuie. *SarnStat* 172.

»do nájęcia dawać« (1) : Locator – Ten ktori do náieczią daie, naimacz. *Calep* 611a.

»pewne za niepewne dawać« = *rezygnować z tego, co się posiada, na rzecz tego, czego się jeszcze nie posiada* (1): Bo kto tráci co w ręku ma/ A niepewne rzeczy duma: Tákiemuć zmyřłu nie řřtawa/ Pewne zá niepewne dawa. *BierEz* H3.

»przodek dawać« [*w tym: w czym* (4)] = *przyznawać pierwszeńřtwo; primas tribuere* *Mącz* [*szyk zmienny*] (10): áćzkolwyek wśyřtkye ápořtoły pan yednořtáynye wybrał/ [...] yednáć miedzy nimi wřřędy Pyotrowi řwyętemu przodek dawał/ y drugim go przełóżył. *KromRozm III* M3; Nářzych Polakow naiemnych/ ktorým przodek w męřtwie dawano przybyło pułtorá tyłiąćá *BielKron* 306; *Mącz* 463d; *WujJud* 117v; *PaprPan* Q4v; záwřždy wřzyřcy Grekowie y řřárzy oycowie S. przodek y zwierzchnořć řtolicy Rzymřkiey Piotrá S. dawáli *SkarJedn* 160; *ReszPrz* 76; *KochPieř* 20; *SarnStat* 1218; Piękną Ráđziwiłownę/ ktorey obyczáie Y gładkořć żadney przodku Bogini nie dáie. *WitořŁut* A5.

»stacyją, leże, mieszkanie itp. dawać« = *hospitium praeberere* *JanStat* [*szyk zmienny*] (11): A miřzmi go dobrowolnye przepuřczyły y řřhacziyá kazdemv pořłowy dayemi kthorzi yefřda do Turek przeřz zyemye nářche *LibLeg* 11/155v, 11/169; Powyada yřch wnayderkv za Głogowem Thanben Jackel

gołpodarzs dawał yemu przechowane wdomu fwoym chocia wyedzwał yfch bil odpowiednykiem koronnim *LibMal* 1547/135; *BibRadz Gen* 19 arg; *BielKron* 381v, 395, 398v; Tenze pacholkom fwem [...] flacheckie dzierzawi plundrowac kazał/ swoim powinnem wnich leze dawał. *PaprUp* I3v; *ActReg* 44; *SarnStat* 701, 707.

»winę dawać« [*w tym: w czym* (17), *o co* (7), *na kogo* (1)] = oskarżać; *accusare, culpare, incusare, insimulare, vitio dare* *Mącz* [szyk zmienny] (53): *ZapWar* 1533 nr 2157; Prethwyczowysmi rofkazały abi on przed wamy stanął a sprawiał sye tego wczim mv wynę dawacz będą wedlie navky tey *LibLeg* 11/82, 6/115, 116 [2 r.], 10/121; Iich dziawączką thą o kthorą mv vyną dayą wdąbnye do gymna fłoba powabywłfi. Tham vczinek czieliełfny fnya yefth vczynyl. *LibMal* 1544/88; *GroicPorz* h2v, h3; *Leop Luc* 23/14; *UstPraw* G2; kazał fyną fwoiego [...] środ rynku miotłami vbic dáiąc mu winę iákoby chciał zdrádzić oycá. *BielKron* 104, 103, 310, 332, 363v, 402v; *Mącz* 2a, 5d, 64b, 71b, 75c (17); *BielSpr* 37v; *Strum* Q2v; *ModrzBaz* 43, 70v, 85, 85v, 86v, 95v; *ZapKóścier* 1582/33v; *ZawJeft* 22; *GrabowSet* V2 [2 r.]; *WujNT* 204; *SarnStat* 161, 276, 750, 887 [2 r.]; *KlonKr* E2v.

W przen (1) : ludzie tym fię nieiáko vpewniaia/ iż P. Bog z nimi mieřzka/ ná ich opátrowanie y obronę/ gdy mu z pracy y máiętności fwey/ dom dáia/ ochotne fwoie ferce y wolą proftą ku niemu pokázuiąc. *SkarKaz* 454a.

a. *O ustalaniu granic czasowych, terminów; dare, constituere* *Modrz* [co; *w tym: komu* (13)] (24) : *KłosAlg* G4; nieukwapliwy ieft iż długie oczekawanie dawa [*longaminitatem praestat*] tym kthorzy zgřełfyli *Leop* 4.*Esdr* 7/64; *HistRzym* 10; [*do picia tych wód najlepszy jest maj albo czerwiec*] bo ácz inřzém lékárftwam Kwiecień téż dawamy/ ále w nářzym kráiu/ iż ieft řimny/ wodam tym/ ledwieby fłużyć mógl *Oczko* 22.

dawać ku czemu (3): *MetrKor* 37/2; Sto y dwádzieřciá lát dáie Bog ku vpámietániu. *BudBib* I 3c marg; *ModrzBaz* 26v.

dawać na co (2): Cefarz [...] kazał ci powiedzyeć/ áby řtąd co rychley wieřdzał/ á nátoć dawa dni 21 od puřzczenia *BielKron* 197; *ModrzBaz* 16.

Zwroty: »dawać czas« = wyznaczyć termin lub okres czasu; spacium dare, tempora constituere *Modrz* [szyk zmienny] (7): *MetrKor* 37/2v; *RejAp* BB8; Alexander Seuerus Rzymłki Cefarz miał to w obyczáiu/ że nie nieřtánowił/ okrom vczonych á mądrych ludzi/ ktorým dawał čás ná rozmyřlenie *ModrzBaz* [16]; Ieft téż to Rzeczypóspolitey bárzo pożyteczno/ dawać ná każdy rok čás/ ktoregoby fię ná pewne mieyřce wřzytek rycerłki řtan z ieřdzał *ModrzBaz* 111v, 26v; *Oczko* 18; *GrabowSet* K3v.

»kres dawać« (2): W fwey pámięci wierney/ fłowá fwoie máiać/ Wřytko iřćić będzie/ wřzemu fwoy kres dáiać. *GrabowSet* T4v, P3.

»początek dawać« (1): [*Arianie*] Syná Bożego řtworzeniem czynia/ [...] ktorzy kłáda iákiř čás ktorego nie był/ á początek mu iákiř dáia. *SkarKaz* 485b.

praw. »dawać rok« = ponere terminum *JanStat* (4): *MetrKor* 37/2v, 3v; GDy kto przy řádzie groři, lýzy [...] A Sędřia ná to niedba: tedy řie ná vrząd drudzy řwiádczą, y dáia Rok ná Tribunał, [...] y mieřwia/ o to Sędřiowie correkturę niemála. *SarnStat* 1292, 675.

5. *Przedstawiać, ukazywać, wyrażać, mówić, cytować; praesentare* *Mącz* [*w tym: co* (142)] (151) : [*Matka Boska*] w pláczu takowym fłowa dáwała. O řynu mój mily [...] dáy mi s tobą vmrřétz *Opecřyw*

188v; *MetrKor* 38/500; *Diar* 55; fwórzymy fye theż czáfem przed nim wolnie/ *pro criminali* pozywáią/ fádzą nas; *defenfam Iuris* dáią *OrzRozm* L4; Neptali ieleń wypuřczony/ dáiąc wymowy piękności. *BielKron* 18v, 108; *Mqcz* 431a; wřzyfcy ftániemy przed Máyeřtatem Chryřtuřowym/ dawáiąc poczet řpraw nářzych dobrych y złych. *BiałKat* d2; *BudNT* 1.Cor 7/25; máią niektore [*sposoby*]/ ktorychby do řpraw wřywáli: dawáiąc ono podobieńřtwo/ że ich wřywáią iáko kowale kleřczy [...] žeby řobie rąk niepopárzyli *ModrzBaz* 45v; tedy y oni wiele pozwow dawáią ná przeciwniká *ModrzBaz* 86v; *SkarŻyw* 538; *CzechEp* *3v; *GórnRozm* F4v; Ięzyk/ godnych řłow nie dawa/ Wždy z tych káźde chwali ciebie *GrabowSet* F4; A iż řie náyduią Poborcy y Száfárze ták niedbáli/ że nie dawáią ná delácie do Grodów/ tych którzy poborów nie płácą *SarnStat* 355, 162, 560, 566, 1205, 1288 (9).

dawać komu (50): Pan Iezus myřli iego odpowiędził/ daiątz iemu przypowiętz o dwu dłuźniku *OpecŻyw* 46v; *MurzHist* Bv; terásić [...] trzech ořtatecznych Ewangeliftow řwiętych dawám/ a to będzięř miał iedny księgi/ pierwřzą część Teřtamentu nowego *MurzNTSekl* A4; *KromRozm* III M7; *BielKom* D; *GliczKsiąź* 18v; *GroicPorz* x3v; *BielKron* 9, 208v, 467v; *Mqcz* 181b; Miło temu gadki dáváć/ kto vmie ná nie gádác. *HistRzym* 25, 9v; wiele częgo było/ á co czyiego dawano do Sequeřtru Chorąřom *BielSpr* 15; *RejPos* 40v, 57, 69v, 281, 318; *KuczbKat* 310; *RejŻwierc* 177, 195; *BudNT* kk3 [2 r.]; Dáiem tym pořłom krotkie ono wyznánie wiáry *SkarJedn* 318, 124, 315; *SkarŻyw* 413; Luther řwoim zwolennikom piękná á práwie z wołá Bożá/ [...] zgodná łáćinę dawał *ReszList* 154; *BielSenJoach* 4; *ArtKanc* A10; *WujNT* 237, 637, 742, 745, 2.*Petr* 2/6; *SarnStat* 972, 1285; *CiekPotr* 23. Cf *dawać komu na co*, »dawać pozdrowienie«.

dawać komu na co (4): dawamy wam ná poráďzenie/ [...] žebyřcie przifzli przed obliczność nářzę *HistAl* H3v; Piřáli rzeczy vcřone y mądre/ ná iářność ludzyom dawáiąc áby řie vcřyli *BielKron* 25; *GórnDworz* M8v; A teź nam dawáiąc to ná pámięć/ iáko ieřt záváždy płatne v niego pokorne á vniřzone ferce człowieká řkruřzonego. *RejPos* 255v.

dawać ku czemu (3): Perputo, Dobrze ku wyrozumieniu dawam/ którą rzecz wykładám/ rozkładám/ rozwięzuyę řłowy. *Mqcz* 333c, 86c; częřto imo bieğ práwá pořpolitégo áppelácie temere interponováné ku zabáwie y zátrudnieniu Trybunállkiému dawáią *SarnStat* 738.

dawać przed co (1): Ktore te to wierřzyki moię wykładáią/ Y przed oczy tu wářze Krzeřćijáńskie dáią. *CzahTr* Ev.

Zwroty: »do druku dawać« (1): to było miedzy námi w onéy Rozmowie nářzéry wřpominano/ ále iednák nie kłářć tego było w Dyáłoģu/ áni do Druku dáváć/ Ludzióm řolģuiąc. *OrzQuin* E4.

»w płat język dawać« = *mówić za pieniąďdze* (1): Naydźieř kto w płat ięzyk dawa/ A ráďę ná funt przedawa: *KochPieř* 69.

»dawać łáćinę« = *wyrażać się niezrozumiale* (1): řwiádomciem iuź tego chłopięciá / Y nie táki tám rozum iáko v dzyecięciá. Boć mi dawał łáćinę áź mi řie łęb kurzył *RejWiz* 68.

»dawać pozdrowienie, dobrą noc, dobry dzień« [*w tym: komu* (6)] [*řzyk zmienny*] (5 : 1 : 1): Wřřelkiému wiernemu krzeřcianinowi/ [...] Iáń Sandetzki w panu Iezuřie dáwá pozdrowieniję. *OpecŻywSandP* ktv; *BielŻyw* 87; Páńny wieńce pierřćienie pánicom dawáią/ Dáiąc řobie dobrą noc mile řie żęgnáią. *RejWiz* 27; *RejAp* 7; Gdy řpokoynemu dobry dzień dawáią/ Tu warcholnego do wieźe řzukáią. *RejŻwierc* 227v; *MWilkhHist* H4v, Iv.

»przyczynę dawać« [*w tymi czego (10), do czego (7), czemu (4)*] = tłumaczyć powody [szyk zmienny] (43): *GlabGad* A2; *RejPs* 161v; A wżakosz naszi czokolwiek Thurczy mowycz będą a czo za przyczini dawacz przecz bi te granycze tak bicz nie miali pylnie wżitko pyśfacz będą *LibLeg* 11/26v, 10/70v; Kácerze zá to fye máyá/ iż káżdey rzeczy którą tfirdzá/ przyczynę dawáyá *KromRozm I* M2v; *KromRozm II* f4v; *KromRozm III* N2, Q; *GliczKsiąż* G3v, K2v; Durandus wáż pifarz/ dáie przytżynę/ dla tżego ziołá zbierácie *KrowObr* 95, 106v, 156, 200v, 224, 225v; *RejWiz* 1v [2 r.]; *BielKron* 53; Quid praetendit quo mimus velit facere, Cóż zá prziczinę dáye/ czym fie wymawia. *Mącz* 445d, 445d; *RejPos* 43; *RejZwierc* 195; *SkarJedn* 124; *CzechEp* 133; *ActReg* 14, 64, 168; Praetexo – Zmiślioná prziczinę daie. *Calep* 843a; *LatHar* 323, 579; Y dáie tego tęż przyczynę/ że wżytcy iákmiárz haeretycy [...] piśmo S. fałżowáli. *WujNT przedm* 11, s. 719 [2 r.], 724, 807, 883; *SarnStat* 294; *PowodPr* 13, 39, 42, 60; *SkarKaz* 80b.

»przykład dawać« = przedstawiać jako przykład [szyk zmienny] (11): Radzić maż z przedłużeniem tak aby przikłady zminętych rzeczy ku teraz będącim dawał. *BielŻyw* 44; *SarnUzn* B5v; *RejPos* 69v, 184, 227; *KuczbKat* 310; Ná postrách náż y poniżenie dáie P. Bog wyfokie przykłady świętych fwoich. *SkarŻyw* 32 marg, 32; *ArtKanc* A10; *GrabowSet* V3v; *CiekPotr* 23.

»dawać na przykład« = *exemplum ponere* *Vulg* [szyk zmienny] (23): *RejPs* 145; *MurzHist* Bv; *KromRozm III* M7; *BielKom* D7; Tu Pan Bog dawa ná przykład/ áby żadny nie dufał fwey mocy *BielKron* 117, 467v; *OrzQuin* Aa2; Byli zálie niektorzy ták bączni/ ktorzy dawáiąc ná przykład Platoná [omawiali pana Kryskiego] *GórnDworz* I2v; *RejPos* 40v, 57, 281, 318; *RejZwierc* 177; Bo mowie (dáiąc ná przykład [*exempli causa*]) o práwie/ ktorem ná iedny bárzo frogie/ á ná drugie bárzo lekkie karánie zá mężoboyśtwo ieśt poştánowione. *ModrzBaz* 70v, 139; *SkarŻyw* 312; *WujNT* 243, 637, 742, 745, 2.*Petr* 2/6 (6); *KlonWor* 79.

»(piękne, słodkie) słówka dawać« = *lactare, mulsa loqui* *Mącz* (3): *Lactare*, Nęćić kogo/ piękne słówká kómu dáwać. *Mącz* 181b, 25d, 235d.

»dawać na spisku, spisek, na karcie spisane, na piśmie, na cedułkach« [szyk zmienny] (3 : 1 : 1 : 1 : 1): [zeznania świadków] ftroná powodna Sędziemu potáiemnie dáie ná kárcie fpiśáne wedle żáloby á potrzeby fwey *GroicPorz* x3v; gdy dwa mieli fprawę przed fądem/ ná fpiśku iá dawali Sędziemu/ ták powodna ftroná iáko y obwiniona *BielKron* 9, 208v, 423v; *Latebrae tabellae*, Táymne ofáżdzenie/ álbo dekret który przed tym ná cedułkách fędziowie zwykli dáwać á nie wfńnie pronunctiowác. *Mącz* 185a; Stároftowie winni byli dáwać ná piśmie/ mężoboyce fwego Stároftwá *GórnRozm* D2v, D2v.

»dobrá wolá dawać« = *okazywać życzliwość* (1): kiedym chciał przełożyc przez twóy próg fwé nogi/ Ali mi ie pácholcy twoi przenałzáią: Tákcí tęż dobrá wolá w domu fwym dawáią: Y vczczá/ y pośłużá *PudlFr* 17.

»wotum, głos dawać« [*w tym: na kogo (1), za kim (1)*] = *głosować; suffragari* *Mącz* (5 : 3): Tedy tym obyczáiem fwoie wotá albo głófy dawáią (one zowá fufrágiá) *BielKron* 234v, 234v [2 r.]; Głos fwóy álbo wotum dáye zá kim. *Mącz* 135c; *BielSjem* 29; *WujNT* 460.

»dawać na wzor, wzorem« (1 : 1): Páweł [...] ku pokorze ie ciągnie/ y dawa iym Páná wzorem. *BudNT* Kk3, Kk3.

Szereg: »ukazować i dawać« (1): Abowiem Duch fwięty inne przytżyny vkázuie y daie do tego w piłmie Świętym KrowObr 225v.

6. *Ustanawiać, nadawać, mianować (przeważnie praw.) [kogo, co] (395)* :

a. *O aktach urzędowych, prawach, przywilejach, przykazaniach, obowiązkach; concedere, largiri JanStat; dare Modrz (136) : KromRozm III K6v; KrowObr 79v; BielSpr 75v; Papież [...] dáie iey [stolicy Carogrockiej] pierwłze mieyłce po łtolicy Rzymłkiey. ále żadney Iuryłdykcyey ná inne Pátryárchy nie dáie SkarJedn 261; PaprUp K; aoni tylko mają strzedz aby nie krol przeciwko Panu niedawał. ActReg 61, 8, 156; Tákże y quity náłzé/ którémuy my álbo ántecęsorowie náłzy [...] zá wiadomościá Séymu dawáli/ in robore záchowáné bydż máią SarnStat 415, 113, 182, 774, 936, 954; KlonWor 73.*

dawać komu (67): OpecŻyw 95; LibLeg 6/77v, 158v, 10/95v; Bo łnádż takye prawa mają Ktore jem dzis z Rzjmá dają RejKup P; HistAl E7; KromRozm II i3; Leop Ioann 13/34; Bo możemy ná tym przełtác/ co nam Papież dawa/ ták ná winie iáko y na wodżie OrzList b3v; UstPraw H2v; BibRadz Ioann 13/34; Mqcz 217a; OrzQuin Dv; RejPos 120, 264; WujJud 158v; RejPosWstaw [143²]; BudBib Mal 2/15; CzechRozm 186v, 267; Ale byłci ten čás/ kiedy y te przezwiłká z rzeczą fię zgadzály/ y te beneficia ludżiom vczonym dawano/ dla obchodzenia powinności. ModrzBaz 133v, 133, 139 [2 r.]; SkarJedn 318; KochPs 105; SkarŻyw 262, 335, 336, 481, 511, 517; ZapKościę 1580/10v, 11, 1588/77; ReszList 146; WerGość 265; KochPam 84; GórnRozm C3; PaprUp 13, K; Pan Woiewoda przesły Sandomirski prosił o Gleit nainsze też Pany Stadnickie, [...] ale zdami się zego niechcieli i nie przyięli takiego iaki im dawano ActReg 156, 41; WujNT 358, Ioann 13/34, s. 362, 627; WysKaz 29; A Czopowé od włzelákiego pićia ná rok ninieyłzy Contribuciéy tu vchwalonéy/ miáłtu temu dawamy SarnStat 965, 60, 75, 97, 660, 919 (15); SkarKaz 209b, 577a, 578a; SkarKazSej 678a.

W charakterystycznych połączeniach: dawać beneficjum (4), cło, czopowe, inwestyturę, jurgielt, myto, skład.

Zwroty: »dekret dawać« [szyk zmienny] (3): RejKup z6v; Dáiem im dekret ziednoczenia z Greki łkończonego/ y ná tym powłzechnym Zborze Flořenckim obwołánego. SkarJedn 318; SkarKaz 4b.

»glejt dawać« [szyk zmienny] (4): A załz im wolności włzelákiey y gleytow nie dawano? WujJud 158v; PaprUp I4v, K; SarnStat 243.

»list (glejtowny, świadeczny, wolny) dawać« [w tym: do kogo (4), na kogo, co (2), o co (2)] = dare libellum Vulg; dare literas JanStat [szyk zmienny] (26): A oti zamky a włzakoz y teras dawa lyłti do Xyedza Biskvpa Kynłtata LibLeg 11/71, 6/77v, 9/52, 10/95, 121v, 11/185v (8); SeklKat M2v; RejWiz 183v; Liłtow tákowych dáwać niebędzem/ ktoreby miály hámowác włzelákie práwo álbo łprawiedliwość UstPraw Hv, H2v; Papież thylko ná Krzyżaki liłty dawał przeciw Turkom BielKron 394v; BudBib Mal 2/15; Thenze drugim takiej wolności dopułtzał y Liłti na to dawał. PaprUp I3; WujNT Matth 19/7; będziemy dáwać o tych rzeczach liłty náłzé do przerzeczonych Woiewodów y Stárołtów/ [...] którými oné będziemy vpominác/ áby vrzędóm łwym dołyc czynili. SarnStat 40; Gléytowé liłty kto dáwać moze. SarnStat 156; Stárołtowie y Dżierzawcy dóbr náłzych dozwołenia y liłty świadeczne máią dáwać odchodzącému SarnStat 200, 157, 660, 774, 910, 919 (10).

»odpusty dawać« [w tym: od czego (2)] [szyk zmienny] (4): *KrowObr* 80; *RejAp* 113v; *LatHar* 286; Tym przykładem Páwła S. y mocą łobie w Apóštolech od Chriřtułá dáńą/ łłutznie kořcioł grzełżącym niekiedy odpuły dáie *WujNT* 627.

»dawać pokutę, za pokutę« [w tym: za co (2)] = *dare penitentiam, poenam irrogare a. imponere a. assignare Cn* [szyk zmienny] (4 : 3): A toć dawam zá pokutę/ żebyś łie łtárał iákobyś polepřzał żywotá łwego *RejPos* 120: Pobudziłá tá powieřć gniew ludzki ná S. Piotrá: iłż ták nieprzyłtoyne y okrutne pokuty dawał *SkarŻyw* 373, 262, 511; *WujNT* 204; *WysKaz* 29; *SkarKaz* 209b.

»prawo, postanowienie, ustawy, za prawo dawać« = *leges concedere JanStat* [szyk zmienny] (15 : 2 : 2 : 1): Przeto gdy wydawa [sędzia] Sentencyą/ ták mowi: Pánowie dáią zá Prawo y ia łnimi. *GroicPorz* c3; prozno y práwá łtánowić/ y vłtawy o łprawiedliwořći dáwać [*iustitiae regulae traderentur*]/gdyby wykonywania ich/ mądremlu iákiemu á dobremu człówekiowi/ [...] niezlecono. *ModrzBaz* 138; *SkarJedn* 315 [2 r.]; *KochPs* 105; *SkarŻyw* 481; *WerGořć* 265; Ták żeř przedřię ogládał náznáczone kráie/ Y páná/ który támtym łziemiam Práwá dáie. *KochPam* 84; thedy dawa wieczne prawo y łupelńá mocz na wieky vziwacz tych czterzech włok, Barthłomieiewy *ZapKořćier* 1587/70v, 1586/63; *GórnRozm* O3; *SarnStat* 190, 898, 1091; *SkarKaz* 205b, 206b; Przetoż gdy Pan Bog práwá oney Rzeczypołp: dawał y piłá/ ná dwu ie tablicách łummował. *SkarKazSej* 678a, 680b, 681a.

»przykazanie, na przykazanie, rozkazanie, zakon dawać« = *mandatum dare Vulg* [szyk zmienny] (8 : 1 : 2 : 5): Przykazánię moię dáwám wám *OpecŻyw* 95; *RejKup* Nv; Dawamy wam mocno ná przykazanie/ áby włzelki z was nam zgotował skor *HistAl* E7; y włłem żydom ná on czás/ kyedy im zakon dawał/ przez Moizełłá obyecał proroká zbudzić z ichże bráci *KromRozm II* i3; *Leop Ioann* 13/34; *BibRadz Ioann* 13/34; Praecipere, id est instruere, Náuczáć y Przikazanie dáwać. *Mqcz* 36c; *SarnUzn* C8v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *CzechRozm* 186v, 267; *CzechEp* 281; *WujNT* 358, *Ioann* 13/34, s. 362; *SkarKaz* 157a.

»przywilej, przywilejem, z przywileju dawać« [szyk zmienny] (5 : 1 : 1): *RejWiz* 183v; *RejPos* 264; vczyńił go káznodzieię Chryřtułowym [...] daiąc mu piękny y łłow Duchá S. pełny przywilej. *SkarŻyw* 517; ktorým Przywileiem dáie łkład temu to miáłtu ná wiecznořć *SarnStat* 984, 987; *SkarKaz* 5/8a, 607a.

»dawać statut« (1): A odłóżywłży kułlá nie daway Státutá *PaprPan* I4v.

»wolnořć dawać« = *dare licentiam, concedere a. dare libertatem JanStat* [szyk zmienny] (13): *WujJud* 158v; *ModrzBaz* 18v; Bo nie przeto cię wybawiáią y wolnořći dáią/ ábyř bez zakonnie [...] żył/ á poddánořći żadney nie niołł *SkarŻyw* 3; Ktorą im wolnořć daie na czáły wieczne im i potomkom ich, według wyłżego opisania *ZapKořćier* 1580/11, 1588/77; káżdego piędćiełstnego roku/ łwoim łługom álbo niewolnikom wolnořć dawáli *ReszList* 146; od płacéy dzieięćiny/ trzydzieřći lat od daty teráznieyłżéy zupełńą/ y włzeláką dáiemy wolnořć. *SarnStat* 186, 353, 636, 711, 947, 987, 1103.

»dawać wwiázanie« (1): *SarnStat* 1254 cf »dawać i dać«.

Szeregi: »dawać i dać« [szyk 5 : 1] (6): łwoy lyłth dalyłmi y dayem pod złołhą pyeczeczią naschá. *LibLeg* 10/95v, 6/77v, 158v; Y iuż mu przerzeczoný A. dał y dáie [*dedit et dat JAnStat* 447] od tego czáfu w przerzeczoné dobrá E. iłtotné wwiázánié *SarnStat* 1254, 1064, 1193.

»dawać i postanawiać« (1): Miáštu temu náŹému Krákowu zá pozwoleniém wŹzech ítanów/ Cło wieczné dáiemy y poítánawiamy. *SarnStat* 964.

»potwierdzać i dawać« (1): [*to co wuj nasz i ociec*] błogofławionemu Piotrowi/ [...] na pílmie dáli/ co my też potwierdzamy y dáiemy. *KrowObr* 31.

»dawać i użyżać« = *concedere et largiri JanStat* (1): wolności/ íwobody/ [...] Przywileie/ [...] wedle zamknienia w íobie ninieyŹzego Przywileiu dáiemy y vŹyczamy. *SarnStat* 987.

b. O urzędach; funkcjach, dostojenstwach (163) :

α. Powierzać, nadawać; defere, mandare Modrz; conferre JanStat [*w tym: komu* (65)] (73) : *FalZioł* V 51; Tę poŹługę [*zapalanie świec*] tym rzetzonym Akolitom dáiećie/ y dla tych íwiec íwiecnoŹśámi ie zowiećie. *KrowObr* 121v, 122; Aby zywiácy poznali íŹ NawyzŹy pánuie náđ káŹdem kroleŹstwem ludzkim/ á dawa ie temu komu chce/ á poítánawia ná niem nazgárdzeńŹzego człowieká. *BibRadz Dan* 4/14; Zydzi [...] nie dawáli kápláńŹstwá nawyzŹzego potomkom ich/ iedno pánom wielkim *BielKron* 128, 124v, 186v, 232v, 281v, 157v; *BudBib Dan* 4/17[14]; *CzechRozm* 37, 43; ALe imo te doŹtoienŹstwá/ ktore ábo RzeczpoŹpolita/ ábo Krolowie dawáią/ ábo drudzy ktorzi wŹzytkim władná/ íá niektore ínfze/ ná ktore íynowie po śmierći OycowŹkiey náŹtępuią *ModrzBaz* 46v, 75v, 106v; *SkarŹyw* 202, 309, 462; Przeto KIM wstary, apochwały godny porzádek Dwor swoy vprawuiác yvrzędniki cało miec chcác PodkomorŹstwo Wm dawac raczy. *ActReg* 47, 16; *SarnStat* 35, 77, 234, 491, 1201 (7); *SkarKaz* 549a.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Thenze wŹzitkie vrzedi duchowne widzieraiać zmoci electije wolne/ rozdawac Krolowi radzil/ y íam dawal co komu chcial *PaprUp* 14v.

Zwroty: »dostojenstwo, dostojnoŹć, dygnitarstwo dawać« = *honorem concedere a. deferre Modrz; dignitates a. honores dare a. conferre JanStat* (6 : 2 : 1): STAd Źe báŹzni Krolowie ítan ten opatrzali/ DignitárŹstwá/ ítároŹstwá záwŹŹe im dawáli. *WierKróc* Av; Tákowá doŹtoynoŹć dawáią Krolowie też y tym/ ktorzi íię Źláchćicámi vrodŹili *ModrzBaz* 76v, 118v; *ActReg* 46; *SarnStat* 70, 71, 181, 891, 1054.

»urzáđ dawać« = *honores (et magistratus) concedere a. mandare Modrz; dignitates a. honores a. officia terrestria conferre JanStat; ferre et efferre conditionem Mącz* [*szyk zmienny*] (34): Co tym káplanom zá vrzáđ dáwáią. *KrowObr* Rrv, 119v, 120, 124v [2 r.]; Dawano VrŹędy wielkie/ PrzełoŹeńŹstwá/ y PáńŹstwá/ niemotam/ y ludŹiom nikczemnym *OrzRozm* O3v; Tá KriŹtyná krolowa [...] VrŹędow Źadnych nie dáłá dáwác Polakom iedno Niemcom mowiác íŹ nie ípráwni *BielKron* 355, 216v, 232, 346v; *Mącz* 63a; *Prot* D3v; *GórnDworz* Gg3v; *ModrzBaz* 3v, [41], 43, 45, 74v (11); *SkarŹyw* 319; *GostGosp* 2, 142; DoŹtoienŹstwá ábo vrŹędy KróleŹstwá, íámyim obywatelóm ŹláŹheckiégo rodu, nie ínnym máią dáwác. *SarnStat* 71, 73, 78, 335, 883, 1054, 1118.

Szereg: »dawać i zlecać« = *dare et conferre JanStat* (1): Które to DoŹtoienŹstwá y VrŹędy/ gdy będą wákwác/ Źadnému cudzoŹiemcowi/ [...] niebęđŹiemy dáwác y złécác. *SarnStat* 1054.

W przen (1) : Błogofławionemu SylweŹtrowi/ y wŹŹyŹthkim potomkom iego/ od ninieyŹzego tŹáfu/ dawamy páłac pánowáńia náŹzego poboŹny/ y koronę z głowy náŹzey. *KrowObr* 27.

β. Powoływać, wyznaczać; dare Modrz, JanStat, Vulg (90) : *Diar* 85; My y potomkowie náŹzy nie będąiem dáwác CommiŹŹey iedno ná gráńice miedzy dobrámi náŹzemi *UstPraw* 12, K3; Káplán RzymŹki íam vrŹędnie dáie Króle. *OrzQuin* V2v *marg*; *RejPosRozpr* b3v; íuŹ nigdy Źadnych

Prorokow/ zakon vtwierdżających/ po Ianie nie dawał Bog. *CzechRozm* 93v; *ModrzBaz* 49v, 132v; *ActReg* 8; *GostGosp* 50; Oycowie Opiekuny miałto siebie daia *SarnStat* 595, 507, 596, 742, 838, 843 (9); *PowodPr* 21; Iozáphát krol kładzie ná oczy tym łędziom ktore dawał: Pátrżcie/ [...] co czynicie. *SkarKaz* 2a, X3v; *SkarKazSej* 695a.

dawać komu, czemu (61): *GlabGad* A3; *MiechGlab* 59; *MurzNT* 51; połpolśtwu żadnemu nád yego wolą biškupá nyedawano *KromRozm III* 17; Sędzia winien dawać rzeczniká sierotom. *GroicPorz* nnv, d; *Leop Ier* 29/6; *OrzRozm* B4v; Węgrowie połłáli k niemu/ nágradzając mu łzkodę/ [...] iedno áby im Piotrá okrutnego [na królestwo] nie dawał *BielKron* 300, 171v; *OrzQuin* L2v, S3v, Vv, V2, X4v (8); *RejAp* 35v, 140v, 176v, 190; Trzebá páná Bogá o to prościć/ áby nam dobre cnotliwe pány dawał *GórnDworz* L2v; *RejPos* 130, 205v, 253; *BielSat* I4v; *RejZwierc* 250v; *WujJud* 126; *BialKaz* L3; *CzechRozm* 188v; Niechby młodźym z przodku dawáli Vczyćiele [adiungant paedagogos]/ ktorziby ie vczyli y mowić y czynić *ModrzBaz* 14v, 25v, 31v, 120v, 142; *SkarJedn* 45, 55, 149; *SkarŻyw* 164, 558; *CzechEp* 332; *BielSjem* 14; Pan daie Krole ziemiom/ á łam niemi rządži. Pan człęká vbogiego/ á Krol Krolá łądzi. *KmitaPsal* Av; *Paprup* I4y; Tobie/ [...] Zaczé Hetmáný daie/ y łurówé boie. *KochFrag* 54; A tákiéz Nurłkiéy žiemi Piłárzá ołobnego daie my *SarnStat* 1151, 1196 [2 r.], 1280; *SkarKaz* 611a, b; *CzahTr* E3v; *SkarKazSej* 665b, 689b [2 r.], 693a, 695b marg. Cf *dawać komu za kogo*.

dawać komu za kogo [= *jako kogo*] (3): ia wam daie zá páná Kroká Hethmaná wálżego *BielKron* 318; *SkarŻyw* 251; *CzechEp* 213.

dawać ku czemu (2): Gdyz tedy tak iełt iż pan Bog z dawna dawał kroleśtwu polłkiemu ku zachowaniu iego mądre rzadziciele *GlabGad* A3; Kommilśarze náłżé/ które ku rozgraniczeniu imion náłżych Królewłkich/ á žiemiánłkich daie my *SarnStat* 844.

dawać na co (6): Papieža Grzegorzá obległ/ [...] á to włzytko o podawanie łtolcá Papiełskiego czynił/ ábowiem dawał Klementá ołżzczepieńcá Cefarz ná Papiełstwo/ ktorego oni niechcieli przyiać. *BielKron* 177; *ModrzBaz* 120v; Choćiaż Actor ma, y winien byđ *paratus*, włżakož *ex benignitate iuris* Actorowi daia ná połtáwienié Woźnégo *SarnStat* 1280, 891, 1196; *SkarKaz* 206a.

dawać przez kogo, co (6): O łlepi Kácérze/ oto Królá mieć w Polłzce nie bęđziecie/ iełłiže Káplaná z Polłki wyrzućie/ przez którego Polłzce wlańnégo Bóg daie Królá *OrzQuin* X4v, L2v, Z, Aa6; *WujJud* 126; *SarnStat* 18.

dawać za co (2): Pan zá grzech dawa złe pány. *RejPos* 430 marg, 205v.

W charakterystycznych połączeniach: *dawać doktora* (3), *hetmana* (3), *krola* (19), *komisarza* (3), *sędziów* (*sędziaki*) (3), *pana* (5), *pasterze* (5), *przełożonego* (4), *urzędniki* (4).

c. O własności ziemskiej [też z tekstów biblijnych] [komu] (47) : Ia Ludwik Cefarz/ daie tobie [...] Rzymłkiemu biškupowi y iego potomkom náwieki miałto Rzym *KrowObr* 30v; Poyzrzyže ná žiemię kthorác daie Pan Bog twoy *Leop Deut* 1/21; *BibRadz Deut* 13/12, 18/9, *Ios* 1/2; *OrzRozm* S2; Ołwieconemu pokoleniu Słowieńłkiemu [...] dawamy á ná was przenałżamy łwobodnie ná wieczność / włzythki kráiny od pułnocnego morzá wielkiego Oceaná łodowátego/ áž do morzá Włółskiego *BielKron* 337v, 396; *KuczbKat* 240; Oto wieźmi [!] ten łiłt/ tho iełt tá wieł ktorác dawam *RejZwierc* 197v, 98v; *BudBib Deut* 1/20, 25, 12/9, 16/20, 17/2 (8); Czemu tá máiełność ktorą

mi prawo Chełmieńskie dawa/ prawem Máýdeburſkim bywa mi odietá? *ModrzBaz* 100, 75v, 119; *StryjKron* 295; *ActReg* 9; Ale dżierzawy nieośiadłym wolno dawać, iedno rodakóm *SarnStat* 73, 97, 484, 486, 741, 829 (8); *PowodPr* 23.

dawać za co (1): daię ią [tę ziemię] iuſz tobie/ zá tę oyczyznę ktorąs opuścił *SkarŻyw* 283.

W charakterystycznych połączeniach: dawać dobra, grod (3), *feuda, krainy, miasto, wieś, zamek* (3).

Zwroty: »dawać dziedzictwo, w dziedzictwo, dziedzictwem« [szyk zmienny] (2 : 2 : 1): *FalZioł* V 50v; *RejJóz* Q2; nie wnide do ziemie dobrej/ ktorą Iehowá Bog twoy daie tobie dziedzietwem [*daret tibi haereditatem*]. *BudBib Deut* 4/21, 21/23; *KochPs* 88.

»dawać w osiadłość« = *dare ad possidendum* *PolAnt* [szyk zmienny] (2): *BibRadz Ios* 1/11; Ondzie tylko Kánáneyczyki y vporne Izráelczyki mordował: á ziemię Kánáneyfką fwym w ośiadłość dawał *CzechRozm* 56.

»ziemię dawać« = *dare terram* *PolAnt* [szyk zmienny] (5): Iuż wam ziemię Ramefes tam w dziedzycztwo dawam *RejJóz* Q2; *BielKron* 18; *BudBib Ez* 29/19; *CzechRozm* 56; Ziemię im dawał aby wniew Bogu służyli á czynili wolą iego. *SkarŻyw* 303 marg.

Szeregi: »dawać i naznaczać« (1): [*plac na zbudowanie kancelarii*] daiemy y náznaczymy wiecznémi czáfy. *SarnStat* 1154.

»szafować i dawać« (1): tákowe dobrá będzie [...] wolno fzařować y dawać wedle woléy náłzéy: á wřákże tylko Polákóm *SarnStat* 96.

»ustawować i dawać« (1): A prořbam Pořłów Ziemřkich przyřtawáiąc/ vřtawuiemy y dawamy im Grody *SarnStat* 1151.

d. *O imionach, przezwiskach, herbach, tytułach; mianować, nazywać* [w tym: komu (41)] (49) :

Zwroty: »herb, za herb dawać« (2 : 2): Ludziom zacnym w czuynořciach co záwždy bywáli/ Tedy ty trąby zá Herb Krolowie dawáli. *RejZwierc* 120, [28²]; *PaprPan* Gv; Ná godnořć/ z včćiwych řpraw idącą/ pátrzano: Gdy Herby Zacnym ludziom w nagrodzie dawano. *WisznTr* 2.

»imię, miano dawać« = *nominare* *Mqcz, Calep; vocare nomen a. nomine* *Vulg* [szyk zmienny] (26 : 1): daię iey ijmie porodzielka/ wřlakoř oftanie w tzałoftzij iey czyřtota dziewiczá. *OpecŻyw* 7; *BielŻyw* 168; *KromRozm III* A2, I2, I2v; *Leop Ps* 146/4; wřzythki rázem wodą krzczono kropiąc/ kazawřzy im ná kilka mieyřc řtánąć: á imioná nie kařdemu z ofobná dawáli *BielKron* 381v; *KwiatKsiąř* A3v; *Mqcz* 249c; *SienLek* V2; *KuczbKat* 240; Tenći iet Kořćioł ieden Powřzechny/ [...] ktoremu rozne odřczepieřřtwá rozmáite imioná dawáią *WujJud* 116; *PaprPan* A4v; *SkarJedn* 65; Páłace wielkim kořřtem wyřtawáiąć/ Budownym zámkom řwé imioná dáią *KochPs* 73; *StryjKron* 76, 140; *CzechEp* 317; *KochPhaen* 10; *Calep* 702b; *WujNT Luc* 1/59, s. 196 [3 r.], 307; *SkarKaz* 607b [2 r.].

»przezvisko, nazvisko dawać« = *cognominare* *Mqcz, Calep* [szyk zmienny] (6 : 1): *BielŻyw* 168; *KrowObr* 7, 18v; *Mqcz* 249d; O Pánnie przenaczyřřřzey Mátcze Bořey/ toř y ietřczé dáleko więcey trzyma/ gdy iey tákie nazwiřká daie *SkarŻyw* 120; *Calep* 212b; A iř tu řam Pan Chriřtus tákie im przezwiřko daie. *WujNT* 845.

»tytuł dawać« = *inscribere* *Mqcz* [szyk zmienny] (14): *KromRozm III* O7v; było niepotrzebá/ takowych nowych y pyřřnych tytułow y przezwiřk/ ná tym Florenckim Koncylium dáwać. *KrowObr* 18v, 7; Wielki Tytuł tu Krol Arcybřřkupowi daie *OrzRozm* K; *Mqcz* 375b; brátá ich řtářřřęgo/

Mediatorem Przemyśkiéy Ziemie zowiemy/ á prawdziwie iemu ten Tytuł dáiemy *OrzQuin* B4v, S2; *Prot* D3; *WujJud* 120v; *CzechRozm* 63v; *SkarJedn* 193, d8; *NiemObr* 56; *WujNT* 669.

7. *Zadawać* razy, *bić*, *nacierać* na kogo, *potrącać*; *dare* *Vulg*, *Cn*; *caedere*, *infringere* *Cn* [w tym: *komu* (18), *co* (18)] (22) :

Przysłowie: Kogo Pan miłuię tego karze/ y chłostę dáie wśelkiemu łynowi *WysKaz* 28.

Zwroty: »dawać po głowie« = *zwyciężać*, *gromić* (3): *Borátyński*/ *Ílkrycki*/ *Iánufz*/ *Száfráncowie*/ *Ci Moskwi* y *Wołochom* dawáli po głowie. *BielSat* H, G4v; *SapEpit* A3.

»kijem dawać« (1): To tego iáko widzisz/ ná łmyczy tárgáią/ Y przedię v herabu/ czałem kiyem dáią. *RejZwierz* 128v.

»policzki, poszyjki, zaszyjki dawać« [w tym: *za co* (1)] = *alapas dare* *Vulg*; *depalmare*, *infringere colaphum*, *colaphum dare*, *porrecta palma ferire* *Cn* (10 : 2 : 1): pośliyki ij policzki mu okrutné dawáli/ bit iako łfálony *OpecŻyw* 115, 114v, 122v, 128v [2 r.]; *BielŻyw* 46; A wież iż ząwżdy zacni ten obyczay máią/ Pośpolicie że zą łeśz policzki dawáią. *RejZwierz* 16v; *SkarŻyw* 98, 353; *ArtKanc* D12v; *LatHar* 732; *WujNT Ioann* 19/3.

»dawać sztos« = *impingere*, *quatefacere* *Mącz* [szyk *zmienny*] (2): Trzęę kim/ Stós yednemu dáýę/ Spieram ná zad. *Mącz* 338d, 275d.

»dawać sznupki, sznybki (pod nos)« [szyk *zmienny*] (1 : 1): A ty mię iéfcze nagrawas Prawie łznybki pod nos dawas. *RejKup* g3v; *RejWiz* Cc3.

»dawać tarany« (1): Poczęli go [lwa] wśzyfcy tłumić/ Chcąc łwego zdraycę zágubić. [...] Báran mu dawał tárány/ Iako kto mógl mścił się rány. *BierEz* M4v.

8. *Połączenia frazeologiczne o różnych znaczeniach* (131) :

Fraza: »aby się dawało« = *aby było można* (1): A iż woyná Turecka ná wytrwáną idzie: opátrzyć to/ áby łie także dawało ná pewne czały poki woyná trwa. *PowodPr* 82.

Zwroty: »miejsce dawać« [w tym: *czemu* (25); *komu* (13)] = *uznawać*, *brać pod uwagę*, *uwzględniać*; *locum dare* *Vulg*; *locum concedere* *Modrz* [szyk *zmienny*] (40) *Książętom* á *panom* łłufźnie ięft aby v łiebie obmownym á pochlebczom mieścza niedawali. *BielŻyw* 97; *ZapWar* 1545 nr 2646; *LibMal* 1546/111v; *KromRozm I* D3v; *KromRozm II* b, i2; *KromRozm III* F4v; *GliczKsiąż* B6v; *LubPs* Sv; *GroicPorz* t3; wśzyć łłucháią/ łerce rozeznowa/ Potym rzeczám przyłtoynym rozum mieýfce dawa. *RejZwierz* 19; *BibRadz I* *3v, 11c *marg*, *Eph* 4/27; Wierzyli mu Niniwitowie dáiąc mieýfce łłowom ięgo *BielKron* 92, 58v, 219; *SarnUzn* B3; *RejAp* 116v; *WujJud* 39, 260v; *WujJudConf* 39; *CzechRozm* A8v; *ModrzBaz* 63; *SkarJedn* A5; ząwżdy z łálki łwoiéy Dawał mieýfce/ y dawa/ y da prośbie moiéy. *KochPs* 6, 6; *SkarŻyw* 35 *marg*, [237], 372; *CzechEp* 62; *ReszPrz* 6, 110; *BielRozm* 9; *GórńTroas* 30; *GrabowSet* C2v; *WujNT Eph* 4/27; *JanNKar* H2; *SarnStat* 344, 567.

»(nic) naprzod nie dawać« [w tym: *w czym* (2)] = *nie ustępować*, *nie dawać się wyprzedzić* [szyk *zmienny*] (7): *Mącz* 49d; *RejZwierz* 190v; *Confesioniste Doktorom* ł. nic naprzod nie dáią. *WujJud* Ll3v [*idem*] 36 *marg*; CI choć łie to ták domá łpokoyne chowáią/ Ale w męłtwie żadnemu nic naprzod nie dáią. *Paprpán* X3v, I; Wilk ze wśzemi żwierzęty/ ná Orłá powłtawał/ Orzeł z ptaki wśzyłtkimi naprzod mu nie dawał. *BielSen* 6.

»dawać pokój« = *zostawić w spokoju; sinere Mqcz* [szyk zmienny] (4): *FalZioł* IV 17d; Lew nikogo nie drapye/ kto mu pokoy dáie. *RejZwierz* 69v; *Mqcz* 181c, 395b.

»nie dawać serca« = *nie dbać* (1): A przeto o wŹytkie słowá ktore mowią niedbay (*marg*) wł: niedaway fercá twego. [*ne accomodes cor tuum Vulg*] (-)/ á nie słuchay niewolniká twego ktory cie láie. *BudBib Eccle* 7/21[22].

»na szczęście dawać« = *życzyć szczęścia* (1): Ták iáko zá onemi ktorzy z tryumphem w miásto wieżdźáli: gdy wołáiąc/ ludzie ná łzcześnie im dawáli: łtał zá nimi ieden mowiąc: pomni iżeś człowiek. *SkarŻyw* 196.

»uszu, ucha (nie) dawać« = *słuchać; aurem pandere Modrz* (2 : 1): KROL trzymał się obyczáiu Alekfándrá Krolá Mácedońkiego/ ktory żadnemu ofkarżájącemu obu vŹu niedawał *ModrzBaz* 21; *SkarŻyw* 389; wy co łluchaćie/ Ktorzy tymto wierŹykom vŹu łwych dawaćie. *CzahTr* A4v.

»wiarę dawać« [w tym: *komu, czemu* (72), *w czym* (12)] = *wierzyć; credere, facere fidem, tribuere fidem Mqcz; fidem habere Modrz; fidem praeberere Vulg* [szyk zmienny] (73): powyedza Commiffarze náłchi yłchmi dayemi wyare panv Voyewodzye we włchitkyem *LibLeg* 11/159v; *LibMal* 1548/146; Tedy y łwýtych doktorow wykłádom wyáry dáwác nyemamy? *KromRozm II* p4, c4; *KromRozm III* B6v, F4v; *DiarDop* 107; *GroicPorz* y3, ee3v; *KrowObr* 180, Ss; *Leop Act* 17/31; *BielKron* 193, 194v, 196v, 225, 244 (10); *GrzegRóżn* O2v; *Tribuere fidem alicui, Dáwác komu wiarę/ to yeft wierzić. Mqcz* 463d, 114b, 131a, 384c; Gromádá błádowni wiáry nie dáie. *OrzQuin* F2v *marg*; *SarnUzn* B3; *RejAp* 33; *RejPos* 144v, 161, 319; *BiałKat* 93v; Pátrzże iáko thego człowieká podpifániu wiarę dáwác małz. *WujJud* 262v, 225, 260v; *CzechRozm* 114v, 124v, 168v; *ModrzBaz* 21 [3 r.], 53; *SkarJedn* 86; *SkarŻyw* 41, 231 *marg*, 261, 364, 388 (9); *CzechEp* 136 *marg*, 137, 141, 215, 251; IeŹlibyŹ więc/ o Krolu/ mnie wiáry nie dawał/ Tychże pytay *KochJez* B4; *NiemObr* 75; *KochFr* 67; *ReszPrz* 66; *ArtKanc* K20, Q3; *BielRozm* 18; *LatHar* 381; *WujNT* 68, 362, 365 [2 r.], 440; y niech Źwiádectwá liłtowné od Rektorá *VniuerŹitatis* vkázuią: którym liłtóm w téy mierze rofkázuiemy dáwác zupełną wiarę. *SarnStat* 202.

»dawać za wygrane« = *przyznawać zwycięstwo* (1): IuŹ łud mniemiał áby ożył/ y krzyknął/ dáiąc Symonowi zá wygráne. *SkarŻyw* 600.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (5) : *Pertribuo, Dáyę. Mqcz* 464a, 93a; *Defero* – Daię, obdarzám, deferuię. *Calep* 295a, 793a, 823b.

Synonimy: **I.1.b.** *płacić, zwracać; c. przedawać, wymieniać; d. pożyczać; e. dostarczać; 3. stawiać; 4. poruczać; 6. rodzić; II. 1. czynić, sprawiać, udzielać, zdarzać; 2. dopuszczać, pozwalając; 3. polecać; 4. przypisować, przyznawać; 5. ukazować; 6. nadawać, ustanawiać; 7. bić.*

Formacje pochodne cf DAĆ.

Cf **DAJĄCY, DAWAJĄCY, DAWAN, DAWANIE**

HJ, TK